

ዳል። በምና በፀሎት ሃጢአት እንደሚሰረይ የተዋሃደው ቅቤና ድልህም
እየተበላ ግብረ ስጋ ይፈፀምበታል። ከረጅም ተራራ ላይ ሆኖ ከታች
ያለውን ሲመለከቱት ትልቁ ነገር ጥቃቅን መስሎ እንደሚታይ፤ ለም
ጊዜ የታዘዘውን ዘይቱን የእቱሁና እጅ አዘጋጀ። የወንጌል ህግ ከተሰበከ
በሁዋላ የአራት ዘግ ጉዳይ እንደማትፈፀም በም ጊዜም ቅቤ እንዳልተበ
ላች ሆነች ይላሉ ባለቅኔው።

307 መወድስ(596)ኅ

ዘግእዛን(ቄስ ገበዝ)

ጊዮርጊስ ግዮን ፈለገ ሐሊብ!

ከመ ሕንጻ ደቂቅ ኮነ ሕንጻ አካልክ ቤት፤

እስመ ተማሰጦ ነፋስ ንላፌ ፍኖት

ወሥልስ ጊዜያት

አግብአት ቃላ ንበ ኖኅ ሞት

ርግብ ስጋ ዜእክ

ለመንግስትክ ሥቃይ እስመ አልባቲ ንልፈት።

ለርእስከሂ ንጉሠ ገድል ዕለተ መርዓሁ ምትረት

አስተቀጽለቶ በአክሊል እምክ ሃይማኖት፤

እስመ ክሣድክ ዮሴፍ ሥርግወ ተመትሮ ሜላት

ኢፈርህ ነሢኦታ ለድንግል ሰይፈ እሳት።

ትርጉም

የወተት ወንዝ ጊዮርጊስ/ግዮን!

የአካልዘ/ ቤት ህንፃ እንደልጆች ካብ ሆነ፤

መንገደኛ /ነፋስ ተጣጥቆታልና።

ርግብ/ያንተ ስጋም

በሶስት ጊዜዎች ወደኖህ/ሞት

ቃሏን እገባች(መለሰች)፤

ለመንግስትህ/ስቃይ እልፈት የለውምና

የግድያ ንጉስ/ራስህንም በሰርጉ/ መቆረጥ ቀን

እናትህ/ሃይማኖት አክሊልን አቀዳጃችው፤

መቆረጥ/ሃርን የተሸለመ አንገትህ/ዮሴፍ

ድንግል/የእሳት ሰይፍን መውሰድን አልፈራምና።

ምስጢር

ግዮን የወተት ወንዝ እንደሆነ ጊዮርጊስም ከአንገቱ ቆራጭ ወተትን
አፈሰሰ። ልጆች በጨዋታ ጊዜ የሚከቡት ካብ ወዲያውኑ እንደሚፈርስ
የጊዮርጊስ አካልም እንደ ጥጥ ባዘተ። የመንገድ ዳር እሸትን ከየማእዘኑ
የሚመጣው መንገደኛ እንደሚነጣጠቀው የጊዮርጊስን አጥንት ነፋስ
በተነው። ርግብም ሶስት ጊዜ የጥፋት ውሃን ሁኔታ ለኖዘ እንደነገረች
የጊዮርጊስ ስጋም ሶስት ጊዜ ሞተ። የእምላክ መንግስት እልፈት
እንደሌለው የጊዮርጊስ ስቃይም በረከተ። ስሎሞንን በንግስናው ቀን
እናቱ የወርቅ አክሊልን ሃይማኖትም ለጊዮርጊስ በመቆረጥ ቀን የሀጋና
የክብር አክሊልን አወረደችለት። ሃርን የተሸለመ ዮሴፍ ቅድስት ማርያ
ምን ወደህዝብ ቆጠራ ይዞ መሄድን እንዳልፈራ የጊዮርጊስ አንገትም
የእሳት ሰይፍን ተቀበለ(እንደ እሳት በሚያቃጥል ሰይፍ ተቆረጠ)ይላሉ
ባለቅኔው(ገድለ ጊዮርጊስ)።

308 መወድስ(601)ኅ

ስሕተኒ አዕርፍ እምፃማ ተፈጥሮ

እንበለ እሑር ገብርክ ንበ ዘኢይገብእ ሞት

አስዱቅ በኮለ ምሕረት!

እስመ አንተ ለሐዘኑ

እምልሕዙት ሥጋ ለሥጋ ልሕዙት

እግዚአብሔር ከመ ሞጣሕት

ዘትዌልጦ ለዙሉ ወትራስዮ ከመ ትካት።

እመኒ ንጣውእየ አድባረ ሐፂን ወብርት

መጠነ አሐቲ ኅጠተ ሆፃ በቅድመ ዐይንክ መሐረት፤

ወከመ ኢይበልክ አንሰ ክቡደ ቀኖና መዝራእት

ፈተንኩክ በምናሴ ወአመክርኩክ በዳዊት።

ትርጉም

በሎሚ/ምህረት የተኮላዘ

ሁሉን እንደመጋረጃ የምትሰውጥና እንደድሮው
 የምታደርገው እግዚአብሔር!
 እኔ ወደማልመለስበት ባልሄድ ከተፈጥሮ ድካም
 አርፍ ዘንድ/አባርፈኝ፤
 ሸክላ/ሰጋን ከሸክላ ስጋ የሰራሽው አንተ ነህና።
 ሃጢአቶቼም የብረትና የናስ ተራራዎች ቢሆኑ
 በይቅር ባይ እይንህ ፊት እንዲት የእሸዋ ቅንጣት ያህል ናቸው፤
 እኔም ቀኖና/ከንድህን ያከበድህ ነህ እንዳልልህ
 በምናሴ ፈትኚሃለሁ፤ በዳዊትም ሞክራሃለሁ።

ምስጢር

እነሆ ቀለበትና መስቀል አንባርም ተሰርተው በሎሚ ውሃ እንደሚ
 ኮሉ እግዚአብሔርም በትዕግስት የታመነ ነው። መጋረጃም በመጠቅለያው
 እንደሚጠቀለል እምላክም ሰውን ሁሉ በሞት ሰውጦ ሲያበቃ በትንሳኤ
 እንደነበረ ያደርገዋል። ሸክላ ሰሪ ከአፈር የሰራውን ሸክላ ከስክሶ እንደገና
 እዲስ የሸክላ እቃ እድርን እንደሚሰራው አምላክም ሰውን ከመሬት
 ፈጥሮታል። ከሞትም በሁዋላ አስነስቶ ያኖረዋል። ብረቶችና ናሶች
 ቢጠራቀሙም በመደሻ እንደሚቀጠቀሙና እንደሚጠቀሉ የሰው ሃጢአ
 ቶችም ቢበረክቱ በአምላክ ይቅርታ ይደመሰሳሉ። ከንደ ከባድ (ሃይለኛ፣
 ጉልበታም) ሰው በከንዱ እንደሚያደቅ እምላክ ብዙ ቀኖናን (የቅጣት
 ህግን) ይሻል አይባልም። ከንደ ቀላል ሰው ቢማታም እንደማይጎዳ
 አምላክም ብዙውን የእስራኤል ነገስታት የነበሩ የምናሴንና የዳዊትን
 ሃጢአት አቃለሰው በማለት የአምላክን ይቅር ባይነትና የሰውን ሃጢአተኛ
 ነት በቅኔያቸው ምስጢር አስገንዝበዋል።

ታሪክ

ምናሴ የእስራኤል ንጉስ የነበረው የህዝቅያስ ልጅ ነው። በእስራ
 ሁለት አመቱ ነግሶ በአባቱ ዙፋን ተተካ። ጣኦታትን በማምለኩ
 እግዚአብሔር ተቆጣ። የአሶርንም ንጉስ አስነስቶ አስማረከው። ምናሴም
 ተማርኮ በሄደበት በባቢሎን ንስሃ ገባ፤ ፀለየም። እግዚአብሔርም የንስሃ
 ውን ፀሎት ተቀብሎ ይቅርታ አደረገለት። ወደኢየሩሳሌምም ተመልሶ

በዙፋኑ ላይ ተቀመጦ ተብሎ ተፅፏል። (2ኛነገሱ-21:1—18። 2 ዜና
 - 33:1—20)።

309 መወደስ(606)ን

ማርያም ደክምኪ ድካመ ባሕርዩ
 ለመልአክ ሰማይ ገብርኤል ሐዋርያ ርኑቅ ፍኖት
 በዑደተ ሀገር ስፉሕ ንጽሐ መንፈስ ቅዱስ እሳት
 እምድካመ ሥጋ ዘአቡኪ ርስት
 ድገረ ሐወፁኪ መላእክት
 ወአንበሩኪ ፍጹመ ማእከለ ንጽሕና ገነት።
 ከመሂ ኢትባኢ ጊዜ ተመስሎ ምሴት
 ምስሰ እንስተ ቤቴል ወገሊላ አብያተ ካልአን ምሳሌያት
 ከልዐኪ አሮን በበትረ እዴሁ ጥልልት
 ወሕዝቅኤል ጽባሐዊ አቀመኪ በኖገት።

ትርጉም

ከአባትሽ ርስት/የሰጋ ድካም ወጥተሽ
 የእሳት/መንፈስ ቅዱስ ንጽህና/ሰፊ አገርን በመዞር
 የሩቅ መንገድ ሂያጅ/ የሰማይ መልአክተኛ የሆነ የገብርኤልን
 የባህርዩ ድካምን ማርያም! ደክምሽ፤
 መላእክት ከጎበኙሽና
 በንፅህና/ገነት መካከል በፍፁም ከእኛሩሽ በሁዋላ።
 በመመስል/ምሽት ጊዜም ከቤቴልና ከገሊላ ሴቶች ጋር
 አብረሽ ወደሌሎች ምሳሌዎች/ቤቶች እንዳትገቢ
 አሮን በለመለመች በእጁ በትር ከለከለሽ፤
 የምስራቅ ሰው ህዝቅኤልም በደጃፍ አቆመሽ።

ምስጢር

ስደተኛ ከአባቷ ርስት ወጥታ ከአገር ወዳገር ስትዞር ሌላው
 መንገደኛ የሚደክመውን ድካም ትደክማለች። ቅድስት ማርያም እንደእ
 ናቷ የወንድ ዘርን ተቀብሎ ከመፅነስና ከመውለድ ልማድ ራቀች፤
 በመንፈስ ቅዱስ መንፃትን ገንዘብ አደረገች። ግን ስደተኛዋን ሴት አንድ

ደግ ሰው ወደቤቱ እንደሚያስገባትና ከድካም እንደምታርፍ ማርያምም በመላእክት ንፅህና ፀናች፤ የመልአኩ የቅዱስ ገብርኤልን የባህርይ ፀጋ አገኘች። ደግሞ ሰደተኛዋ ቀኑ ሲመሽ“ የእግዚአብሔር እንግዳ” ብላ መጠጊያ በመለመን በሌሎች ሰዎች ቤቶች እንዳታድር እንዲዘጋጅ በበትሩ ይከለክላታል፤ ሌላውም በደጃፍ ያቆማታል።

የሙሴ ወንድም የካህኑ የአሮን በትር ከሌሎች ሰዎች በትሮች እንደተለየች ማርያምም በመመስል ጊዜ በሌሎች ቤቶች አትመስልም። የአሮን በትር ያለምንም ምክንያት(ያለውሃና ያለአፈር)አፍርታ እንደተገኘች ማርያምም ያለወንድ ዘር ምክንያትነት አምላክን በሰጋ ወለደችው።። ነቢዩ ሀዝቅኤልም በራእዩ ባያት ዝግ በሆነች ደጃፍ ከአንድ የሃያላን ጌታ ከእግዚአብሔር በቀር ማንም እንዳልገባና እዳልወጣ፤ በማርያም ማህፀንም ከእግዚአብሔር ቃል በቀር የተፀነሰና የተወለደ ሌላ የለም በማለት ባለቅኔው ስለቅድስት ማርያም ንፅህናና ቅድስና ያላቸውን እምነት በቅኔያቸው ገልጠዋል(ዘሁል·17)።

310 መወደስ/ስ

ዘጥሩነህ(አለቃ፡ ዘቦታ ኪዳነ ምህረት)

በይምን ወፅዎም እለ ይቀውሙ

ቅውማኒሃ ለገጽ አዕይንተ ባሕታዊ ካህናት

ለአስተሐዝሎ አንብቦ መዝሙረ ዳዊት፤

አብጽሑ ሎቱ ለብርሃን ምውት

ቀዊሞሙ በመቅበርት

ጸሎተ ዳዊት አንብቦ ዘየአምርዎ ሕፃናት።

ወስዳሂ በአደንግዖ ለልበ ባሕታዊ ሕምምት

ለአውፅኦ ነፍስ እንተ መጽአ ረጋበ ሥጋ መልአክ ሞት፤

ወእስከ አውረዳ ዳግመ ውስተ መቃብራ ድክመት፤

እምነ መቃብር ኢተሌለዩ መላእክተ ብርሃን አዕይንት።

ትርጉም

የዳዊት መዝሙር/እንባን

ለማስተዛዘል በቀኝና በግራ የሚቆሙ

የገፅ ቋሚዎች የባህታዊ አይኖች/ካህናት

በመቃብር ቆመው

ካህናት የሚያውቁት

የዳዊት ፀሎት/እንባን ለብርሃን/ሚች አደረሱለት።

ነፍስንም ለማውጣት የመጣ የሰጋ ራብ/የሞት መልአክ

ደካማ የባህታዊ ልብ/ታማሚን በማስደንገጥ ወሰዳት፤

ዳግመኛም ወደመቃብር/ድክመት እስካወረዳት ድረስ

የብርሃን መላእክት/አይኖች ከመቃብር አልተለዩም።

ምስጢር

ካህናት የዳዊትን መዝሙር ለማስተዛዘል(ለመድንም) ተራ በተራ እየተቀባበሉ በቀኝና በግራ ይቆማሉ። በመቃብርም ቆመው ለሀፃናት የትምህርት መጀመሪያ የዘገነውን የዳዊትን መዝሙር ለሚቹ ያደርሱለታል ። የባህታዊ አይኖችም እንደካህናት ዘቀኝና በግራ መቆም በቀኝና በግራ ተፈጥረዋል ። የዳዊትን መዝሙር በቀኝና በግራ እንደማስተዛዘል ሀፃናት በእድሜ ምክንያት ፡ ዳዊትም ሃጢአቱን በንሰሃ ለማስተሰረይ ያነባውን እንባ የባህታዊ አይኖች አዥንደንዱት(ዱብ ዱብ አደረጉት) ። በልቅሶም ብዛት የባህታዊ አይኖች እንደመቃብር ጎደንዱ፤ ብርሃናቸውም ደከመ ።

ነፍስን ከሰጋ ለመለየት የሚመጣ መልአክ ሞት(የሞት መልአክ ተኛ) የታመመን አስደንግጦ ይገድላል እንደሚባል ሞትን የሚያመጣና ነፍስን ከሰጋ የሚለይ የሰጋ ራብ የባህታዊን ልብ አፈለሳት። የሚች በድንም ወደመቃብር እስኪወርድ የብርሃን መላእክትከመቃብር አይለዩም ተብሎ እንደሚነገር፤ የባህታዊ ልብ እስክትፈነዳ ድረስ መድከሚን ያዩ የባህታዊ አይኖች እንደመቃብር ከመስርጎድ አልዳኑም። ይላሉ ባለቅኔው።

311 መወደስ/ስ

ዘመራሒ(አለቃ፡ ዘጥና ሚካኤል)

አአዳም ንይለ ማርያም

አይቲ ህሎክ ወንበርክ በሕይወት

በዓመተ ውሁአ ዮንክ እምደብረ ገነት

ሰሚዐክ ቃለ አስሕቶታ ለሔዋን ትምህርት?
 ባሕቱ ዜና ሞትክ
 ለሰሚዕ ዕፁብ ፤ አምጣኝ ሐዲስ ለለዕለት ።
 እንሰሂ እንዘ ህሎኩ ለእብሬተ ውእቱ ሞት፡
 መኑመ ጸውዐክ እንበለ እብሬትክ በቅጽበት።
 ወእንዘ በሰም አነ መራሔ ፍኖት፤
 ፍና ሞት ቀደመኒ ወልድ ወብእሲት።

ትርጉም

አዳም ሃይለ ማርያም !
 ወዴት አለህ ? ወዴትስ በህይወት ኖርህ?
 የሄዋን /ትምህርት የማሳቷ ቃልን ሰምተህ
 ከደብረ ገነት ወጪን በሆንህ ጊዜ
 ወዴት ኖርህ? በህይወትስ ወዴት ነበርህ?
 ነገር ግን የሞትህ ወሬ
 ለመስማት አስደናቂ ሆነ ፤ እየቀኑ አዲስ ነውና።
 እኔም ለዚያ ሞት ፈረቃ ሳለሁ
 ያለተራህ በፍጥነት ማን ጠራህ ?
 እኔም በሰም መንገድን መሪ ስሆን
 የሞትን መንገድ ልጅና ሚስት ቀደመኝ

ምስጢር

አዳምን አምላኩ “ወዴት አለህ?” እንዳለው ባለቅኔው የጉና ሚካኤል አስተዳዳሪ አለቃ መራሂ ልጃቸው ሃይለ ማርያም በትምህርት ቤት እንደተለያቸው በዚያው መሞቱን በቅኔያቸው አስረድተዋል ። የሄዋንን ቃልም በመቀበሉና የተደነገገለትን ህግ በማፍረሱ አዳም ከገነት እንደወጣ ሃይለ ማርያምም በትምህርት ምክንያት ከደብረ ወጣ ። አዲስ ነገርም እንደሚያለደንቅ እንዲሁም ሃይለ ማርያም እንደወጣ መቅረቱ ያሳዝናል ። ባለተራው ሳለ ባለተራ ያልሆነው መጠራቱ አግባብ እንዳይደለ ሽማግሌው አባቱ መቅደም ሲገባቸው ወጣቱ ልጃቸው በሞት መለየቱ ይገርማል ። መንገዱን የሚያውቅ መሪም እየመራቸው ሳለ

ተመረዎቹ ከመሪው በፊት አይሄዱም ። “መራሒ” ማለትም መሪ ማለት በመሆኑ አለቃ መራሂ እንደሰማቸው መቅደም ሲገባቸው ፡ ልጃቸውና ባለተቤታቸው ቀድመዋቸው ለለሞቱ ይህንን የሃዘን መግለጫ ቅኔ ተቀኝተዋል ።

ታሪክ

ባለቅኔው አለቃ መራሂ የህግ ባለተቤታቸው ወ/ሮ ዘውዲቱ ያለውና ልጃቸው ደቀ መዝሙር ሃይለ ማርያም በአንድ አመት ተከታትለው ስለሞቱባቸው ይህን የሃዘን መግለጫ ቅኔ በደብራቸው በጉና ቅዱስ ሚካኤል ተቀኝተውላቸዋል ።

312መወድስ ስ

ዘአስፋው (መሪ ጌታ ፡ ዘተድባበ ማርያም)

እምሕገ ሙሴ አዘዘ ፍትሐ ሆሣዕና
 ከመ በአእባን ትትወገር ዘማ ኪሩቤል ስብሐት ፡
 እኮኑ ተረክበት ምስለ ሕፃናት
 ወምስለ አእሩግ ዘስሳ ክረምት ፡
 ድኅረ ፈኅርዋ መላእክት
 በእንተ ልደታ ለዛቲ እምነ ሥላሴ ነገሥት ።
 አግሐሡሂ ተናግሮ ተረፈ አእባን ቀደምት
 መርቆሬዎስ በፈረሱ ወበለፃም በእድግት ፡
 ወእንዘ ይዘርዑ ልብስ ዘርዐ ሕዋሳት
 ቦ እመልበስቶሙ ዘወድቀ በፍኖት ።

ትርጉም

ከሙሴ ህግ የተነሳ የኪሩቤል ዘማ
 ምስጋና በድንጋይ ትወገር ዘንድ የሆሳእና ፍርድ አዘዘ፤
 ከስላሴ ነገስታት ስለመወለዷ
 መላእክት ከአጩዋት በሁዋላ
 ከስልሳ አመት
 ሽማግሌዎችና ከህፃናት ጋር ተገኝታለችና ።
 የቀዳሚዎች ድንጋዮች ትራፈ / መናገርንም

መርቆሬዎስ በፈረሱ በለአምም በአህያው አነሱ ፤
የሰውነቶች ዘር /ልብስንም ሲዘሩ
ከልብሳቸው በመንገድ የወደቀ አለ ።

ምስጢር

በአራት ህግ አንዲት ሴት ስትሰስን ከተገኘች በድንጋይ ተወግራ መሞት እንደነበረባት ኪሩቤል የሚያመስግኗት ምስጋናም በድንጋዮች ተነገረች ። ዘማዊቲቱም ከማንም ጋር እንደምትዋደቅ ሆላእና የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስ የተመሰገነባት ምስጋናም በህፃናትና በሽማግሎች እንደበት ተገለጠች ። ዘማዊቷ ሴት ከነገሰታት ዘር የተወለደች ከሆነች በዚሁ ተግባሯ ታላላቅ ሰዎች እንደሚያሽሟቸውት መላእክትም ስላሴን ባከበሩባት ምስጋና ሆላእና ተመሰገነባት ። የባለጉዳዮቹ ረዳቶች የቆሎ ተማሪዎች ከድግስ የተረፈውን ምግብ ሰብስበው ወደየቤታቸው እንደሚሄዱ በሆላእና እለት በድንጋዮች የተነገረው ምስጋናም በመርቆሬዎስ ፈረስና በበለአም አህያ አንደበት ሲነገር ተሰማ ። ገበሬዎች ዘር ሲዘሩ ፍንጣሪው በመንገድ እንደሚወድቅ ከሆላእና አመስጋኞችም ልብሳቸውን በመንገድ ያነጠፋለት እሉ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

313 መወድስ (591)ጎ

ግብረ ሆሣዕና ነገር ለእመ ተወጥኑ
አንሥኦት ጸብእ ምስለ ሰሎሜ እድግት
እንዘ ትብል ኢይገድር ውስተ ልብኪ ትምክህት ፤
ለእመ ተሐዝቢ ሆሣዕና
አምጣነ ውእቱ ሀብትኪ ሰደት ፤
ወእንዘ ተሐውሪ በፍኖት
አዕቀውኪ እእባን ወእገቱኪ ፈያት ።
ሊተሰ እመ ሐዘልኩ ሆሣዕና ክሉ ፍጥረት
በሰብሐት ተቀዘሉኒ አእፍግ ወሕፃናት ፤
ወተንሥኡ ሊተ እእባን ገዳም ዐበይት
እንዘ ይብሉ ሆሣዕና መጽአ በትፍሥሕት ።

ትርጉም

የሆላእና ነገር ቢጀመር
ትምክህት በልብሽ ውስጥ እይደር እያለች
አህያ ከሰሎሜ ጋር ጠብን አነሳች ፤
ሆላእናን ብታዝይ
ሃብትሽ (ስጦታሽ) ሰደት ነውና ፤
በመንገድም ስትሄጅ
ድንጋዮች አስካክለውሻልና ፤ ሽፍቶችም ከበውሻልና ።
እኔ ግን የፍጥረት ሁሉ መድሃኒትን ባዘልሁኝ ጊዜ
ህፃናትና ሽማግሎችም በምስጋና ተቀበሉኝ ፤
ታላላቅ የዱር ድንጋዮችም
ሆላእና በደስታ መጣ እያሉ ተነሱልኝ ።

ምስጢር

ክርክር ሲጀመር ሁለቱ ተከራካሪዎች እንደሚጣሉና እንደሚነቃ ቀፉ አህያና ሰሎሜ በሆላእና ምክንያት ተጣሉ ማለት ሰሎሜ ክርስቶስን በዝፃንነቱ አዝላው መሰደዷንና በእንቅፋት መመታቷን በሽፍቶችም መጨነቋን መናገር ነው ። አህያ ግን ሆላእና የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስን ስትሸከመው ልብስና ቅጠል እየተነጠፈላት ህፃናትና ሽማግሌዎች ፤ ድንጋዮችም እየዘመሩላት መሄዷን የቅኔው ምስጢር ይገልጣል ።

314 አጭር ክልክሎ/ ስ

ዘገብረ ሚካኤል (አለቃ)

ሀዊዳ ትጽርሕ ዘግዕተ ሀላዊ መጥባሕት ፤
እስመ ተርፈ ውስተ አስፈራዳ ዕጓላ ሰማእት ።

ትርጉም

የወንጀለኛ በግ /ሰይፍ ሀራ ትጮኸለች ፤
ግልገሏ ሰማእት (ቶማስ) በቅርጫት ውስጥ ቀርቷልና ።

ምስጢር

ግልገሏ በቅርጫት ውስጥ የዋለባት በግ ወደሁዋላ ዘወር እያለች ትጮኸለች ። የቶማስ ትምዘርት ተቃዋሚ ሰይፍም ስለት ለማውጣት

ተፋጨች ። መላላሳ የቆረጠችው ሰማእቱ ቶማስም በቅርጫት ውስጥ ሆኖ እየሄደ ወንጌልን ለበክ በማለት ባለቅኔው ሰማእቱ ቶማስ የፈፀመውን ተጋድሎ አስረድተዋል ።

315 አጭር ኩልክሙ /ስ

ዘተካልኝ (ቀኛዝማች ፡ ዘየነጃ ሚካኤል)

ይርዳእከ መጽሐ መፃጉዐ ደዌ ምውት ፤
እሳተ ለቢሶ ወልድክ አጽባዕት ።

ትርጉም

የህማም በሽተኛ ፤ ልጅህ/ ጣት
እሳት ለቢሶ ሊረዳህ መጣ ።

ምስጢር

እባትየው እንድ ነገር ሲሆን በእጣንቡ የቆመው ሰው እባትየውን “ያውልህ ልጅህ እሳት ለቢሶ መጣ” ይለዋል ። ሰላሳ ስምንት አመት የታመመው በሽተኛ መፃጉእ ያዳነውን ክርስቶስን በጥፈ ሲመታው ጣቱ እንደጡዋፍ ነደደ ። ስለዚህም ሞተ ነፍስ (የነፍስ ሞት) ይፈረድበታል ይላሉ ባለቅኔው ።

316 ሕንጺሃ(119)ይ

ዘወልደ ትንሣኤ (መሪጌታ)

አይቀውም አይሁዳዊ ቅድመ ሥላሴ ለጸሎት ፤
እስመ ምስለ ደም ብእሲቱ ኩናት ።

ትርጉም

አይሁዳዊ በስላሴ ፊት ለፀሎት አይቆምም ፤
ሚስቱ /ጦር ከደም ጋር (በእደፍ) ናትና ።

ምስጢር

በአሪት ሀግ ዐሎተኛ ሰው ከአደጁ (ከወር አበባዋ) ካልነፃችው ሚስቱ ጋር ከተኛ እርሱም ንፁህ ሊሆን አይችልም ። በዚህም ምክንያት

በስላሴ ፊት ቆሞ እይፀልይም ። የሰናኦርን ግንብ ይሰሩ የነበሩት የእይሁድ ወገንም የሰናኦር ግንብ ሲወድቅ እብሮ በስላሴ መአት ወደቀ ። ግንበኞቹም ወደሰማይ የወረወሩት ጦር ደም እየተቀባ ወደምድር ተመለሰ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ (ስንክ፡ ጥር ፤ ሃምሌ 7) ።

317 መወድስ (ጉርድ) ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ)

ቀርበሂ ለአንሥሐ እንዘ ይሰፍሕ አጽባዕቶ
ሕፃነ ገሞራ ነደ እሳት ነነዌ ዘሐዘለቶ
ወበእዴሃ ሰሎሚ ዘሐቀፈቶ
ቶማስ ፤ በአርብዓ እስመ ገብረ አንሥሐቶ ።

ትርጉም

ነነዌ ያዘለችውን ፤ ሰሎሚም በእጁዋ
ያቀፈችውን የገሞራ ህፃን ፤ የእሳት ነዳድንም
ለማንሳት ጣቶቹን ዘርግቶ ቶማስ ቀረበ ፤
ማንሳቱን በአርባ ቀን አድርጓልና ።

ምስጢር

ህፃንን ክርስትና የሚያነሳ የክርስትና እባት እጁን ዘርግቶ ወደህፃኑ ይቀርባል ። ሃዋርያው ዲዲሞስ የሚባለው ቶማስም በጦር የተወጋውን የክርስቶስን ንጎ በእጁ ቢዳስስ እጁ በእሳት ውስጥ እንደተጣለ ጅማት ተኮማተረ ። ክርስትና የሚነሳውንም ህፃን አንዲቱ ሴት ስታዝለው ሌላዬቱ ሴት ደግሞ በክንዱ ታቅፈዋለች ። ገሞራን ያቃጠለ እሳትም በጀርባ እንደመታዘለ በነነዌ ላይ አንዣበበ ፤ በከንድ እንደመታቀፍም የቅድስት ማርያምን ሆድ የዳሰሰ የሰሎሚን እጅ አቃጠለ ። ያታው ወንድ የሆነ ህፃን በአርባ ቀን ክርስትና እንደሚነሳ የቶማስ እጅ በእሳት መቃጠልም ክርስቶስ ከሙታን በተነሳ በአርባኛው ቀን ሆነ በማለት ባለቅኔው በእሳት የተፈፀሙትን ድርጊቶች በቅኔያቸው ምስጢር አብራርተዋል ። (ይህ መወድስ ቅኔ የመጀመሪያዎቹ አራት ቤቶች ስለተነሳዱ “ቀጠፋ” ቅኔ ይባላል ።)

318 ግልጽ ጉባኤ ቃና /ስ

ዘአድማሱ ጀንበሬ (መልአክ ብርሃን)

ኢየሐፍር አንሰ እብነ አድማስ ከዊነ ፤

እብነ አድማስ ኃይል እስመ የሐርጽ አእባነ ።

ትርጉም

እኔ የአድማስ ድንጋይ መሆንን አላፍርም ፤

ሃይለኛ (ጠንካራ) የአድማስ ድንጋይ ድንጋዮችን ይፈጫልና።

ምስጢር

ብርቱ የሆነ የአድማስ ድንጋይ ሌሎችን ድንጋዮች የሚያቀልጣቸው እንደሆነ ይነገራል ። እንዲሁም የመልአክ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ ደቀ መዝሙር የአድማስ ድንጋይ ቢባል ምስጋና እንጂ ስድብ አይሆንበትም ። ምክንያቱም የአድማስ ድንጋይ ሌሎችን ድንጋዮች የሚፈጫቸው (የሚያቀልጣቸው) ሃይለኛ እንደሆነ እንዲሁም የመልአክ ብርሃን አድማሱ ግርፍ (መልአክ ብርሃን አድማሱ ያስተማሩት) ደቀ መዝሙርም አላዋቂዎችን ያሰለጥናቸዋል በማለት ባለቅኔው ራሳቸውንና ደቀ መዝሙሮቻቸውን በቅኔያቸው ምስጢር አሞግሰዋል ።

319 ዘአምላኪየ

ዘተክለ ማርያም (አለቃ)

መጸሐፍተ ጥበብ ናንብብ እንዘ ንለብስ ብርሃነ ፤

መጽአ መዓልተ አእምሮ ወጎለፈ ለነ

ሌሊተ ጽልመት ክቡድ እምድገረ ከብደ ላዕሌነ ።

ትርጉም

ብርሃንን ለብለን የጥበብ መፃህፍትን እናነብ

ዘንድ መክልት / እውቀት መጣ ፤

የከባድ ጨለማ ሌሊትም በእኛ ላይ ከከበደ በሁዋላ አለፈልን።

ምስጢር

መፃህፍትን ማንበብ በመክልት (በቀን) በብርሃን እንጂ በጨለማ እንደማይቻል በድንቁርና ተሸፍኖ ማወቅ የለምና ጥበብን ለማስፋፋት የእውቀት ፍልስፍና (ዘመናዊ ትምህርት) ተገለፀልን በማለት ባለቅኔው እውቀትን ከቀን ብርሃን ድንቁርናንም ከጨለማ ጋር አነፃፅረዋል ።

320 መወደስ (635)ገ

አጎፍር አንሰ በተፍገሮትኪ

ሰአረጋዌ ኃይል ዮሴፍ ማርያም እመ ዙልነ

እገተ መላእክት ዙሎሙ እንዘ ንሰምየኪ ንሕነ ፤

ባሕቱ በጎበ ዙሎ

ወርቀ ንጽሕናኪ በዮሴፍ ተፈተነ ፤

እስመ ኢጎሠሠ ልቡናኪ

ጎበ ዮሴፍ ይሑር ሐልዮ ኃጢአት ሣዕነ

ነገርኪኒ ጽሩየ ዙሎ መንገለ ጽሩየ ኮነ

በብሂለ ዕፁብ አድማስ ፍጹመ ተወሰነ

እስመ እንዘ ላህም ትነብር ምስለ አንበሳ እሙነ

እምአንበሳ ኃይል ዘአምሰጠት ላህመ ርኢነ ።

ትርጉም

የሁላችን እናት ማርያም ፤

እኛ የሁሎች መላእክት እህት ስንልሽ

ለሃይል ሽማግሌ ዮሴፍ በመታጨትሽ እኔ አፍራለሁ ፤

ነገር ግን በሁሉ ዘንድ

ወርቅ /ንዕህናሽ በዮሴፍ ተፈተነ ፤

ወደዮሴፍ ይሄድ ዘንድ

ሃጢአትን ማሰብ /ጫማን ልብሽ አልፈለገምና ።

ከሁሉ የጠራ ነገርሽም ጥሩ ከሆነ ዘንድ

ድንቅ በማለት/ አድማስ ፈፅሞ ተወሰነ ፤

ላም በእውነት ከአንበሳ ጋር ስትኖር

ከሃይል አንበሳ ያመለጠች ላምን አላየንምና ።

ምስጢር

አንድ ልጅ የታዘዘውን ሳይፈፅም ውሎ ማታ ወደቤቱ ሲገባ እናቱን

ይፈራል። ባለቅኔው ቅድስት ማርያም የዘመዱዋ የዮሴፍ እጮኛ መባሏን አልደፈሩም። ልጁ የሚፈራው እናቱ ስለምትቆጣው እንደሆነ ባለቅኔውም ያልደፈሩት ማርያም በንፅህናዋ እንደመላእክት ናት ስለሚባል ነው። ነገር ግን ወርቅ በእሳት እንደሚፈተንና ጥሩነቱ እንደሚታወቅ የማርያም ንፅህና በዮሴፍ ታወቀ። የድሮ ሰው መንገድ ሲሄድ ሚማን ከእግሩ እንደማይሻ የማርያምም ልብ ዮሴፍን ለሰው ልጅ ልማድ (ለሩካቤ) አልተመኘውም። የገበሬ እርሻ በድንበር እንደሚወሰን የማርያምም ነገር በአድናቆት ይነገራል። ሳም ወደ እንበሳ ከቀረበች በእንበሳው ከመበላት የማትድን ስትሆን ማርያም ግን ከዮሴፍ ጋር ስትኖር በንፅህና ተጠብቃ አምላክን በድንግልና ፀንሳ ወለደችው በማለት ባለቅኔው ስለቅድስት ማርያም ያላቸውን እምነት ገልጠዋል።

321 ዘአምላኪየ/ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ)

እምአርባዕቱ አፍራስ ዘበተታልዎ ተፈትኑ
ፈረስ አሐዱ ይክውን ለመኑ?
ሠለስቱ አፍራስ እስመ ለሠለስቱ ተጽሶኔ።

ትርጉም

በመከታተል ከተፈተኑ ከአራቱ ፈረሶች
እንደኛው ፈረስ ለማን ይሆናል?
ሶስቱ ፈረሶች ለሶስቱ ጋላቢዎች ተጭነዋልና።

ምስጢር

በመከታተል የተፈተኑ አራት ፈረሶች ተጭነው ሲሳቡና ከፈረሶች ጋር የሚሄዱት ሰዎች ሶስት ሲሆኑ “ሶስቱ ፈረሶች ለሶስቱ ሰዎች ይሆናሉ፤ እንዲሁ ፈረስ ለማን ይሆናል?” ይባላል። ከዚህም አንፃር ባለቅኔው ገፀ ለብእ (ሰው ፊት)፣ ገፀ እንበሳ (ሳም ፊት)፣ ገፀ እንበሳ (እንበሳ ፊት)፣ ገፀ ንበር (ንበር ፊት) የተባሉት አራቱ ኪሩቤልን ከአራቱ ፈረሶች አብን ወልድንና መንፈስ ቅዱስንም ከሶስቱ ፈረሶች ጋር እነፃፅረዋል። ፈረሶችን ፈረሶችን እንደሚጋልቡም አብ ወልድና መንፈስ ቅዱስ አራቱ ኪሩቤል በተሸከሙት ዙፋን ላይ ሆነው ይመሰገናሉ እየተባለ ይነገራል።

ሶስቱ ፈረሶች በሶስት ሰዎች እንደሚጋልቡ ሶስቱ ኪሩቤል ለአብ፣ ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስ ይበቃሉ። አራተኛው ኪሩብ ግን ትርፍ ነው በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን እመስጥረዋል።

322 ግእዝ ጉባኤ ቃና (656)ጎ

መና ዝናም ለክርሠ እስራኤል ደመና

ወደመና ሰማይ ክርሥ ለዝናመ ክረምት መና።

ትርጉም

መና ለእስራኤል ሆድ/ደመና ዝናብ ነው፤
የሰማይ ደመና/ሆድም ለክረምት ዝናብ መና ነው።

ምስጢር

ዝናብ በደመና ውስጥ እንደሚቋጠር መናም በደመና ከሰማይ ወርዶ ለእስራኤል ምግብ ሆነ። ደመና ዝናብን እንደሚሸከመው የእስራኤል ሆድም ደመና የተሸከመውን መና ጠገበው በማለት ባለቅኔው አስረድተዋል።

323 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ስ

ተዐቀብ በትር ብእሴ ብዙጎ ልዕልና፤

ክበሮ ፀርክ እስመ የኅሥሥ ሆሣዕና።

ትርጉም

የብዙ ከፍታ ሰው/በትር ተጠበቅ፤
ክበሮ/ጠላትህ መድሃኒትን ይፈልጋልና።

ምስጢር

ጠላቱ መርዝ ሊያበላው የሚዘጋጅበት ሰው መጠንቀቅ እንደሚገባው በአቢይ ያም (በኩዳዴ) በማህሌት ጊዜ መቋሚያ ከክበሮ ራቀ (+ለየ)። ክበሮም በሆላእና በአል ምክንያት እስኪመታ ድረስ ዝም በማለት ባለ ቅኔው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በተለይ በአቢይ ያም የሚደረሰው ማህሌት ያለክበሮና ያለፀናፅል በመቋሚያ ብቻ እንዲዘመር የተሰራውን ስርአት በቅኔያቸው ምስጢር ያስገነዝባሉ።

ዘሳሙኤል (አለቃ : ዘግሾን ማርያም)

ፈድፈደ ብዕለ ሥላሴ :

እንተ ለሥላሴ ተውህበ ላህመ አብርሃም አቡን

ምስለ ሉቃስ ቢጹ እስመ ጽምደ ኮነ :

እስመ ከመዝሰ ብዕል ውስተ ሰማያት ተወጥኑ

እንዘ ርስተ ሰማይ ንትካፈል በበመጠንኑ

ሰማያት ነሐርስ ክልኑ ።

ትርጉም

የሰላሴ ብልፅግና በረከተ :

ለሰላሴ የተሰጠ የእባታችን አብርሃም ላም

ከንደኛው ሉቃስ ጋር ጥምድ ሆኗልና ።

ብልፅግናስ በሰማዮች ውስጥ እንደዚህ ከተወጠኑ

የሰማይ ርስትን በየልካችን እየተካፈልን

ሁላችንም ሰማዮችን እናርሳለን ።

ምስጢር

ገበሬ ሃብት ሲያገኝ ቀንጃውን ጥምድ ያደርግና ያርሳል ። እንዲሁም ለሰላሴ የታረደው የአብርሃም በሬ ተነስቶ እንደወንጌላዊው ሉቃስ እጅ ደህና ሆነ ። ገበሬው ጥምድ በሬ ከጠመደ በሁዋላ ርስቱን ከዘመዶቹ ጋር እየተካፈለ ድርሻውን እንደሚያርስ የሰላሴም ስጦታ በመንግስተ ሰማይ ይሰጣል ። ስለዚህም መንግስተ ሰማይን በደረጃ ሁላችንም እንወርሳለን በማለት ባለቅኔው ምኞታቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

325 ዋዜማ(658)ጎ

አይድዕዎ ለመቃብር

ዜና ላእከ ኤልያስ ንስር ወላእከ ሙሴ ደመና

መላእክት እለ ይዜንው ዘድንግል ዜና :

እምጣኑ ድንግል ዘርገበት መብልዐ መሬት ሙስና

በልዑት ሥጋ ዘተርፈ ውስተ ፍና

ወዘጎልቀ በፊንቆን መና ።

ትርጉም

የድንግልን ዝና የሚናገሩ

መላእክት የኤልያስ መልእክተኛ/የንስርንና የሙሴ

መልእክተኛ/የደመናን ወሬ ለመቃብር ነገሩት :

የመሬት መብል/ጥፋትን የተራበች ድንግል

በመንገድ ውስጥ የቀረ ስጋን በልታለችና :

በፊንቆንም ያለቀውን መና በልታለችና ።

ምስጢር

ወሬኞች ሰዎች የእገሌ መልእክተኛ እንዲህ ሰራ : የእገሌም መልእክተኛ እንዲህ አደረገ እያሉ ላገኙት ሰው ሁሉ ያወራሉ ። ቅድስት ማርያምን ወደሰማይ አሳረጉ (አወጡ) የሚባሉ መላእክትም የኤልያስን ንስር ወሬና የሙሴን ደመና ወሬ ለመቃብር ነገሩት ማለት ንስር ለኤልያስ የሚያመለልሰውን ስጋ አስቀረ : የሙሴም ደመና መና ማቅረቡን ፊንቆን በሚባል ቦታ አቆመ ። መላእክት የማርያምን ስጋ አላስቀበሩትም ። ሴት መንገደኛ እንደምትራብ ማርያምም እንደሙታን በመቃብር ውስጥ አልፈረሰችም : አልበሰበሰችም ። መንገደኛይቱ ከደረሰችበት ቦታ እያደረችና ያገኘችውን እየበላች እንደምትጓዝ ማርያምም በፊንቆን እንደቀረው መና በሰማይ ቀረች ይላሉ ባለቅኔው ።

326 ዋዜማ (1075)ጎ

ዘእንግዳ (አለቃ)

ዕውብ ለሰማዒሁ

ነገረ ጦማር ድንግል እንተ አልባቲ ሙስና :

ጽንሰተ አምጣኑ ርክብት ይእቲ በዜና

እምድምፀ መልእክ ፍንው እንተ አብሠራ በፍና :

ወእንዘ ንትምት ይእቲ በድንግልና

ወለደቶ ለባሕራን ሕፃና ።

ትርጉም

ጥፋት የሌለባት

የደብዳቤ ድንግል ነገር ለሰሚው ድንቅ ነው ፡
 በመንገድ ከእበሰራት ከመልእክ ድምፅ
 በወራ የበነሰች ዞና የተገኘች ናትና ፡
 እርሷም በድንግልና የታተመች (የተቆለረች)
 ልጄ ባሠራንን ወለደችው ።

ምስጢር

ቅድስት ማርያም የመልእክ የቅዱስ ገብርኤልን ድምፅ ለምታ
 እግዚአብሔር ቃልን ለትዕንሰውና በድንግልና ለትወልደው አወላለዱ
 አስደናቂ ነው ። እንዲሁም የድንግሊቱ ምሳሌ የሆነችው የባህራን የሞቱ
 ደብዳቤ (ባህራንን ግደሉት የምትል ደብዳቤ) በመልእክ በቅዱስ
 ሚካኤል ቃል “ለባህራን ሴት ልጄን አጋቡት” ወደማለት መለወጧ
 ተአምር ነው በማለት በቅድሙ ተመስጥሯል (ሰንክ. ሰፊ 12) ።

327 ዘይእዚ ሰ

ዘይሰታ (አሊታ ፡ ዘተድባዘ ማርያም)
 ሙሴ ኢትዕርግ ሳዕላ ታዞር ፡
 ከመ ደብረ ሲና በታዞር እስመ ኢይትረከብ መና
 ወበታዞር እልቦ ዘህሎ በሲና ፡
 ወእመ ህየ ተዕርግ ኢይምሰልክ ሰጥኂና ፡
 ሰቴ ዘታዞር ምስጢር ሞሕድና
 አምጣን አእምሮ ያጠፋፅ ፡ ወያዘነግዕ ልቡና
 ሰቴ ዘታዞር ምስጢር ሞሕድና ።

ትርጉም

ሙሴ ፤ በታዞር ላይ አትውጣ ፡
 በታዞር እንደ ደብረሲና መና አይገኝምና
 በሲና ያለውም በታዞር የለምና ፡
 ወደዚያም ብትውጣ ለጤና አይምሰልህ ፡
 የታዞር መጠጥ/የአንድነት ምስጢር
 እውቀትን ያጠፋልና ፡ ልብንም ያዘነጋልና
 የታዞር መጠጥ/የአንድነት ምስጢር ።

ምስጢር

ለአንደ ወዳጅ ወዳጅን ሲመክረው “ወደእገሌ ቦታ አትሂድ ፤
 ሁልጊዜ የአማን ቀን አይገኝም ፤ ብትሂድ ግን ለጤንነትህ አይደለም”
 ይለዋል ። ሙሴ በደብረ ሲና መና ከደመና ወርዶለት ተመግቧል ፤
 ከአምላክ ጋር በእሳት መጋረጃ ውስጥ ተነጋግሯል ይባላል ። በደብረ
 ታዞር ግን ሙሴ ያየው ደመና እንዲጥሮለን አስደንግጦ የጣለ ስለሆነ
 ወደነበረበት መመለሱን ባለቅድሙ በቅድያቸው ምስጢር አስረድተዋል
 (ማቴ. 17) ።

328 መወድስ/ስ

ሕሊና ይሔሊ ዘኢይፈጽም
 ወእምሕሊና ይተርፍ ሐዋርያ ፍኖት ልቡና ፡
 ወእምረበናት ንስማዕ ምሳሌ ውእቱ ዜና
 ሞተ ሀገረ አሕዛብ ኢበጽሐት ሶስና ፤
 ወእንዘ ምውት በሕሊና
 ምስለ አግዚአ ኢይሙት ጉየ ወልደ ዮና ።
 በሕሊናሂ ሰኤልያብ እንዘ ትደለው ምልክና
 ተውህበት ለዳዊት ዘኢተሐለየ በልቡና ፡
 ዘካርያስሂ ንዋየ እንዘ ይፈስዮ ለመና
 መና ዘተሰፈዎ ተሰወረ በደመና ።

ትርጉም

ሀሊና የማይፈፅመውን ያስባል
 መንገድን ሂያጅ ልብም ከሀሊና ይተርፋል ፡
 የዚያንም ወሬ ምሳሌ ከአይሁድ መምህራን እንሰማ ዘንድ
 የአህዛብ አገር/ሞትን ሶስና አልደረሰችም ፡
 በሀሊና የሞተ ሲሆን
 ከጌታው ጋር እንዳይሞት የዮና ልጅ ሸሸ ፤
 ግዛትም በሀሊና ለኤልያብ ስትዘጋጅ
 በልብ ላልታሰበው ለዳዊት ተለጠች ፡
 ዘካርያስም መናን ገንዘብ ሲያደርገው
 ተስፋ ያደረገው መና በደመና ውስጥ ተደበቀ ።

ምስጢር

ሁለት መንገዶች በፊትና በሁዋላ እንደሚሄዱ ሁሉ አሳብና ልብም ተባባሪዎች ሲሆኑ አሳብ ከልብ አልፎ ይሄዳል ። መንገዶቹ በመንገድ ደክመው እንደሚያርፉ የልብ አሳብም እንደታሰበ አይፈፀምም። ወደፊት አገር ለመሄድ የተነሱ ሰዎች ቀኑ ከመሸ በሁዋላ መንገድ ቢጀምሩ ካሰቡት ቦታ ሳይደርሱ እንደሚጨልምባቸው ረበናትም (የአይሁድ መምህራን) ሶስናን በአስት ለማስገደል ሲያስቡ የሶስና ሞት ስለነበረሁ ሆነ ። ሃዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስም ከመምህራ ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር ለመሞት ሲያስብ ፡ እንኳን ሊሞትለትና “እንተ ደግሞ ከናዝሬቱ ከኢየሱስ ጋር ነበርህ” በማለት ለቀረበለት ጥያቄ “የምትሉትን አላውቀውም” ብሎ ካደው (ማር. 14 ፡ 66-72) ።

የሳኦልም መንግስት ለኤልያብ ሲታሰብ ያልታሰበው ዳዊት ለንጉስ ነት ተቀባ ። የኦሪቱ ሊቀ ካህናት ዘካርያስም ለእርሱ እንደወረደ ሲያስብ ይኸው መና ለኢያቂምና ለሃና ልጅ ለቅድስት ማርያም ተሰጠ በማለት የቅኔው ደራሲ አመስጥረዋል (ሳሙ. 16፡23) ።

329 መወደስ(669)ገ

ዘገብረ ማርያም ቡሬ (መልአክ ሰላም ፡ ዘደምበጫ ሚካኤል)
 ጽዕለተ አይሁድ ትስማዕ በፍትሐ ኦሪት
 ዕውተ ማሕፀን ይእቲ እንተ ኢወለደት ሐና ፤
 እመኒ ተወክፈት በረከተ መልአክ ዜና
 ዕውተ ማሕፀን ጊዜ ወሊድ
 ዘበልበ ሰብእ ማርያም ሕሊና
 እምጣነ ትትናጸር በልዕልና
 ኢየሩሳሌም መካን ምስለ ወላዲት ደብረ ሲና ።
 ዮሴፍሂ ኢፈለጠ በነጽሮ ገጸ ወሥና
 ዘእግዚአብሔር አስተሃመረ ወሊደ ወንጽሕና ፤
 እንዘ በሙ ጋዕዝ በጥንተ ነገር ሰብእና
 ለሄሮድስ ግብረ ወሊድ ወለጲላጦስ ድንግልና ።

ትርጉም

የአይሁድን ስድብ በኦሪት ፍርድ

ትስማ ዘንድ ያልወለደች ሃና ማህፀን ዝግ ዘነች ፤

የመልአክ ሰብከት ዜናን ብትቀበልም

በሰው ልብ ያለች ማርያም አሳብ

በመውለድ ጊዜ ማህፀን ዝግ ናት ፡

ኢየሩሳሌም/መካን

ከወላጅ/ደብረ ሲና ጋር በከፍታ ትታያለችና ።

ዮሴፍም ፊቷንና ውበቷን በመመልከት

እግዚአብሔር ያጣመራቸውን መውለድንና ንፅህናን አለየም ፡

ለሄሮድስ/የመውለድ ስራና ለጲላጦስ/ድንግልና

በነገር ጥንት/ሰውነት ክርክር ሊኖራቸው ።

ምስጢር

አንዳንድ ሴት ደጃን ዘግታ የሉለች መለላ የጎረቤቷን አሜት ታዳምጣለች ። እንዲሁም አግብተው ያልወለዱ ሴቶች በኦሪቱ ስርአት ማህፀን ዝግ እየተባሉ ይለደቡ ነበር ። ከዚህም የተነሳ የቅድስት ማርያም እናት ሃና በመምከኗ ማህፀን ዝግ ተብላለች ።

የሰውም አሳብ መውጫውና መግቢያው እንደማይታወቅ በሰው ልብ የምትታሰብ ቅድስት ማርያም አምላክን በመፅነስና በመውለድ ጊዜ ማህፀኗ አልተፈታም ። ኢየሩሳሌምና ደብረ ሲናም እንደሚነፃፀሩ መካን ሴት ባለመውለዷ ፡ የወለደች ማርያምም ከወለደች በሁዋላ ማህተመ ድንግልናዋ ባለመለወጡ ማህፀን ዝግ በመባል አንድ ሆኑ ።

እግዚአብሔር በጋብቻ ምስጢር ያጣመራቸውን ባልንና ሚስትን መለየት እንደማይገባ አምላክም በኪነ ጥበቡ ያጣመራቸውን መውለድ ንና መደንገልን ዮሴፍ በቅድስት ማርያም መልክ ውበት ተሰቦ አላስቀረም። የእስራኤል አገር ገዢዎች የነበሩ ሄሮድስና ጲላጦስም በግዛት ወሰን ይጣሉ እንደነበረ መውለድና መደንገልም አይተባበሩም ። በተጨማሪም ባለቅኔው “መውለድ ባለበት መደንገል አይገኝም ፤ መደንገልም ባለበት መውለድ የለም” በማለት በቅድስት ማርያም የእናትነትና የድንግልነት ዐጋ ስጦታ ላይ ያላቸውን አድናቆት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

330 መወደስ (675) ገ

ንዋየ ፍጻ ሰብእ ተፀውረ መልዕልተ ርእስከ

አግብአተ ፍጻ ለሰብእ ዘተአምር ሆግዕና!

እስመ ዘተአምር እንተ እምቅድመ ያእምር ሕሊና
ለአዳም አቡነ ፍዳ ከላዕኮ
ኢይብላዕ በለሰ ገነት ወኢይርአይ ስና
ጊዜ ረገብከ ሕገ ሲና
ፍሬ ዕፀ በለሰ ገጣእከ እንዘ ለካልአን ወሀቤ መና ።
ውነጣእከ ግማደ ልብስ ቅድመ ቀያፋ ወሐና
ታሕተ እግረ ዕዋል ፍዳ ነጸፍከ አልባሰ ደቂቅ በውስተ ፍና ፤
ወፍዳ ተዋነይከ እንተ በወይነ ዚአሃ ለቃና
በቀራንዮ ሰኢለ ግይ አስተዋረደከ እምልዕልና ።

ትርጉም

ለሰው ፍዳን መመለስ የምታውቅ ሆላእና፤
የሰው ፍዳ ገንዘብ በራስህ ላይ ሆነ ፤
ሀሊና ላይውቅ የምታውቅ አንተ አባታችን አዳምን
የገነት በለሰን እንዳይበላና
መልኳን እንዳያይ ስለከለክልኸው ፈንታ
የሲና ህግ በሚሆን በራስህ ጊዜ
ለሌሎች መናን ለፊኒን ስትሆን የበለሰ እንጩት ፍሬን አይተሃልና ።
የልጆችን ልብሶች ከውርንጫ እግር በታች በመንገድ ስላነጠፍህ
ፈንታም
በቀያፋና በሃና ፊት የልብስ ቁራጭን አጥተሃልና ፤
እንተም በቃና ወይን ስለተጫወትህ ፈንታ
በቀራንዮ ውሃን መለመን ከከፍታ (ከክብር) አዋርዶሃልና ።

ምስጢር

“ብድር ውሎ አያድር” እንዲሉ መቸም ሰው ክፋም ሆነ በጎ
የሰራውን ብድራት ያገኛል ። ሆላእና የተባለው ክርስቶስም በመንገድ
ሲራብ የበለሰን ፍሬ ላያገኝ የቀረው አዳምን በለሰን እንዳይበላ ስለከለከ
ለው ብድራት ነው በመስቀልም ላይ ከልብስ የተራቀተው የልጆችን
ልብስ በመንገድ አስነጥፎ በአህያ እግር ስላሰረገጠ ሲሆን በመስቀል ላይ
የተጠማውም በቃና ውሃውን ወይን ስላደረገው ነው ይላሉ ባለቅኔው ።

331 ዕዝል ዕጣነ ሞገር /ስ

ዘጥሩነህ (አሰቃ ፡ ዘቦታ ኪዳነ ምሕረት)

ዐንበረ ጳርጋሞን ሞት ሐንካሰ የርዳኖስ ፍና
መስቄ አውስግንዮስ አሶር ቀስተ ደመና
እስመ ወልደ ቂርቆስ ምስዋራ ለመልእክተ ሞት ዮና
ለብእሲተ ግብጽ በአምጣና
ጽላሎተ ሞት እሞጽ ሙራደ ሥጋ አቤል መና
ኑጎሚን ደብረ ማርያም ተመይጠት ዕርቃና ።

ትርጉም

የሸማኔ መወርወርያ የሆነ የዮርዳኖስ መንገድ አንካሳ
የወንዝ /ሞት አሳ አንበሪ የሆነ መቃብር/ ቀስተ ደመና
የአቤል ስጋ /መና መውረጃ እንደሆነ እንደሞት/ አምን
በግብፅ ሴት ልክ
የሞት /ዮና መልእክት መለወሪያ ወልደ ቂርቆስ ነውና
ኑሃሚን /ደብረ ማርያም ባዶዋን (ብቻዋን) ተመለሰች ።

ምስጢር

የሸማኔ መውገሪያ ማጉን ለድሩ (ለዝህው) እንደሚያጠጣው ዮርዳ
ኖስ የሚባለው ወንዝ ፈሳሽ ውሃ የሀፃናት መጠመቂያ ነው ። አሳ አንበሪ
ከባህሩ ውጪ ለብዙ ጊዜ መኖር እንደማይችል ለሞት ያደረሰው የኢዮብ
ህማም በዮርዳኖስ ውሃ ሲታጠብ ተወገደ ። ደመና የዝናብ ውሃን
እንደሚቋጥር አሳ አንበሪ ነቢይ ዮናስን ውጧል ። ሞትም መቃብርን
ያስከትላል ። ደመና የብርሃን መለወሪያ እንደሆነ መቃብርም በሞት ሃይል
የወልደ ቂርቆስ መደምደሚያ ሆነ ። ሁኔታውም በግብፅ አገር በኖረች
እስራኤላዊት ሴት በራሄል ልቅሶ ተፈፀመ ። አምንም የመና መውረጃ
እንደሆነ ሞት የአቤል ስጋ መጥፊያ ሆነ ። ልጆቿ የሞቱባት ሴት ኑሃሚን
ወደ አገሯ ባዶዋን እንደገባች ወልደ ቂርቆስ በተባሉት በመምህር ጩፋ
ሞት ደብረ ማርያም ተፈታች ይላሉ ባለቅኔው። የቅኔው መንገድ
ቅጥልጥል (ሐረግ) መንገድ ነው ።

ታሪክ

ወልደ ቂርቆስ የተባሉት መምህር ጨፋ በአማራ ሳይንት በበሮ ቅዱስ ሚካኤል ደብር ተወለዱ። በሰመ ጥሩዋ ደብር በአትሮንስ ማርያም ተምረው ስመጥር የቅኔና የአቡሻህር መምህር ለመሆን በቅተዋል። በአፄ ዮሃንስ ዘመን መንግሥት በአማራ ሳይንትና በቦረና አውራጃ ውስጥ የምትገኘውን የአደሬ ማርያምን ቤተ ክርስቲያን ተክለው ቅኔና አቡሻህር እያስተማሩ ይኖሩ ነበር። በዚህም ጊዜ አያሌ ደቀ መዛሙርትን አስተምረው በመምህርነት መርቀዋል። በሞቱ ጊዜም የአቡሻህር ትምህርት ደቀ መዛሙራቸው የሆኑት የቅኔ መምህር አለቃ ጥሩነህ ይህን ቅኔ ተቀኝተዋል።

332 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ዘገብረ ጊዮርጊስ (መምህር ፡ ዘአክሱም)

ይሚንን ስብእ እብነ ቢታንያ ዲያቆን ፡

እለመ ቅዳሴ ተምህረ እምነ ሱራሬ ካህን ።

ትርጉም

የቢታንያ/ዲያቆን ድንጋይ ሰውን ይንቃል ፤

ከሱራሬ/ካህን ቅዳሴን ተምሯልና ።

ምስጢር

አንዳንድ ዲያቆን ከቅዳሴ ትምህርት ቤት ቅዳሴ ተምሮ ሲመለስ የቀድሞ ጓደኞቹንም ሆነ ሌላውን ሰው ይንቃል። የቢታንያ ድንጋይም ሱራሬል የሚባሉት መላእክት የሚያመሰግኑትን ምስጋና ሲናገር ጊዜ አይሁድን አስናቀ ማለት በቅኔው ተመስጥሯል።

333 ዋዜማ 681 ጎ

ዘመርሻ/መጋቢ ፡ ዘዲማ ጊዮርጊስ/

ጤሚዎስ ወተክለ አልፋ

ነቡራነ ስም ነዩሙ እንዘ ፍሉጣን በሥን ፡

ለጤሚዎስ ገጹ አኮኑ ዘባን ።

ወለተክለ አልፋ ዘባኑ ልዑለ ብርሃን ቀርን ፤

እለመ ለገጸ ዝ ጤሚዎስ ድንግለ ብርሃን

ኢያእመራ ልበ ዮሴፍ ዐይን ።

ትርጉም

ጤሚዎስና ተክለ አልፋ

በመልክ የተለዩ ሲሆን የስም ተባባሪዎች ናቸው ።

የጤሚዎስ ፊት ጀርባ ነውና

የተክለ አልፋ ጀርባም ብርሃን /ቀንዱ ክፍ ያለ ነው ፤

የዚህ የጤሚዎስ ፊት/ የብርሃን ድንግልን

የዮሴፍ ልብ/አይን አላወቃትምና ።

ምስጢር

በመልክ የማይመሳሰሉ ሁለት ሰዎች በስም አጠራር ብቻ አንድ ይሆናሉ። ጤሚዎስና ኢትዮጵያዊው ዓድቅ አባ ተክለ አልፋም በተፈጥሮ ፀጋ (በአይን በማየት) አንድ አልሆኑም። ምክንያቱም ጤሚዎስ ጥንቱን አይን ያልተፈጠረበት ሲሆን ተክለ አልፋ ባለአይን ሆነው ተፈጥረዋል። በተጨማሪም ተክለ አልፋ በስተሁዋላቸው ከሜንቃቸው ላይ የፀጋ አይን የተሰጣቸው ነበሩ ሲባል ጤሚዎስ በስተፊቱም የተፈጥሮውን አይን እንኳ አላገኘም። የበሬ ፊትም ቀንዳም እንደሆነ የተክለ አልፋ ፊትም አይናማ ሆነ። ቅድስት ማርያምን የጠባቂዋ የዮሴፍ ልብ እንዳልተመኛት የጤሚዎስ ፊትም ብርሃን አልበራላትም ማለት በቅኔው ተገልጧል።

334 ዋዜማ ስ

ጸገየ ወፈረየ

ዘበምእት ምእተ በዘመነ ሐጋይ መስፍን

ዘበቂስ በርእስ መቅደላ ቴዎድሮስ ወይን ፤

እምዘዚአሁ አስካል አምጣን ጸግቡ በዐይን

እለ ጸዋምያነ ኮኑ አውሮጋውያን

እመቅደላ ከመ ይጹም እዘን ።

ትርጉም

በመቅደላ ራስ

የበቀለ ቴዎድሮስ /ወይን በበጋ/ መስፍን

ዘመን አበበና መቶ በመቶ አፈራ ፤

በመቅደላ ጆሮ ይዞም ዘንድ
 ጸዋሚዎችን የሆኑ የአውሮጳ ሰዎች
 ከእርሱ ፍሬ በእድን ጠግበዋልና ።

ምስጢር

በመልካም መሬት ላይ የበቀለ ወይን ብዙ ፍሬን እንደሚያፈራና በፍሬውም ብዙ ሰዎች እንደሚጠግቡ በመቅደላ ራስ ላይ የሚያስደንቅ ጀግንነትን የፈፀሙ እጼ ቴዎድሮስም የሰሩት ስራ ከሌሎቹ ነገሶች ስራ መቶ በመቶ ይበልጣል ። ያመኞች የሆኑ ሰዎች ከወይኑ ፍሬ እንደሚበሉ እጼ ቴዎድሮስን በመግደል ያልተሳተፉ የአውሮጳ ወታደሮች ለእጼ ቴዎድሮስ የጀግንነት ስራ የእድን ምስክር ሆኑ ። በመቅደላም የተፈፀመውን የጀግንነት ስራ የአውሮፓውያን ጆሮ ሰምቶ እንዳይቀር አይናቸውም እየ በማለት ባለቅኔው የእጼ ቴዎድሮስን የጀግንነት ስራ በቅኔያቸው ምስጢር አድንቀዋል ።

335 ሥላሴ ሰ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ግርያም ዘግርያም

እጉተ ሰሎሜ ወግርያም

እጉቱ ለእርን ወዋሂ መሥዋዕተ ብሉይ ኪዳን

አኮ ወለኮ እምሆሴፍ ምእመን

ወለደት ቃለ ኂታሜ ዓለመ ተድላ ወደይን

ብሂል ብሂል ከመ ኩሎን

አንስተ እስራኤል ከሀለት ወሲደ ሕፃን

እምዳዊት ሚልኮል መካን ።

ትርጉም

የሰሎሜ እህት

የሆነች ግርያም ያይደለች ፡

የብሉይ ኪዳን መስዋዕትንም የሰዋ የእርን እህት የሆነች

ግርያም ያይደለች ግርያም ዜታማኝ

የሴፍ የምቸትና የቅጣት አለምን የሚያሳልፍ

ቃልን ወለደች ማለት ፡

እንደሁሎች የእስራኤል ሴቶች መካን ሚልኮል

ከዳዊት ልጅን መውለድን ቻለች ማለት ነው ።

ምስጢር

ቅድስት ግርያም ፡ ግርያም በመባል የሚመስሏት የሰሎሜ እህትና የእርን እህትን አልሆነችም ። እነርሱ ከወለዱ በሁዋላ መደንገልን አልቻሉም ። እርሷ ግን ያለወንድ ወልዳ ተደነገለች ። የወለደችውን ኢየሱስንም “ዕሩቅ ብእሲ ወልደ የሴፍ ፡ (ተራ ሰው የየሴፍ ልጅ) ማለት፡ መካኒቱ የእስራኤል ንጉስ የዳዊት ሚስት ሚልኮል ወልዳለች እንደማለት ያለ ነው ። ሚልኮል መውለድን እንዳልቻለች ቅድስት ግርያምም የእግዚአብሔር ቃል የሚባል እግዚአብሔር ወልድን በሩካቤ ፡ በዘር አልወለደችም ይላሉ ባለቅኔው ።

336 ዘይእዚ ሰ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር ፡ ዘኤልያስ)

ለዘግ ታዲዎስ እንተ ግቀያ

ወለዘግዊት ዮሐንስ ዘተናበባ ጽድቆን

እመ ስብእ ደስወ ጽድቀ ዘግ

ዘታዲዎስ ዘግ አልቦቱ መጠን ፡

እስመ ዜናሃ ነገረ በዜና ዕርገቱ ለራግሞን

ወወረደት ትርአይ ገነተ ዳታን

ሄርድያዳ ዘለብሰት ድርዕ ኤልዛቤል ጎጺን ።

ወወረደት ትርአይ ገነተ ዳታን ።

ትርጉም

ታዲዎስ ያስቃያት ዘግና

ዮሃንስ የተናገራት ዘግ ዕድቃቸውን

ለው ቢመዝን የሃዋርያ ታዲዎስ

ዘግ የሆነች የዘግ ዕድቅ ልክ የለውም ፡

ለራግሞን በእርገቱ ዜና ዜናዋን ነገሯልና ፡

የዳታንን ንጉሥ ልታይ ወርዳለችና
የኤልሳቤጥ ብረት ጥሩርን የለዘለች ሂሮድያዳም
የዳታንን ንጉሥ ልታይ ወርዳለችና ።

ምስጢር

አንድ ሰው ሁለት ነገሮችን ዘላቂነት የሚገባን ሜሮች ሲመዝን በአንድ በኩል ያለው ተመሳሳይ ይደፋል (በሌላ በኩል ያለውን ይመዝን ዋል) ። ታዲያም በነፋስ የሰቀላት የዘማ (ዘዝሙት አዳሪ) ሲት ስራም የሃንስ ከገሰፃት ከሂሮድያዳ ስራ ጋር ሲነፃፀር የታዲያም ዘማ ዕድቅ አመዝኗል ። የተፈጥሮን ውበት ተመልክታ ማድነቅ የምትፈልግ ሴት የተክል ቦታን ለመጎብኘት እንደምትወርድ ሂሮድያዳም የዳታንን ዱካ ተከትላ በመሬት ተዋጠች ። ታዲያም በነፋስ አውታር የሰቀላት ዘማ ጴጥሮስና ጳውሎስ በነፋስ አውታር እንደሰቀሉት እንደ ንጉስ ጳራግሞን ሆነች ።

ታሪክ

ለቀ ሃዋርያት ጴጥሮስና ጳውሎስ የክርስቶስን ወንጌል እያስተማሩ ጳራግሞን ከሚባል ንጉስ ቤተ መንግስት ገቡ ። ንጉሱ ጳራግሞን ትምህርታቸውን ካዳመጠ በሁዋላ “ወፍ አይኗን ያጠፋት እንዲት ሴት ልጅ አለችኝ ፡ እርሷን አድኑልኝና በእምላካቸው እምናለሁ” አላቸው ። እነርሱም የጠየቃቸውን ፈፅመውለት ወደፊልጶስ “አገር ለማስተማር እንደሄዱ እንዶን የተባለ አገር ንጉስ መጥቶ ጳራግሞንን” ስለሁለቱ ጠንቋዮች ለምን ዘም ትላለህ? ምድርን በመድሃኒታቸው ሳያጠፋ ለምን አናጠፋቸውም?” አለው ። በዚህ ጊዜ ንጉሱ ጳራግሞን ጴጥሮስንና ጳውሎስን ይዘው እንዲያመጡለት አስር ሺህ ሁለት መቶ ፈረሶች ወታደሮቹን ላከ ። ሰራዊቱም በጴጥሮስና በጳውሎስ እምላክ እምነው ጴጥሮስና ጳውሎስንም ሳይዙ ወደ ጳራግሞን ተመልሰው የጦር መሳሪያቸውን አስረከቡት ። ከዚያም ጊዜ ጀምሮ ንጉሳቸው ያመኑበት ኢየሱስ ክርስቶስ እንጂ እርሱ (ጳራግሞን) አለመሆኑን ገለጡለት ። እርሱም ይህን ሲሰማ ተናዶ በክርስቶስ ያመኑት አስር ሺህ ሁለት መቶ ወታደሮቹ ታስረው በልዩ ልዩ ስቃይ እንዲሰቃዩ አደረገ ።

ከዚህ በሁዋላ ጳራግሞን አስር ሺህ አራት መቶ እግረኛ ወታደሮቹ ዘምተው ጴጥሮስና ጳውሎስ የሚሰብኩባትን የፊልጶስን አገር ያፈራር ሷት ዘንድ አወጀ ። ሰራዊቱ ከመዝመቱ በፊት ጴጥሮስና ጳውሎስ ወደ

ንጉሱ ወደ ጳራግሞን ቤተ መንግስት ተመልሰው ፡ “ንጉስ ሆይ በእኛ ምክንያት አገር አታጥፋ ። ከፊትህ አለን” አሉት ። ጳራግሞንም ወዲያውኑ በጴጥሮስና በጳውሎስ ራስ ላይ የጋለ የብረት እክሊል እንዲደፋባቸውና ቁልቁልም ተሰቅለው እንዲሰቃዩ አደረገ ። በዚህ ምክንያት ጳራግሞን ከነተከታዮቹ በነፋስ አውታር ቁልቁል ተሰቅሎ የሰቅላት ስቃይን ከቀመለ በሁዋላ ከሰቅላቱ ወርዶ በጴጥሮስና በጳውሎስ እምላክ ከነሰራዊቱ ማመኑ ተዕቅዶ (ሰንክ ሐምሌ 15) ።

337 መወደስ/ስ

ዘመኩንን (አሊቃ)

ዙሉ ይትዌለጥ በኑን ዘመን

ፍዳ ዘሠጠጠ ሳዋል አልባሰ ዳዊት ገርዜን

እምጣን ዳዊት ሰበረ መጽሔተ ሳዋል ብርሃን ።

ወማየ ብሔራ ለሰማርያ

ሰናክሬም ፍዳ ዘአንቅዕ እምሕዝቅያስ ዐይን

እስመ ያማስኑ ንኡሳን

ቂናጽሰ ሕዝቅያስ ባዕድ ዐፀደ ሰናክሬም ወይን ።

ጸሐፉሂ መራዳኒሁ ለኢየርብንም ካህን

ፍዳ ምድረ ባሊሎን በነነዌ ወፍዳ ነነዌ በባቢሎን ፡

ዝኒ ነገር ሕስወ ከመ ኢይኩን

መንበረ መፃጉዕ እስመ ተረክበ በርእስ መፃጉዕ ከላውዴዎን ።

ትርጉም

ሁሉ በዘመን ርዝመት ያለወጣል ፡

ሳኦል የዳዊት ግምጃ ልብሶችን ስለመቅደዱ ፈንታ

የሳኦል/ብርሃን መስታዎትን ዳዊት ሰብሯልና ፡

የሰማርያ አገር ውሃንም

ሰናክሬም ከሠዝቅያስ/ምንጭ ስለማመንጨቱ ፈንታ

ታናናሾች የባእድ ሀዝቅያስ

ቀበሮዎች የሰናክሬም ወይን ቦታን አጥፍተዋልና ።

የካህን ኢየርብንም ወራሪዎችም የባቢሎን

ምድር ብድርን በነነዌ ፡ የነነዌን ብድርም በባቢሎን ፅፈዋልና ፤
ይህም ነገር አሰትን እንዳይሆን
የመፃፀሉ አልጋ በመፃፀሉ ራስ/ከላውዴዎን ተገኝቷልና ።

ምስጢር

በዘመን ብዛት ብረትና ብር ይዝጋሉ ፤ ወርቅም ቢሆን ይዝጋል ።
ሰውም የሰራው ስራ ይዘዋወራል (ይለወጣል) ። ጋሬጣ ልብስን እንደሚቀ
ደው የእስራኤል ንጉስ ሳኦልም ከርሱ ቀጥሎ የነገሰ ዳዊትን ቢያጠቃውም
መስታዎትን እንደመሰበር ዳዊት የሳኦልን ሰልጣን ያዘ ። ምድርን ቆፍሮ
ውሃን እንደማፍለት ለናከሬም ሰማርያ የምትባለውን አገር ከህዝቅያስ
ለመቀግት ሲዘምት ፡ ቀበሮዎች የወይንን ቦታ እንደሚያጠፉ የህዝቅያስ
ረዳቶች የሰናከሬምን አገር አጠፉ ። ፀሃፊዎችም በትንሹ መዝገብ
የመዘገቡትን በትልቅ እንደሚፅፉ የኢዮርብአም ወራሪዎችም የባቢሎንን
ፍዳ (በቀል) በነነዌ ፡ የነነዌንም ፍዳ በባቢሎን አደረጉ ። ከፍዳ
መዘዋወርም የተነሳ መፃፀሉ ተኝቶበት የኖረውን አልጋ በራሱ ላይ
ተሸከመው በማለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

338 መድረስ (707)ጎ

ገጢአት ሕዝብከ ርኢ ከመ ዘኢርእየ
ወድልወተ ዚአከ እኮ እሞተ ርገራጌ ድጊን ፤
እስመ ለክሂል ደዌከ ኢይፈውሶ ሰኢን
እምርእሰ አርምም ቀዳማይ ኪን
እስከ ተናገሮ እግረ ብርሃን
እንተ ትድገክ መፃተ እግዚአብሔር ሕፃን ።
ትዌልጥሂ በበዘመኑ በዘይትዌለጥ ዘመን
ገዘነ በትፍሥሕት ወትፍሥሕት በገዘን ፤
እስመ ብርዕ መፃተ እንተ በገበ ምናሴ ሐጊን
ወቀሊል በገቢክ ክቡደ ገጢአት ሰሎምን ።
ትርጉም

ቀዳማዊ ጥበብ ከሆነ ከራስ/ዝምታ

እስከ መናገር/የብርሃን እግር መለትን የምትድህ
እግዚአብሔር/ሀፃን! መቻል/ደዌህን
መላን (ማቃት) አይፈውስውምና
የህዝብን ሃጢአት እንዳላየ እይ ፤
ከርህራሄ/ደዌ መዳንም እግባብህ አይደለም ።
በሚለወጥ ዘመንም በእየዘመኑ አዘንን
በደስታ ፡ ደስታንም በአዘን ትለውጣለህ ፤
በምናሴ/ብረት ዘንድ የቁጣ ብር (ገለባ) ነህና
ሃጢአቱ የከበደ ሰሎምንም በአንተ ዘንድ ቀላል ነውና ።

ምስጢር

እንዳንድ ብልህ አባት ልጆቹን ሲመክር “ልጆቼ! አይቶ እንዳላዩ ፤
ሰምቶ እንዳልሰሙ መሆን ነው ፤ ሁሉንም ማውራት አይገባም”
ይላቸዋል። ባለቅኔውም እምላክ ሆይ ሁሉን የምታይና የምታውቅ
እምላክ ስትሆን ሃጢአታችንን እንዳልታየና እንዳልታወቀ ነገር ተው
ልን። ደዌው የፀናበትም ሀመምተኛ ከሞት እንደማይድን አንተም
ርህራሄህን አትተውብን ። ምክንያቱም የሚገድልን በሽታ መድሃኒት
እንደማይፈውስው ችሎታህንም ማቃት ስለማያስቀረው ነው ። ሀፃንም
አጎንብሶ በእግሩና በእጁ እንደሚድህ እንዲሁም አንተ እምላካችን
በእውቀትም ፡ በመናገርም መለትን ታርቃለህ ። ባለፀጋም ልብሶችን
እየለዋወጠ እንደሚለብስ አንተም ሃዘንንና ደስታን ታፈራርቃለህ ። ብር
(ገለባ)ና ብረት ቢመዘኑ የብረቱ ክብደት እንደሚበልጥ የእስራኤል ንጉስ
የነበረውን የምናሴን ከባድ ሃጢአትም ያንተ ችርነት አስተሰረየው
(እቃለለው) ። እንዲከባድ እቃ በሚበልጠው ሌላ ከባድ እቃ ዘንድ ቀላል
እንደሆነ ከባዱን የሰሎምንን ሃጢአትም እቃለልሽው በማለት ባለቅኔው
የእምላካቸውን ይቅር ባይነት በቅኔያቸው ገልጠዋል ።

339 ሥላሴ (724)ጎ

ዘገብረ መድገን (እለቃ ፡ ዘሌመን ሥላሴ)

ደምሰሰ አሠረ ፍና
ትዕይርተ አርዌ ወእሕግር ፤

እስመ ለሐመር መካህ ሐረቱ እንዘ ይጀግን ዘባኖ ፡
 ወበክንፍ ዘበእንግድግሁ አርፎ ምድር ይትፈኖ ።
 የሐንሰስ ሐረተ ዘአርፎ ወዘአሕማር መኒኖ
 በእዝኑ የዐርግ ደብረ አድጎኖ ፡
 ወለእመ ሂሮድስ ይትጌየል ለአማሰኖ
 በፈረሱ ኢቀደመ እዝኖ ።

ትርጉም

የእባብና የመርከቦች
 ተግዳሮት የመንገድ ፍለጋን አጠፋ
 የትምክህተኛ መርከብ አካሄዱ ጀርባውን እየተጫነ ነውና ፤
 የምድር እባብም በደረቱ ባለ ክንፍ ይላካልና ።
 መጥምቁ የሃንስ ግን የእባብንና የመርከቦችን አካሄድ ንቆ
 በጀሮው የማዳን ተራራን ይወጣል ፤
 ሂሮድስም ለማጥፋት ቢበረታታ
 በፈረሱ ጀሮውን አልቀደመም ።

ምስጢር

እባብ በመንገድ ሲንሻለልና መርከብም በባህር ላይ ሲሄድ ፡
 ለመንገዳቸው ፍለጋ የለውም ። መጥምቁ የሃንስ ግን እነርሱ ፍለጋቸውን
 እንዳጠፋ ፍለጋውን አላጠፋም ። እባብ በልቡ ፡ መርከብም በሆዱ
 እንደሚሄዱ ሳይሄድ የሃንስ ከእንገቱ በላይ ወደ ሰማይ ወጣ ። እባብን
 መንገደኛ እንደሚገድለውና መርከብን የባህሩ ማእበል እንደሚያሰጥ
 መው ፈረሰኛው የገሊላ ንጉስ ሂሮድስም በአየር (በህዋ) ላይ እየተመላለሰ
 “ዋርላ አትውረስ ፤ ድንበር አታፍርስ” እያለ የገሰፀውን የመጥምቁ
 የሃንስን ራስ ሊደርስበትና ሊያጠፋው አልቻለም ይላሉ ባለቅኔው
 (ስን.መስከረም 2) ።

340 ጉባኤ ቃና

ዘገላነሽ ሐዲስ (እማሆይ ፡ ዘጽላሎ/ስ
 አዖደት ይስሐቅ ሕማመ ሥጋ ዘጸንዐ
 ባቲ ዕቤርት ሰይፈ አብርሃም በግዐ ።

ትርጉም

የስጋ ህመም/ይስሃቅ የፀናባት
 ባልቴት/የአብርሃም ሰይፍ በግን አዞረች ።

ምስጢር

እንደ የአምልኮ ባእድ ተገዥ የሆነች ሴት በታመመች ጊዜ
 የህመሟን መነሻ ከማይታወቅ ከረቂቅ መንፈስ ቁጣ ጋር ስለምታያይ
 ዘው ፡ ለምታምንበት ረቂቅ መንፈስ መስዋእት የምታደርገውን በግዙሪያ
 ውን ታዞራለች ። የይስሃቅ እንገት ያልተቆረጠባት የአብርሃም ሰይፍም
 ለይስሃቅ ቤዛ ሊሆን የቀረበውን በግ አረደች በማለት ባለቅኔዋ እመስጥረ
 ዋል ።

341 ዘአምላኪያ /ስ

በማእደር እሱ ስፋሕ ወበበትረ ልቡ ዘጸንዐ
 ዐቀበ ተክለ ሃይማኖት ወአምላክ ሠርዐ ፡
 ማእደር ሮሜ መስቀለ ወአሚን ኬፋ በግዐ ።

ትርጉም

በራሱ/ማእደር የሮም ማእደር/ መስቀልን
 አምላክ ሰራ ፡ ተክለ ሃይማኖትም
 የኢፕሮስ እምነት/በግን በጠና በትር/ ልቡ ጠበቀ ።

ምስጢር

ባለቤት ምግብን በማእዱ (በመሶቡ) እንደሚሰራ እግዚአብሔር
 ወልድም በሮማውያን ህግ መሰረት በመስቀል ተሰቅሎ መሞት ተፈረደ
 በት ። እረኛ በግን በበትር እንደሚጠብቅ ተክለ ሃይማኖትም የኢፕሮስን
 እምነት በልቡ እፀና በማለት ባለቅኔው የኢየሱስ ክርስቶስን በመስቀል
 ላይ መሞትና የተክለ ሃይማኖትን የእምነት ፅናት በቅኔያቸው ምስጢር
 ተርከዋል ።

342 ዋዜማ (1086)ን

ዘተጠምቆ (መምህር)

ሰምዖን መፍቀሬ ሰብእ
መሠማራን ሰብእ ረቦይክ ከፍፍሪክ አርዳእ ፤
ሕትጾ መቃብረ ሥጋ ይሰመይ በአፍእ
ነገደ ፋሬስ ሥጋክ ዘበሊዐ እክል ረቦዐ
እንዘ በአፍእሁ ይመስል ሠናየ ሰብእ
እስመ ውስጡ አዕፅዎተ መልዐ ።

ትርጉም

ሰውን ወዳጅ/ሰምእን!
ከንፈሮችህ/ተማሪዎችን ሰዎችን አጥማጆችን አደረግህ ፤
እህልን መብላት የረሳ ስጋህ/የፋሬስ ነገድ
የተገነባ የስጋ መቃብርን በውጭ ይባል ዘንድ
በውጪ ያማረ ሰውን ሲመስል
ውስጡ በአጥንቶች ሞልቷልና ።

ምስጢር

መፍቀሬ ሰብእ (ሰውን ወዳጅ) የሚባል ኢየሱስ ክርስቶስ እሳ
አጥማጆች የነበሩ ተማሪዎች ሃዋርያትን “እሳ ማጥመዳችሁን ትታችሁ
ተከተሉኝ” እኔ ሰው አጥማጆችን (እስተማሪዎችን) አደርጋችሁዋለሁ”
እያለ ከየባህሩ እንደጠራቸው በላኤሰብእ የሚባለው የሰምእን ከንፈሮች
የሰውን ስጋ ካረሱ ። ትምህርቱን የተቃወሙትን ፈሪሳውያንንም “እናንተ
ግብዞች ፃፎችና ፈሪሳውያን በውጭ እምረው የሚታዩ በውስጥ ግን
የሙታን አጥንት ፤ ርኩስትንም ሁሉ የተሞሉ በፍሬ የተለሰኑ መቃብሮችን
ሰለምትመስሉ ወዮላችሁ” በማለት ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ወቀላ
ቸው ሰውን እንደ እህል ምግብ ያደረገ በላኤሰብእ ሰምእንም በተፈጥሮው
ሰው ሆኖ ሳለ በውስጡ የበላቸው የሰዎች አጥንት ሞልቶበታል በማለት
ባለቅኔው አመስጥረዋል (ሰንክ. የካቴት 16) ።

ታሪክ

ፈሪሳውያን “ሰው የሚወድቀው በግል ህይወቱ መልካም አካሄድና
ሀገን በመፈፀም ነው” በማለት ያስተማሩ የእይሁድ ሃይማኖት መምህ

ራን ናቸው ። በአራት ህግ ላይ የአባቶችን ወግና የራሳቸውን ትእዛዝ
ጁመሩ ። ለህዝቡም ከባድ ሽክም የሆነ ስርአት ሰሩ ። በዚህም ምክንያት
ኢየሱስ ክርስቶስ በትምህርቱ “ግብዞች” እያለ ነቀፋቸው) ማቴ.15 ፤
1—4 ፤ 23 ። ሉቃ. 11 ፤ 37—44 ። የሃዋ.15 ፤ 5) ።

343 ሥላሴ (730)ን

ዘደስታ(መምህር ፡ ዘዋሽራ)

ወለጠት ርግዘ ኖን

በይነ በላዔ ሰብእ ሕገ ልማድ ፡

ሕዐዐ ማየ ባሕር ኢትንግር ይእቤ ለበላዔ ሰብእ ዘመምዐ

እስመ ትብል ውስተ መድሎትክ ማየ ባሕር መልዐ ፡

ወእንዘ አርፎ ምድር ይትሜዐር በግብሩ የዋሃተ ርግብ ካልእ

በላዔ ሥጋ ሰብእ ሀተጸውዐ

በጽላሎታ ለዕዕ ረከበ ጽንዐ

ወድካመ ዘጊጋይ መዊዐ

ትርጉም

የኖህ ርግብ ሰለበላኤ ሰብእ

የልማዴን ህግ ለወጠች ፡

የባህር ጉድለትን ለተጠማ በላኤ ሰብእ ዛሬ እንዳትንግር

በሚዛንዘ ውስጥ የባህር ውሃ ሞላ ትላለችና ፡

የምድር አባብም ሌላ የርግብ የዋህነትን በስራው ሲማር

የተጠራ የሰው ስጋ በላተኛ

በእንጨት ጥላ ጥንካሬን እገኝ

የበደል ድካምን መሸነፍንም እገኝ ።

ምስጢር

እንዳንድ ደግ ሰው ለወዳጅ ብሎ ልማዱን ይተውና የወዳጁን ፈቃድ
ይፈፅማል ። በኖህ ርግብ የተመለሰች ቅድስት ማርያምም እንደኖህ ርግብ
አልሆነችም ። የኖህ ርግብ የጥፋት ውሃን ጉድለት ለኖህ ነግራ ነበር ።
ቅድስት ማርያም ግን በላኤ ሰብእ ሰምእን ለድሃው ያጠጣው እንደ እፍኝ
ውሃ በሚዛን የሰባ ስምንት ሰዎች ነፍሳትን እንዲመዝን አደረገችው ።

አንዱ ሰው ከሌላው ትምህርትን እንደሚያገኝ የምድር እባብም የርግብ የዋህነትን በስራው አላየ ። እርሷ በየዋህነት እንቁላሏን በእፉ ውስጥ ጣለች ። እርሱም ኖህ ከመርከቡ አውጥቶ በጥፋት ውሃ ውስጥ እንዳይጥ ለው እንቁላሏን አልበላም ። ከዚህም ሌላ ለአንዱ በሽተኛ የማይሰማማው ነገር ለሌላው እንደሚሰማማው ይኸው እባብ ዘዌ በምትባል እንጨት ጥላ ይደክማል ። የሰውን ስጋ በመብላት አውሬ የሆነው በላኤ ሰብእ ስምአን ግን የእንጨት ምሳሌ በሆነችው ማርያም ጥላ ህይወትን አገኘ በማለት ባለቅኔው ስለማርያም አማላጅነት በተአምረ ማርያም የተባረውን በቅኔያ ቸው አስረድተዋል ።

344 ሥላሴ (728)ን

ዘድንቁ (አለቃ)

ለአራት አረፋቲሃ

በነይሉ ነሠተ መልአክ ኃይል ፡

ሰማዕተ ሐሰት ጦማረ አምጣነ በባዕል አንሥአ

ወባሕራን በውስተ ሃማሁ ለባዕል ቦአ ፡

ተናግሮዝ ሐሰት ባሕቱ እመ መልአክ ኃይል ሠርዐ

ለምንት ዳንኤል ነቢየ አፍአ

ማእከለ ረዘናት አይሁድ ሐሰተ ከልአ?

ወተከፍሎ ኀዘዞሙ መጽአ?

ትርጉም

የአራትን ግድግዳዎች

የሃይል መልአክ በሃይሉ አረረሰ ፡

የአሰት ምስክር ደብዳቤን በባለዐጋ አንስቷልና

ባህራንም በባለዐጋ ድካም ሃብት ጥብቷልና ።

ግን ይህን አሰት መናገርን የሃይል መልአክ ከሰራ ፡

የውጭ ነቢይ ዳንኤል በአስተማሪዎች

አይሁድ መካከል አሰትን ለምን ከልከለ?

መክፈልሽ ወደእነርሱ ለምን መጣ?

ምስጢር

አንዳንድ ሃይለኛ ሰው በተጋራነት የሌላውን ቤት ግድግዳ ያረፈ

ላል። ተአምረኛ የሚባለው መልአክ ቅዱስ ሚካኤልም የአራትን ትእዛዛት አልጠበቀም ። ምክንያቱም አራት “በአሰት ምስክር አትሁን” ብትል እርሱ በባለዐጋው ላይ የአሰት ደብዳቤን ባፈበት ። የሌላውንም ገንዘብ መውሰድ በአራት የተከለከለ ሲሆን የባለዐጋውን ሃብት ለባህራን አወረ ሰው ። ባለዐጋውም “ባህራንን እንደደረሰ ግድለት” በማለት የባረውን ደብዳቤ በተአምር ለውጦ የሞቱን ቃል የጋብቻ ቃል አድርጓል ። ባለቅኔው አሰት ከተፈቀደም ዳንኤል ሁለቱን የአይሁድ መምህራንን በአሰት ነገራቸው? ለምን እንደግራምጣ ስነጠቃቸው በማለት ራሳቸውን ጠይቀዋል (መፅሀፈ ሶስና) ።

345 መወደስ (734)ን

ሆሣዕና ሰማይ በምድር አመ አንሶሰወ

በሞተ ሰብእና ሕይወተ ዘይዌልወ አንሥአ ፡

ባሕቱ አብርሃም ሶበ አካለ ይስሐቅ ሦዐ

ይስሐቅ ዝንቱ አሐይ በግዐ

ረከበ ወአምጽአ

እምሆሣዕናሁ ለይስሐቅ መንገስ ይስሐቅ መጽአ ።

ኤርምያስ፤ ነቢየ ጽድቅ ሶበ በእንተ ጽድቅ ተገፍዐ

ለኤርምያስ ተገፍቶ ተመጠወ እብነ አፍአ ፡

ወደዌ ነጋሢ ያዝያን ሐሜለተ ያዝያን ኀበአ

ሥርዓት ቀዳማዊ በያዝያን ኀበ ጠፍአ ።

ትርጉም

የሰማይ ሆላእና በምድር በተመላለሰ ጊዜ

በሰውነት ሞት የሚለውጠው ህይወትን አነሳ ፡

ነገር ግን አብርሃም የይስሃቅን አካል በሰዋ ጊዜ

ከይስሃቅ ሆላእና

ወደይስሃቅ ከመጣ ዘንድ

ይህ ይስሃቅ አንድ በግን አገኘ ።

የእውነት ነቢይ ኤርምያስም ስለዕድቅ በተነገረ ጊዜ

የኤርምያስን መገፋት የውጭ ድንጋይ ተቀበለ ፤

የቀድሞው ስርአት በአዝያን ከጠፋ ዘንድም

የንጉሥ አዝያን ደዌን የአዝያን መጠምጠሚያ ሸሸገ ።

ምስጢር

በጥንት ጊዜ አንድ ሰው ወደገበያ ሄዶ በአንድ እቃ ሌላውን እቃ ለውጦ ይመለስ ነበር ። እግዚአብሔር ወልድም በዚህ እለም ሰው ከሆነ በሁዋላ በሰጋው ሞት ህይወትን አስገኘ ። የሰጋ ነጋዴ አንዱን በግ አርዶ ስጋውን ይሸጥና ሌላ በግ ይገዛል ። አብርሃምም ልጁን ይስሃቅን በአሳቡ (በቁርጥ ውሳኔው) ከሰዋው በሁዋላ ለልጁ ቤዛ የሆነ በግን ሰዋ ። ባለቤት እንግዳን እንደሚጋብዝ የኦብርሃም ልጅ የይስሃቅ ቤዛ የሆነው በግም የሆላእና (የክርስቶስ) ምሳሌ ሆነ ። በጠብ ጊዜ ለዘመዱ እንደሚጋረድለት ድንጋይ የነበደ ኤርምያስን መገረፍ ተቀበለ ። ሌላው ዘመድም በደለኛ ዘመዱን እንደሚሸሽገው የአዝያንን ለምጥ መጠምጠሚያው ሰወረው ። መብራትም በነፋስ እንደሚጠፋ የቤተ ክህነት ስርአት በአዝያን ቤተ መቅደስ ውስጥ መግባት ተለወጠ ይላሉ ባለቅኔው ።

346 ዋዜማ (738)ን

ለእመ አይሁድ ዘተዐሠሩ

ለከብካብ ኪሩብ ስብሐት ንብ ሆሣዕና አመጽኦ

አእባኝ ዘኢተዐሠሩ መንክራት ጸውዑ

በግብር ስብሐተ ቤተ ሆሣዕና ይምልሱ ፡

ወመርገመ ኤልሣዕ ነደ ሕፃናት ያጥፋሉ

ተሣልቆ ፍኖቶሙ ንጥሉ ።

ትርጉም

ለኪሩብ ሰርግ/ምስጋና

የታደሙ (የተጠሩ) አይሁድ ወደሆላእና ባይመጡ

በግብር/ምስጋና የሆላእና ቤትን ይሞሉ ዘንድ

ያልታደሙ ድንጋዮችን ተአምሮች ጠሩ ፡

ህፃናትም የኤልሳእ ርግግን/እሳትን ያጠፉ ዘንድ

መዘባበት መንገዳቸውን አጡ ።

ምስጢር

በወንጌል ምሳሌ አነጋገር እንደተባለው ለሰርግ የታደሙት እድም ተኞች (ተጠሪዎች) ሳይመጡ ቢቀሩ የባለሰርጉ አሽከሮች በሜዳ ያገኟቸውን ሰዎች አምጥተው የሰርጉን ቤት ሞልተውታል ። ፈጣሪያቸውን

አውቀው እንዲያመሰግኑ በነባቢት ነፍስ እውቀት የተፈጠሩ አይሁድም ሆላእና የተባለ ክርስቶስን አናመሰግንንም ቢሉ ፡ እእምሮ ግእዛን የሌላቸው ድንጋዮች ፈጣሪያቸው ሆላእናን እውቀው እንደመላእክት አመሰግኑት ይላሉ ባለቅኔው ። ህፃናት የእሳት ቃጠሎ ሲነሳ እሳቱን ማጥፋት ባለመቻላቸው ተጨንቀው መሄጃ መድረሻ እንደሚያጡ ኤልሳእ የረገማቸው የቤቴል ህፃናትም በነቢዩ በኤልሳእ ላይ የተዘባበቁትን መዘባበት በምስጋና ለወጠባቸው በማለት ቅኔው ተመስጥሯል (2ነገሱ-2:23-24) ።

347 ዋዜማ ስ

ዘሞገስ (መምህር ፡ ዘግሼን)

ክበብ ሀሐይ ደብረ ክርቤ

ፈለገ ብርሃናት መስቀለ እመ ውስተ ዓለም ትክቦ

ተንባበ በማየ ምሳሌ ዘኪሩብ መልክሉ ፡

ወለባስያን መስቀለ በአክናፈ እሳት መጽኦ ፡

እስመ ውስተ ጸባብ እንቀጽ ንቤሃ ይባሉ

ደብረ ክርቤ ትቤሉሙ ንቡ ።

ትርጉም

የፀሃይ ክበብ/ደብረ ክርቤ

የብርሃናት ወንዝ/መስቀልን በእለም ስታፈስ

መልኩ የኪሩብ መልክ የሆነ በምሳሌ ውሃ ታጠበ ።

መስቀልንም ለባሾች በእሳት ክንፎች ወጡ ፡

ያን ጊዜ በጠባብ በር ይገቡ ዘንድ

ደብረ ክርቤ ኑ ትላቸዋለችና ።

ምስጢር

ወንዝ ከላይ ሲፈስ በታች ያለው በውሃው ይታጠባል ። የፀሃይ እምሳያ የሆነች ደብረ ክርቤ የምትባል የግሸን ማርያም ደብረ ብርሃንን ያበራ መስቀልን ስታገኝ የኪሩብ እምሳያን እገኘች ። ልብሳቸውን መስቀለኛ አጣፍተው የሰበሱ ካህናትም ይዘምሩባታል ። በክርስቶስ መስቀል ያማተቡ ሁሉም ከእሳት በወንጌሉ ይድኑ ዘንድ ደብረ ክርቤን ይማጠናሉ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

348 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘምሥራቅ (አለቃ : ዘኤልሻማ)

መኣንዝር ኢያፎር አመ ሰንቆወ መሰንቆ ዳዊት ብጹዕ
በክሣድ ወረደት ወለተ ዳዊት አንብዕ ።

ትርጉም

አዝማሪ ባህታዊ የምስጉን ዳዊት መሰንቆን በመታ ጊዜ
የዳዊት ልጅ/እንባ በአንገት ወረደች ።

ምስጢር

ወንድ አዝማሪ መሰንቆውን እየመታ ሲዘፍን ሴት አዝማሪ በአንገቷ
እስክስታ እየመታች ወደታች ትወርዳለች ። ባህታዊም እንደ ዳዊት
ሲያዝንና ሲያለቅስ እንባው በአንገቱ ተንኳለለች በማለት በምና
በፀሎት ተወስነው የብቸኝነት አለማቸውን የሚገፉ መናኞችን አኗኗር
ባለቅኔው ገልጠዋል ።

349 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘምሥራቅ (አለቃ : ዘኤልሻማ)

ጸግቡ ዮሴፍ ወሰሎሚ ማዕደ ራሄል ተገፍቶ ፡
እስመ ቀርቦ ሎሙ በመሰባ ወርቅ መሊኦ ።

ትርጉም

ዮሴፍና ሰሎሚ የራሄል ማእድ/መገፋትን ጠገቡ ፡
በወርቅ መሰብ ሞልቶ ቀርቦላቸዋልና ።

ምስጢር

በመሰብ ሞልቶ የቀረበ ምግብን የተራቡ ሰዎች ጓልተው ይጠግባሉ
በመሰብ ወርቅ በተመሰለች ፡ የንፁህ ወርቅ መሰብ አንቺ ነሽ እየተባለች
በምትመስገን በማርያም ላይ የደረሰ መገፋትም አብረዋት ወደግብዕ
ቡተሰደዱ በዮሴፍና በሰሎሚም ተፈፀመ ይላሉ ባለቅኔው ።

350 መወድስ/ስ

ዘጥፋነህ (አለቃ : ዘቦታ ኪዳነ ምህረት)

ቀተሎሙሂ ለእለ ኬፋ በባውደ አርዮ ተገፍቶ

መዓዛ ስቅለት ኮለ ናርዱ ዘማ ዘትትቀብዖ ፡

ነበ ላዕል ወታሕት ከመ ይዝርዖ

ላእከ አርባዕቱ ገቦ ዓለም ነፋስ እስመ አምጽኦ ።

ትርጉም

ዘማ የምትቀባው የስቅለት/ሽቶ መአዛም
በአርዮ አደባባይ/ግፍ እንዲጥርስን ገደላቸው ፡
ወደላይና ወደታች ይበትነው ዘንድ
የአራቱ የአለም ንን አገልጋይ ነፋስ አምጥቶታልና ።

ምስጢር

በአራቱ ማእዝን አለም የሚነፍስ ነፋስ ያመጣው ሽታ በአደባባይ
ያሉትን ሰዎች ያውዳቸዋል ። በአርዮ የተፈፀመው ግፍም በእንዲጥርስ
በስቅለት ተፈፀመባቸው ። ሽቶን ዘማዊት ሴት እንደምትቀባው ሃዋርያው
ታዴዎስም በአንዲት ዘማዊት ሴት እንዲፈፀም አደረገ። ሽቶን ነፋስ
እንደሚያመጣው ዘማዊቲቱም የተስቀለችው በነፋስ አውታር ነው።
መአዛ ወዳላይና ወደታች እንደሚሰራጭ ስቅለትም ከምድር በላይ
ከሆነ በሁዋላ ዘማዊቲቱ ከተስቀለችበት ወደምድር ወረደች ማለት
በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

351 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘጥበቡ ካሣ (አለቃ : ዘሆገና ግራር ኢየሱስ)

አንክሮ ይደሉ ለአረጋዊ/ዘሕገ ተሰዶ ሰበክ ፡

ዳግሚት ሰማይ አምጣን አብቅላለት ሦከ ።

ትርጉም

የመስደድ ዘግን የሰበክ ሽማግሌን ማድነቅ ይገባል ፡
ሁለተኛ ሰማይ እሾህን አብቅላለችና ።

ምስጢር

እሾህን ማብቀል የምድር ባህርይ ነው እንጂ የሰማይ ባህርይ
አይደለም ። በመሆኑም በምድር ፈንታ የተገለበጠሽ ሰማይ እሾህን

ብታበቅል ያስደንቃል ። በሰማይ የተመለሰች (የብርሃን መብራትን የተሸከምሽ ሁለተኛይቱ ሰማይ አንቺ ነሽ ተብላ የምትመለከት) ቅድስት ማርያምንም ከዮሴፍ ጋር ወደ ግብፅ በተሰደደች ጊዜ እሾህ ወጋት ። ሰማይ እሾህን በታበቅል ያየ ሽማግሌ ሊደነቅ እንደሚችል ከማርያም ጋር ወደ ግብፅ የተሰደደ ሽማግሌ ዮሴፍም እንደማርያም እሾህ ወጋው ይላሉ ባለቅኔው ።

352 ዋይማ (750)ን
ዛተክሉ ሥላሴ (አለቃ)

ግብርናተ ዘካልኡ
መድኃኔ ዓለም አግዓዚ ዲበ ግዕዛት ወሰከ
ወረገመ ርእሶ ከመ ያብቁል ሥከ ፡
እስመ ፈነዎ አቡሁ እስከ ንቤነ ተልእከ
እንዘ ይብል ብላዕ በሐፈ ገጽከ
ተጽፍሎተ ዘድልው ሰከ ።

ትርጉም

የሌላውን አገልጋይነት
መድሃኔ አለም በነፃነቱ ላይ ጨመረ
እሾህን ያበቅል ዘንድም ራሱን ረገመ ፡
ለእንተ ዝግጁ የሆነውን በጥፈ መመታትን
በፊትህ ላብ ብላ እያለ ፡ በእኛ ዘንድ
እስካገለገለ ድረስ አባቱ ልኮታልና ።

ምስጢር

አንዳንዱ ተሸካሚ በራሱ ሽከም ላይ የሌላውን ደካማ ሽከም ጨምሮ ይሸከማል ። መድሃኔ አለምም አምላክም ሰውም ሲሆን የሰውን ጣጣ በሰውነቱ ከፈለፈ ። እግዚአብሄር “እሾህ ይብቅልብህ” ብሎ የረገመውን የአዳምን “የእሾህ አክሊል” ለራሱ እደረገ። ልጅ ለአባቱ እንዲታዘዝ መድሃኔ አለም በባህርይ አባቱ በእግዚአብሄር አብ ፈቃድ ሰው ሆኖ ከሃጢአት በቀር የሰውነትን ስራ ሰራ ። እግዚአብሄር አዳምን በፊቱ ላብ እንዲበላ (ላቡ እየተንጠፈጠፈ ስርቶ እንዲበላ) እንዳዘዘውም ፡ መድሃኔ አለም ፊቱን በጥፈ ተመታ በማለት ቅኔው ጥመስጥሯል።

353 ሥላሴ /በ

ዘመራሒ (አለቃ ፡ ዘጉና ሚካኤል)

ሞተ ለይፍርሁ

መላእክት እንከ በሰማያት

እስመ እንተ ሞተ ሰብእ ገብረ ዮሐንስ ምሁክ

ሰብእ እኮ ዳዕሙ መልአክ ።

ወሙስናሃ ለሳሌም ማሳሌቱ ከመ ኢይርአይ በሀውክ ፡

ወልደ ሐዋርያት አቤሚሌክ

ታሕተ ዕፀ ከንቱ በለስ እንዘ ያሰምክ ፡

በጥበቡ ሰወሮ አምላክ ።

ትርጉም

እንግዲህ መላእክት

በሰማዮች ሞትን ይፍሩ ፤

የሞተው በው ርህሩህ ገብረ ዮሐንስ

መልአክ ነው እንጂ ሰው አይደለምና ።

የማህሌቱ /ሳሌም ጥፋትንም በእውከት እንዳያይ

ወልደ ሃዋርያት/አቤሚሌክ

በከንቱ በለስ እንጩት በታች ሲጠጋ

አምላክ በጥበቡ ሰወረው።

ምስጢር

መላእክት የማይሞቱ ረቂቆች ስለሆኑ ሞትን አይፈሩም ነበር ፤ አሁን ግን ሊፈሩ ይገባቸዋል ። የሞቱት መሪ ጌታ ገብረ ዮሐንስ በተፈጥሮአቸው ሰው ቢሆኑ በግብራቸው መልአክ ስለሆኑ የእርሳቸው ሞት መላእክትን ያሰጋል ። አቤሚሌክም የኢየሩሳሌምን ጥፋት እንዳያይ አምላክ በኪነ ጥበቡ በእፀ በለስ ስር እንደሰወረው የመሪጌታ ገብረ ዮሐንስ ጓደኛ መሪጌታ ወልደ ሃዋርያትም የማህሌቱን ጉድለት አላዩም ፤ እንደጓደኛቸው ሞቱ ። አምላክም በሞት አከታተላቸው በማለት ባለቅ ኔው የሁለቱን መሪጌቶች አሟሟት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

ታሪክ

በጎንደር ክፍለ ሀገር በጋይንት እውራጃ ድጓ እያስተማሩ የሚኖሩ በሙያቸውና በመንፈሳዊ ሰራቸው ምስጢሮች የነበሩ መሪጌታ በላይ

(በክርስትና ስማቸው ገብረ ዮሀንስ) እና መሪቷ መንግስቱ(በክርስትና ስማቸው ወልደ ሃዋርያት) በእንደ ወር ውስጥ ተከታትለው ስለሞቱ ባለቅኔው ይህን የገዝን መግለጫ ቅኔ በፀሎት ፍትሃቸው ላይ ተቀኝተው ላቸዋል ።

354 ዋዜማ(771)ገ

ዘድንቄ (እለቃ)

ለአልዓዛር መድሎተ ነፍስ

እንሥኦ እግዚእ ኪዳነ ድንግል ናዝራዊ ፡

በፍትሕ ምድረ ቢታንያ አኮኑ ይደዊ ።

ወለአሐቲ ብእሲት ነፍስ በላዒ ሰብእ ዐላዊ

ይበላ ቤተኪ በሰላም እትዊ ፡

እስመ አነ ዘኩሉ ማንዩዊ።

ትርጉም

የነፍስ ሚዛን/አልዓዛርን

የናዝራት ሰው የሆነ የድንግል ቃል ኪዳን/ጌታ አነሳው ፡

በፍርድ/የቢታንያ ምድር ታሟልና ።

ወንጀለኛ የሆነ የበላኤ ሰብእ ነፍስ/እንዲት ሴትንም

ወደቤትሽ በሰላም ግቢ አላት ፤

እኔ የሁሉ አዳኝ ነኝና ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ አልዓዛርን በቢታንያ ከመቃብር እንዳስነሳው የቅድስት ማርያም ቃል ኪዳንም በአምላክ ፍርድ የነፍስን ሚዛን ወደላይ እንዲነሳ አደረገው ። ኢየሱስ ክርስቶስ እንዲቱን ሴት ከህመሟ አድኖ በሰላም ወደቤቷ እንድትገባ እንዳደረገ ለማርያም የተሰጣት ቃል ኪዳንም የበላኤ ሰብእን ነፍስ ወደ ገነት እገባት ይላሉ ባለቅኔው ።

355 ዋዜማ (772) ገ

ዘአድማሱ ጌትዬ (ንቡረ እድ)

አናብሰተ ገዳም እንዘ በላዕት

በሥርዓተ መጽሐፍ ንብሩ ምስለ ዳንኤል ባሕታዊ ፡

ለጸም አምጣነ እድለው እመብልዕ ምድራዊ

ጸመ አሉሰ እክህሉ ቅድመ ገጸ ንጉሥ ዐላዊ

ነገደ ገሞራ ወሰይፍ ሠርጌ ሐራዊ

እንዘ ህሎ ጊዮርጊስ መርዓዊ

ትርጉም

የዱር አንበሶች በላተኞች ሲሆኑ

በመፅሃፍ ስርአት ከብቸኛ ዳንኤል ጋር ተባበሩ ፤

ከምድራዊ መብል ይልቅ ለም አድልተዋልና ።

የገሞራ እሳትና የወታደር ሽልማት ሰይፍ ግን

ጊዮርጊስ/ሙሽራ ሳለ በወንጀለኛ ንጉስ ፊት

የእነዚህን ም አልቻሉም ።

ምስጢር

በፍስክ ጊዜ (ቅቤ ስጋና እንቁላል በሚበላበት ወቅት) ስጋ ሲበሉ የኖሩ ሰዎች ባህታዊ ሲሆን አይተው ይሆማሉ። የዱር አንበሶችም ሰውንና እንስሳን ሰብር መብላት ልማዳቸው ሲሆን ነቢይ ዳንኤል አብሯቸው ሲያድር አልነኩትም ። ሚዜዎች ከሙሽራው ጋር ሳሉ መምን አይችሉም ። እሳትና ሰይፍም በስቃይ ጊዜ ጊዮርጊስን አልዎሙም በማለት ባለቅኔው የጊዮርጊስን ስጋ እሳት ያቃጠለው ፡ ሰይፍም የቆጠረው መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

356 ዋዜማ (774)ገ

ዘፍሥሃ ጊዮርጊስ (ቄሰ ገበዝ ፡ ዘዳም)

አምኖን ገብረ መርዓዊ

እመ ተመስጦ ወነደ በፍቅረ ሥጋ ብሕታዊ

ለትእማር መንግሥተ ሰማይ ረከባ በደዌ ፤

እምዝኒ ኢይኩን ልማደ እራዊት ጉህላዊ

እንዘ በትሕትና ይረድእ አረጋዌ

ተባረክ ዘተረግመ አርዌ ።

ትርጉም

አምኖን/ገብረ ክርስቶስ

በስጋ ፍቅር/ብቸኝነት ቢመስጥና ቢቃጠል

ትእማር/መንግስተ ሰማይን በደዌ አገኛት ፤

ከዚህም ይልቅ የአራዊት ልማድ ሸንገላን እንዳይሆን
አባ አረጋዊን በትህትና እየረዳ
የተረገመው አውሬ (ዘንዶ) ተመረቀ ።

ምስጢር

አምኖን የተባለው የዳዊት ልጅ በፍትወታዊ ፍቅር ተመስጦና
ተቃጥሎ ታመምሁ በማለት ዘዴ የአባቱ ልጅ የእህቱ ትእማርን ክብረ
ንፅህና እንደገሰለ ገብረ ክርስቶስም ከአለም ርቆ መኖርን ከልቡ መረጠና
በደዌ ስጋ ተሰቃየ፤ በዚህ ምክንያት መንግስተ ሰማይን ለማግኘት ቻለ ።

አንዳንድ ባለጌ ሁልጊዜ መጥፎ እንዳይባል ጠባቡን አሻሽሎ ቅን
ታዛዥ ይሆናል፤ ሽማግሌዎችንም ይረዳል ። እባብም አዳምን ያሳተበትን
ተንኮሉን ትቶ አቡነ አረጋዊን ወደ ዳሞ ተራራ እወጣ ። ከፋው ሰው
በክፋቱ ቢነቀፍም አልፎ አልፎ በሚሰራው መልካም ስራ እንደሚመረቅ
እባብም በአዳምና በሄዋን ምክንያት በተረገመው ርግማን ፈንታ የእቡነ
አረጋዊን በረከት አገኘ በማለት ቅኔው ተመስጥሯል (ሰንክ፡ ጥቅምት፡
14)።

357 መወደስ(785)ገ

ዘገብረ ሥላሴ (ንቡረ እድ)

አዕርክተ ምኒልክ ብዙገ ወይነ ፍቅርክሙ

ወለፍቅርክሙ ወይን ብዙጋን ይስትይዎ፤

እመኒ የጎልቅ ወይነ ተአገዎ

ለቀሱት ምግባር ሕሊናክሙ

ማየ ፍቅር እስከነ አፋሁ ወላዕሉ ምልዕዎ፤

እስመ ለዘቦ ይዌስክዎ

ወለዘአለቦ ብዙገ ዘቦ የጎይድዎ ።

ለባሕርይሂ ጸሎትክሙ ኢትይይዎ

ማእከለ አገርው ጽኑግን ጽልሑት ወሐስዎ፤

ገሕቱ ለጸሎት ማይ እምአዘቅተ ዳዊት ቀድሕዎ፤

ለዐቃቤ ሥራይ ጸሎትክሙ አምጣነ ሕሙማን ይፈቅድዎ ።

ትርጉም

የምኒልክ ባለሟሎች! ወይን/ ፍቅራችሁ

ብዙ ነው፤ ወይን/ፍቅራችሁንም ብዙዎች ይጠጡታል፤

ወይን /ወንድማማችነትም ቢያልቅ (ያለቀ እንደሆን)

የምግባር እንስራ/እሳባችሁን

ውሃ/ፍቅርን እስከ አፋ ሙሉት፤

ለአለው ይጨምሩለታልና

ብዙ የሌለውንም ያለውን ይቀመታልና ።

በጠነከሩ እሪያዎች ሸንገላና ውሸት መካከልም

እንቁ/ፀሎታችሁን አትጨምሩት፤

ፀሎት/ውሃን ከዳዊት ጉድጓድ ቅዱት እንጂ

ባለመድሃኒት/ፀሎታችሁን ሕመምተኞች ይፈቅዱታልና ።

ምስጢር

ብዙ ወይን ብዙ ሰዎች ቢጠጡት፤ ቢጠጡት አያልቅም፤ በፈገግታ
የሚያስተናግዱ የአፄ ምኒልክ ባለሟሎች ፍቅርም በብዙዎች ዘንድ
የተመሰገነ ሆነ ። ወይን ሲያልቅ ሌላ ወይን በየእንስራው እንደሚሞላ
የአንዳንድ ሰዎች ፍቅርም እየታደሰ ይኖራል ። ወይት እስከ እንስራው አፍ
ጢም እንደሚል የልብ ፍቅር በእፍ ይገለጣል ። ኢየሱስ “ለአለው
ይጨምሩለታል፤ የሌለውን ግን ያለውን ቅሉ ይቀመታል” እንዳለ
እንዲሁም ሰውን በፈገግታ ለሚያስተናግድ ለአፄ ምኒልክ ባለሟል
በክብር ላይ ክብር ይሰጠዋል ። ሰውን የሚጠላ ባለሟል ግን ከያዘው
ሹመት ይሻራል ። በእሪያዎች መካከል የተኖረ እንቁ እንደሚሰበር
ከእንገት በላይ የሆነው የማታለልና የውሸት ፍቅር የክፉ እለት (ከፍቅረ
ኞች መካከል አንዱ ችግር በደረሰበት ጊዜ) አይገኝም ። ውሃ ከጉድጓድ
እንደሚቀዳ ፍቅርም ከማታለልና ከውሸት የራቀ መሆን ያለበት መሆኑን
ዳዊት ተናግሯል ። ባለመድሃኒቱን በሽተኞች እንደሚፈልጉት በፍቅር
የተፀለየው ፀሎትም ድውይ ይፈውሳል በማለት ባለቅኔው የፍቅርንና
የፀሎትን ጥቅም በቅኔያቸው ምስጢር አብራርተዋል ።

መወደስ (786) ገ

358 ዘገብረ ሥላሴ (መምህር፣ ዘኤልያስ)

ለልበ ምኒልክ አልዓዛር አርክ እግዚእን
 ባሕርያተ ሥጋ አዝማድ አይቱ ቀበርክም?
 እስመ ኢየሐምር አን ኀበ ወሰድዎ
 እለ በንቡዕ ከመ ሰራቂ
 እመንበረ ክብሩ ሌሊተ ነሥእዎ
 ወይደልወን አስቆቅዎ
 ለወሀቤ መንግሥት ዝናም ማየ መቃብር እስመ ከልዕዎ ።
 ኀሠሥክዎሂ ጊዜ ምንዳቤ ወኢረከብክዎ
 ወኢተሰጥወኒ ምኒልክ ሶበ ለምኒልክ ጸዋእክዎ ፤
 ወእልክቱስ በግፍዕ እለ ወግዕዎ
 በንጥረ መባርቅት ምስለ አእላፍ ሀለዎሙ ይርእይዎ ።

ትርጉም

የስጋ ባህርዮች (ዘመዶች) የጌታችን ወዳጅ የሆነ
 የምኒልክ ልብ/ አልዓዛርን ወዴት ቀበራችሁት?
 በድብቅም እንደ ሌባ ከክብሩ
 ዙፋን ሌሊት የያዙት
 የወሰዱበትን ቦታ እኔ እላውቅምና ።
 ማልቀስም ይገባኛል ፤
 መንግስት ዝናም ሰጪን ውሃ/ መቃብርን ከልክለውታልና ።
 እኔም በችግር ጊዜ ፈለግሁትፍ አላገኘሁትም ፤
 ምኒልክንም ብጠራው ምኒልክ አልመሰልኝም ።
 በግፍ የወጉት እነርሱ ግን
 በመብረቆች ብልጭታ ከጸላፍ ጋር ያዩት ዘንድ አላቸው ።

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ አልዓዛርን ወዴት ቀበራችሁት ብሎ የአልዓዛርን
 ቤተሰቦች እንደጠየቃቸው ሁሉ እኔ ምኒልክ በስጋ ባህርያት በሚመጣ
 ሞት ምክንያት ያ አሳቢና አዋቂ የነበረው ልባቸው በድን ሆነ ። ሌባም

በሌሊት እንደሚሰርቅ የአፄ ምኒልክም ሞት ድብቅ ሆነ ። ለሁሉም
 ዝናብን የሚሰጥ እግዚአብሔር ወልድ ተጠማሁ ቢል አይሁድ ውሃን
 እንደከለከሉት የኢትዮጵያን መንግስት የመሩ አፄ ምኒልክን የቤተ
 መንግስት ሰዎች በግልፅ አልቀበሯቸውም ።

ከዚህም ሌላ “አውቆ የተደበቀ ቢጠሩት አይሰማም” እንደሚባል
 የምኒልክ ሞት ቢደበቅም እንደቀድሞው በአደባባይ ባለመታየታቸውና
 የህዝቡን ችግር ባለማቃለላቸው ተገለጠ ። ክርስቶስን በግፍ የወጉት
 አይሁድ ከመላእክት ጋር በመብረቅ ብልጭታ ታጅቦ ዳግመኛ ሲመጣ
 እንደሚያዩት ፡ ምኒልክም በህዝብና በሰራዊት ታጅበው በእንቢልታና
 በመለከት መቀበራቸው አይቀርም በማለት ባለቅኔው በዘመናቸው
 የተፈፀመውን የምኒልክን ሞት መደበቅ በቅኔያቸው ምስጢር ቀርፀዋል ።

ታሪክ

የኢትዮጵያ ንጉሥ ነገስት አፄ ምኒልክ በ1906 አ/ም ሲሞቱ ለጊዜው
 ሞታቸው ተደብቆ ነበር ። ባለቅኔው ይህን አድራጎት በዘመኑ ተገኝተው
 በማየታቸው አድራጎቱ ትክክል አለመሆኑን አመልክተው ወደፊት
 መገለጡ የማይቀር መሆኑን በቅኔያቸው አስረድተዋል ።

359 መወደስ (787)ጎ

ዘተክሌ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

በግእዝ ሕፃናት በከይክ ሰማዕተ ድማጎ
 ወዘበከይክ መጥባሕት እስከ ክሳድክ ውጎዝ
 ወለክዊን እግር አእዳው ለእመ አንሥኡ ጋዕዝ
 አስተዓረይኮሙ ጊዮርጊስ
 ክልኢሆሙ ከመ ይትዋረሱ ምድረ ርስት ሐዋዝ ፤
 ነበልባለ እሳት ልብሰትክ
 ከመ አናንያ ዕፍረት እስከ ጼነወ ወምዕዘ ።
 ሩፋኤልኒ ለአሰስሎ ዘአመ ናዖስ ትካዘ
 ፀባሕተ አይዕንት ለመጥዎ ታሕተ እግረ ጦቢት ተአዘዘ ፤
 ወእምተቀንዮ መጽሐፍ ለእመ ኮነ ግዑዘ
 ምስለ አንበረ ቤተ ዮናስ ቤተ መቅደሱ አስተአገዘ ።

ትርጉም

የዲማ ሰማእት ጊዮርጊስ! በሀፃናት ጠባይ አለቀስህ
 ያለቀስሽውም ሰይፍ እስከ አንገትህ ፈሰሰ ፤
 እጆችም እግርን ለመሆን ከርክርን ቢያነሱ
 ጊዮርጊስ! ሁለቱም መልካም
 የርስት ምድርን ይዋረሱ ዘንድ አስተካክልሃቸው ፤
 የእሳት ነበልባልን አለባበስህ
 እንደ አናንያ/ሽቶ እስከ አወደ ድረስ ።
 ሩፋኤልም በናሉስ ጊዜ የነበረውን ትካዜ ለማስወገድ
 የአይኖችን ግብር ለመስጠት ከመቢት እግር በታች ታዘዘ ፤
 ከመገዛት/መፅሀፍም ነፃ ቢሆን
 ከዮናስ ቤት/አሳ አንበሪ ጋር ቤተ መቅደሱን አያያዘ ።

ምስጢር

ሀፃን እንባው በአንገቱ እሰኪፈስስ ያለቅሳል ። ሰይፍም የሀፃኑ
 ምሳሌ የሆነው የሰማእት ጊዮርጊስን አንገት ከለለው። ሁለት ባላጋሮችም
 በአንድ መሬት ሲጣሉ ሃቀኛ ዳኛ መሬቱን ትክክል እንደሚያካፍላቸው
 ጊዮርጊስም እጆቹን ከእግሮቹ ጋር በጉንብስ እንደ ከብት አስሄዳቸው ።
 በልብስ ላይ የተርከፈከፈ ሽቶ እንደሚያውድ (እንደሚሸት) ጊዮርጊስ
 የተስቃየበት እሳት አናንያ ፤ እዛርያና ሚሳኤል በባቢሎን እንደተጣሉበት
 እሳት ሆነ ፤ አላቃጠለውም ። ከዚህም ሌላ ሃዘን በደስታ እንደሚለወጥ
 የአሞን ንጉስ ናሉስ የእስራኤልን አይኖች እያስወጣ በማስገበር ስለሰራው
 ግፍ አፀፋ መልአኩ ቅዱስ ሩፋኤል የጠፋትን አይኖች ለመቢት ገሰ
 በረከት አደረገለት ፤ እበራለት ።

ነፃ የወጣ ተገዥ በወደደው ቦታ ቤት የመስራት ነፃነት አለው ።
 ከመፃህፍት ትእዛዝ የወጣ ሰውም ከሃይማኖቱ ቀኖና ውጭ ይኖራል ።
 ዮናስ በአሳ አንበሪ ሆኖ ውስጥ ሶስት መልአትና ሶስት ሌሊት እንዳደረ
 የመልአኩ ሩፋኤል ቤተ መቅደስም በአሳ አንበሪ ጀርባ ላይ ኖረ በማለት
 ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

360 ሣህልክ (791)ጎ

ዘዳኝ (አለቃ)

ለምንት እግርክ ወለማእዜ
 ፈጽሜ ፈቃድ ራጉኤል አምጣን አልብክ ጊዜ
 ዘእንበለ ክንፍ ከመ ትሐር
 ወሚመ ከመ ንግየጥክ ሀበን ይእዜ ።

ትርጉም

ፈቃድ ፈፃሚ ራጉኤል!
 እግርህ ለምን ስራ ነው? ለመቸስ ጊዜ ነው?
 ያለ ክንፍ ትሄድ ዘንድ ጊዜ የለህምና ፤
 ወይም እንድንወዳጅህ ዛሬውኑ እድለን ።

ምስጢር

እንድ ሰው ዘመዱን በደስታም በመከራም የማይጠይቅ ሲሆን
 ዘመዶች “ዝምድናህ ሲመችህ ብቻ ነው? ይደክምሃል እንዳይባል
 የምትሄደው ዘበቅሎ ነው። ዘቅሎ እንዳንገዛልህ ዘቅሎ አለህ’ ይሉታል ።
 ባለቅኔው “መልአኩ ቅዱስ ራጉኤል! እርዳን ፤ የምናከብርህ ረዳት
 ልትሆንን ነው ። መምጣቱ ያቅትሃል እንዳንል የምትበረው በክንፍ ነው ፤
 ያለክንፍ የሄድህበት ጊዜም የለም ። አለዚያ ደጅ ጥናቱን እንድንቀጥል
 ንገረን” ዘማለት በቅኔያቸው ምስጢር ተማፅነዋል ።

361 መወደሱስ

ዘገሠው (መምህር ፡ ዘይስማላ ጊዮርጊስ)

ርገቀተ እኩሁ ብንያም ለእመ አገዘኖ
 ቀድሐ ዮሴፍ ሞቅሐተ ስምዖን ማየ ፤
 እስመ በዝንቱ ጥበብ ተራክቦቶ ሐለየ ፤
 ወእመ ተዘክረ ተፈልጦቶ
 ለብንያም በውስተ መሥነቅቱ ጽዋዎ ወደየ ፤
 ዘኒ ዘአመክነየ
 እስመ በራቂ ብንያም ከመ አይርነቅ እምሆየ ።

ለአዳምሂ ተራገቆቱ ለእመ ኮኖ እኩየ
ቅድመ ገጸ አዳም አስተዳለው በለሰ ገነት መውንዩ ፤
ለፈያታዊ አዳም ከመ ያዕርጎ ለማየ
መከንን ፈያት ምለለ ፈያት እስመ ኮነ ፈያታየ ።

ትርጉም

የወንድሙ ብንደም ርቀት ቢያሳዝነው
የሴፍ ስምኦንን ማሰር/ውሃን ቀዳ ፤
በዚህ ጥበብ መገናኘቱን አስቧልና ፤
መለየቱንም ባለበ ጊዜ
በብንደም አቅማዳ ውስጥ ዕዋውን ጨመረ ፤
ይህንንም ያመካኘው
ሌባ ብንደም በዚያ እንዳይቀር ነው እኮ ።
የአዳምም መራቁ ክፉን ቢሆንበት
በአዳም ፊት ያማረ የገነት በለስን አዘጋጀ ፤
ሽፍታ አዳምን ወደ ለማይ ያወጣው ዘንድ
የሽፍቶች ጌታ ከሽፍቶች ጋር ሽፍታን ሆኗልና ።

ምስጢር

የእናቱ የራሄልና የአባቱ የያእቆብ ልጅ ወንድሙ ብንደም የናፈ
ቀው የሴፍ በተሾመበት አገር በግብፅ ከሌሎች ወንድሞቹ ለይቶ የአባቱን
ልጅ ስምኦንን አሰረው ። በዚህም ምክንያት ወንድሙ ብንደም ከመጣለት
በሁዋላ ፡ እንዳይለየው አስቦ የሚጠጣበትን የወርቅ ዕዋ በብንደም
አቅማዳ ውስጥ በምስጢር አስጨመረ ። “የወርቅ ዕዋየን ሰረቃችሁኝ”
በማለት ወንድሞቹን ሲያስመረምር ዕዋው በብንደም አቅማዳ ውስጥ
በመገኘቱ ብንደም በሌባ ስም ታስሮ በግብፅ እንዲቀር አደረገ ። ኢየሱስ
ክርስቶስም አዳም አትብላ” የተባለውን እወበለስን በመብላቱ ክፈጣሪው
ተጣልቶ ከገነት እንደወጣ እንዳይቀር ከሽፍቶች ጋር እንደ ሽፍታ
ተሰቀለለት ። ወደቀድሞው ክብሩም መለሰው በማለት ቅኔው ተመስጥ
ሯል (ዘፍጥ. 42—46 ። ማቴ. 27 ፡ 15—26) ።

362 ሣህልክ (809)ን

አግዓዚት አርምሚ ወተሐሠዬ ፡
አምጣን ሰንበት ሀብትኪ ዕረፍተ ዙሉ ቀናዬ
ዘበእንቲአኪ ተነበዩ
ወለትየ እስክ ይቤለኪ ምኒልክ ርእዬ ።

ትርጉም

ንግስት! ዝም በይና ተደሰኛ ፡
ለንበት/ሀብትሽ የገዢ ማረፊያ ነውና ።
ለለእንኛ የተነበትን
ምኒልክ “ልጄ! ተመልከኛ” እስኪልሽ ድረስ ።

ምስጢር

ለንበት የክርስቲያኖች ሁሉ ማረፊያ ቀን እንደሆነች የንግስት
ዘውዲቱ ሰጦታ የመኳንንቱ ሁሉ መደላደያ ነው ። ነቢዩ የእስራኤል ንጉስ
ዳዊት ስለቅድስት ማርያም ሲተነባ ፡ “ልጄ ሆይ ስሚ! ተመልከኛም”
ብሏል ። በአንፃሩም ንግስት ዘውዲቱን አባታቸው እፄ ምኒልክ አዋቂ
አደረጓቸው ይላሉ ባለቅኔው ።

363 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ዘምሥራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ)

ሰረቁ ምንተ ነደ ገሞራ እንተ አልብኪ ሲሳይ ፡
መአትም ገብርኤል እስመ ይቤለኪ ማይ ።

ትርጉም

ምግብ የሌለሽ የገሞራ ነዳድ ሴት! ምን ሰረቅሽ?
ቁጡ/ገብርኤል ማይ ይልሻልና ።

ምስጢር

በስርቆት የተከሰሰች ሴትን የሚመረምር ሹም “የጠፋውን እቃ
ላለመስረቅሽ ማይ” እንደሚላት የመርማሪው ምሳሌ ቅዱስ ገብርኤል
ገሞራን ያቃጠለች እሳትን ለእነአናንያ እንደ ውሃ አቀዘቀዘላቸው ይላሉ
ባለቅኔው ።

364 ዋዜማ/ስ

ዘገብረ ሥላሴ (መምህር : ዘኤልያስ)

አ ዘሥርቀትኪ

እምክልልተ ወይሌ ወላህ ከዋክብተ ዳዊት ሰማይ

ሰማይ ሐና ማርያም ፀሐይ

ወይንኪ ንጽሕ : ወበረድኪ ጌጋይ !

አኮኑ በንጽሕ ብርሃን ዕበይ

መትሕቲኪ ኤልያስ ባሕርይ ።

ትርጉም

አወጣጥሽ የዳዊት/ሰማይ

ኮከቦች/ወዮታና ልቅሶን ከተጋረደች

ከሃና/ሰማይ የሆነ ማርያም ፀሃይ ሆይ!

ወይንሽ ንፅህና ነው : በረድሽም በደል ነው !

በንፅህና /የከፍታ ብርሃን

ኤልያስ/እንቁ ከበታችሽ ነውና ።

ምስጢር

ሰማይ በኮከቦች እንደምትከለል ሃና ወዮታና ልቅሶን አበዛች ።
የፀሃይ አወጣጥ ከሰማይ እንደሆነ የቅድስት ማርያምም መወለድ ከሃና ሆነ
ወይን በፀሃይ እንደሚለመልም ንፅህናም በማርያም ተገለጠ ። በረዶ
በፀሃይ እንደሚሟሟ በደልም በማርያም ጠፋ ። እንቁ በብርሃን ከፀሃይ
በታች እንደሆነ በድንግልና ንፁህ የሚባል ኤልያስ በንፅህናው ከማርያም
ጋር አይወዳደርም በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል ።

365 ግእዝ አሠረ ንግሥ (835)ን

ዘገሩይ ወ/ሥላሴ (ብላታ)

ኢትዶይ ብነ እግዚአ ሱሉ ምኒልክሃ ሶንቁ ባሕርይ

በቅድመ አሕርው ሞት ወመቃብር ሕፁዓን መልክእ ሠናይ

ለሱልነ ጸዳለ መንግሥቱ ይትረአይ ።

ትርጉም

የዑሉ ጌታ! ምኒልክ/ባህርይ የተባለ እንቁን

መልካም መልክ በጎደላቸው በእሪያዎች/ሞትና መቃብር ፊት
አትጣልብን :

ብርሃን/መንግስቱ ለሁላችን ይታይ ዘንድ ።

ምስጢር

በእሪያዎች ፊት የተጣለ እንቁ በእሪያዎች እርግጫ መስበሩ
አይቀርም ። ስለዚህም ባለእንቁ እንቁን በእሪያዎች ፊት ማስቀመጥ
የለበትም ። የእንቁ ባለቤት ለእንቁ ጥንቃቄ እንደሚያደርግ : አምላክም
አፄ ምኒልክን ለሞትና ለመቃብር አሳልፎ አይስጥብን ። እንቁ በከፍተኛ
ቦታ ላይ ተደርጎ ለሌሊት ሰራተኞች እንደሚያበራም የአፄ ምኒልክ
የመንግስታቸው አስተዳደር በኢትዮጵያ ተወዳጅ ሆኖ ይኑር በማለት
ባለቅኔው ስለምኒልክ መንግስት አስተዳደር ያላቸውን አስተያየት በቅኔያ
ቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

366 ዘአምላኪየ/ስ

ዘገብረ ጊዮርጊስ (መምህር : ዘአክሱም)

ይቤ እሳት እንተ ንዘኑ ፈደፈደ

እምደቂቅ ሠለሰቱ ገጣእኩ ዋሕደ !

ገብርኤልስ ጸልአኒ ወኢኮነኒ ዘመደ ።

ትርጉም

አዘኑ የዘዛ ሰው/እሳት

ክሶስት ልጆች አንድን አጣሁ አለ !

ገብርኤልም ጠላኝ : ዘመድም አልሆነኝም አለ ።

ምስጢር

በልጆቹ ሞት ያዘነ አባት “ከሶስቱ ልጆቹ አንዱን እንኳን አጣሁ
እገሌም ጠላኝ : ዘመድም አልሆነኝም” እንደሚል እሳት ከሶስቱ ልጆች
(አናንያ : አዛርያና ሚሳኤል) እንዲያውም አላቃጠለም ። አዘንተኛውን
ጠላቱ እንደሚያስጠላውና ዘመድም እንደማይሆነው መልእኩ ቅዱስ
ገብርኤልም እነአናንያን ለማቃጠል የነደደውን እሳት አቀዘቀዘው በማ
ለት ቅኔው ተመስጥሯል ።

367 ዋዜማ (840)ን

ዘደስታ (አለቃ)

ዲበ ርእሰ ሞሮት ዘይዌሥሮ
 ተንሥኦ ጉንድ እንዘ ድኩመ ኃይል ገሀደ ፤
 ወአርመመ ማገፂ ዘይመትር ጉንደ ።
 ትእምርተ ዝኒ አምሳል ከመ ኢይትመሰል ባዕደ
 ቀቲሉ ሥላሴ ነገሥት መዋቲ ፈቀደ
 እንዘ ርእሱ ይከውን ሐመደ ።

ትርጉም

በግልጥ ደካማ ሲሆን
 በሚገዛገዘው መጋዝ ላይ ግንድ ተነሳ ፤
 ግንድንም የሚቆርጥ ምሳር ዝም አለ ።
 የዚህም ምሳሌ ምልክት ሌላ እንዳይመስል
 እርሱ ራሱ አመድ ሲሆን ነገስት/ ስላሴን
 መግደል ሟች ሰው ወደደ ።

ምስጢር

መጋዝ ቁራጭ ፡ ግንድ ተቁራጭ ሲሆን ግንድ መጋዙን ለመቆረጥ
 ተነሳሳ። ይህን የተገነዘበ ግንድን ቆራጭ ምሳርም በግንድ መቆረጥ
 ስለሚመጣበት ዝም አለ ። በሞት አፈር ትቢያ የሚሆነው ፍጡር
 በፈጣሪው ላይ አመፀ በባቢሎንም የሰናኦር ሰዎች ጉዞውን ወደሰማይ
 ያደረገ ግንብ ስርተው ታበዩ ። ስላሴንም በጦር ለመውጋት ሞክሩ በማስት
 ባለቅኔው የሰውን ደካማነት በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል (ሰንክ-
 ጥር፡7ቀን) ።

368 ሥላሴ /ስ

ዘገሠሠ(መምህር ፡ ዘይስማላ ጊዮርጊስ)
 ስምዖን እንተ ደንፀወ
 ለንጉሠ ነገሥት አፈ መላፂ
 ሥእርተ ርእሱ ገዳጠ ክልኤተ አዕይንቲሁ ሰደደ ፤
 ወዘንተ ሰሚዖ ቃለ አብ ኢፅሕደ ፤
 ለአፈ መላፂ ንጉሥ ሠላሳ እመ አስትዐ ፀጉር አውሀደ
 ግፍዐ መላፂ እስመ አውረደ ፤

በዐለ አክሊል ዘኮነ ሦከ ሐቅል ባዕደ
 ወክሣደ ምስለ እግር አስገደ ።

ትርጉም

ጥቂት የራሱ ጠጉርን
 ለነገስታት ንጉስ/ የምላጭ አፍ
 የነፈገ ሶምሶን ሁለት አይኖቹን ሰደደ ፤
 ይህንንም ሰምቶ የአብ ቃል አልተሳሳተም ፤
 ለምላጭ አፍ/ ንጉስ ሰላሳ ጊዜ ግብር/ ጠጉርን ቢያጎድል
 የምላጭ ግፍ ባለአክሊል የሆነ
 የዱር እሾህ/ባእድን አውርዷልና ።
 እንገትንም ከእግር ጋር አሰግዷልና ።

ምስጢር

የሰለለት ልጅና ናዝራዊ ከመሆኑ የተነሳ የነገስታት ራስ ጠጉር በሚላጭ
 በት በምላጭ ስለት የራሱን ጠጉር ያልተላጩ የማኑሄ ልጅ ሶምሶን
 መላጩት ለሚገባው ለጠጉሩ ሲሰስት ፍልስጥኤማውያን ሁለት አይኖ
 ቹን አሳወሩት ። የእግዚአብሔር አብ ቃል የሚባል እግዚአብሔር ወልድም
 ከቅድስት ማርያም ከተወለደ በሁዋላ በአሪት ህግ መሰረት ሊገረዝበት
 የቀረበውን ምላጭ እንደውሃ አሟሟው እንጅ አልተገረዘበትም ናዝራዊ
 በመሆኑም ጠጉሩን አልተላጩበትም ።
 ይህንንም በማድረጉ በሶምሶን የደረሰውን የሁለት አይኖች መታወር
 አልፈራም ።
 የመንግስት ግብርን በጊዜው ያልከፈለ ሰው ከነመቀጫው ይከፍላል።
 እግዚአብሔር ወልድም በምላጭ የፈፀመው ግፍ ከእናቱ ከቅድስት
 ማርያም ከዮሴፍና ከስሎሚ ጋር ወደግብፅ በተሰደደ ጊዜ እግርን የሚወጋ
 ፣በአይሁድ ስቅላት በተፈረደበትም ጊዜ ለራሱ ዘውድ ያደረጉለት እሾህን
 ተቀዳጀ ይላሉ ባለቅኔው (ሰንክ-ጥር 6 ፤ መጋቢት 27) ።

369 ግእዝ ጉባኤ ቃና /ስ

ክልኤቱ አጎው አመ ውስተ ቀላይ ወረዱ
 አሐዱ ተመይጠ ወኢተመይጠ አሐዱ ።

ትርጉም

ሁለቱ ወንድሞች ወደወንዝ በወረዱ ጊዜ
አንዱ ተመለሰ ፤ አንዱ ግን አልተመለሰም ።

ምስጢር

ሁለት ጓደኞች በክረምት ውሃ የሞላ ወንዝን ሲሻገሩ ፣ አንዱን ደራሽ ውሃ
ይወስደውና አንደኛው ብቻውን ይመለሳል ። የልብስ ማጠቢያ እንደደም
በገበታ ሆኖ ወደልብስ ማጠቢያ ወደወንዝ ይወርዳል ። ልብስ የታጠበበት
እንደድ ከውሃው ተቀላቅሎ ከወንዝ ሲቀር ገበታው ወደመጣበት
ይመለሳል ። እንደደኛ ገበታ የእንጨት ዘሮች ስለሆኑ በቅኔው ወንድማማ
ቾች ተብለዋል ።

370 ዕህል ጉባኤ ቃና ስ

ዘጥሩነህ (አለቃ)

አይገዝን ሳይቅ በመልእክ በይነ ገልቀተ ወይን ዘጋዲ ፣
በዚረሌሁ ለሳይቅ ቅድሐቱ አምጣነ ይትቀዳሕ ዓዲ ።

ትርጉም

ሳይቅ ስለጋዲ ወይን ማለቅ በመልእክ አይዘን ፣
ቅጁ በሳይቅ ብርሌ ገና ይቀዳልና ።

ምስጢር

“እገሌ! የወይኑ ጠጅ አለቀ ብለህ በአሳላፊው አትዘን ቅጁ ገና ነው፤
በብርሌህ ይቀዳልሃል” ይባላል ። እንዳንድ ስስታም ሰው በማንቆርቆሪያ
የቀረበው መጠጥ ሲያልቅ ሌላ የሌለ መስሎት ያዝናል ። ይህን የተገነዘቡ
ሰዎችም “እገሌ የወይን ጠጅ አለቀ ብለህ በአሳላፊው አትዘን ቅጁ ገና
ነው ፤ በብርሌህ ይቀዳልሃል” ይሉታል ። በአንፃሩም መልእክ ቅዱስ
ፋኑኤል ለቅድስት ማርያም ሰማያዊ መናን መግባት ፤ ሰማያዊ ወይንንም
ሲያጠጧት ሳይቅ የሚባለው አባቷ ምንም አልቀመሰም ። የወይኑ መጠጥ
የብርሌ ምሳሌ ለሆነችው ለማርያም አስራ ሁለት አመታት ሙሉ
አልተጓደለባትም በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል (ስንኩታህሳስ 3) ።

371 ግእዝ ጉባኤ ቃና ስ

በማይ ጎፀበት ዐይነ ማርያም እንግዳ
ወለተ ኤርምያስ ግፍዕ ዘተዋርዶ ልማዳ ።

ትርጉም

ውርደት ልምዷ የሆነ የኤርምያስ ልጅ/ግፍ
የማርያም አይን/እንግዳን በውሃ አጠበች ።

ምስጢር

ትህትና ያላት ልጅ የእንግዳን አግር በውሃ እንደምታጥብ እንዲሁም
በነቢዩ ኤርምያስ ላይ የደረሰች (የተፈፀመች) ግፍ የቅድስት ማርያምን
አይን አስለቀሰች ያላሉ ባለቅኔው ።

372 ዋዜማ(864)ጎ

ዘሀብቴ (ደብተራ)

ጎደረ ከመ ነገሩ

ውስተ ቤተ ነዳይ ቶማስ በዐለ ብዙጎ ፍዳ

ጎዳጥ ዘኢየሐክሎ መቃብር እንግዳ ፤

ውስተደብረ አሰቦሰ ይግበር ምልዐተ ከርሙ ሰሌዳ

ነሥኦ ሥጋ ቀይሐ ወጸዓዳ

መቃብር ዘኢፈርሀ ዕዳ ።

ትርጉም

ጥቂት የማይበቃው

መቃብር/እንግዳ በባለ ብዙ ፍዳ

በችግረኛ/ቶማስ ቤት እንደነገሩ አደረ ፤

በደብረ አሰቦ ግን የሆዱ/ሰሌዳ ሙላትን ያደርግ ዘንድ

እዳን ያልፈራ መቃብር

ቀይና ነጭ ስጋን ወሰደ ።

ምስጢር

ጥቂት የማይበቃውና ብዙ የለመደ እንግዳ በድሃ ቤት እንደነገሩ ያድራል።
ብዙውን ሰው የሚያፈርስና የሚያበስብስ መቃብርም የተቆራረጠ የቶማ

ስን ስጋ አበሰበሰ ። እንግዳው በሃብታም ቤት ሲያድር እንደሚጠግብ መቃብር ደብረ አሰቦ በሚባለው በተክለ ሃይማኖት ገዳም አልተቸገረም ። ድሃውም ሃብታሙም፣ ዓድቁም ሃጢአተኛውም ይቀበርበታል በማለት ባለቅኔው ሞትና መቃብር ለዓድቁም ለሃጥኡም የማይቀሩ መሆኑን በቅኔያቸው ምስጢር አስገንዝበዋል ።

373 ግእዝ ጉባኤ ቃና(876)ገ

ከንቶ ጸመው እግረ ተክለ አብ ነግድ፤

አስመ ኢያትረፈ ምንተ በምሥያጠ ኪሩብ ዋሕድ ።

ትርጉም

የተክለ አብ እግር/ነጋዴ በከንቱ ደከመ፤

በአንድ ኪሩብ/ገበያ ምንም አላተረፈምና ።

ምስጢር

ነጋዴ በገበያ ምንም ነገር ሳያተርፍ ሲቀር ድካሙ ከንቱ ይሆናል ። የተክለ ሃይማኖት እግርም እንደ እንጨት ተስብሮ የኪሩብ ከንፍ አልተተካለ ትም ። ተክለ ሃይማኖት ከንፈፀጋ አበቀሉ የሚባለው በጎናቸው ነው እንጂ በእግራቸው አይደለም በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

374 ዕዝል ጉባኤ ቃና/ስ

ምት ታቦተ ሕጉ ለወልድ

አፎ ተቀርፀ በዘቴዎድሮስ እድ!

ትርጉም

የወልድ የህጉ ታቦት/ሞት

በቴዎድሮስ እጅ እንዴት ተቀረፀ!

ምስጢር

የእንጨት ቅርፃ ቅርፅ ስራ አዋቂ በሆነ በካህን እጅ ታቦት እንደሚቀረፅ፣ ራስን መግደል በእፄ ቴዎድሮስ እጅ እንዴት ተፈፀመ! በማለት የቅኔው ደራሲ የቴዎድሮስን ጀግንነት በማድነቅ የተሰማቸውን ጥልቅ ሃዘን በቅኔያቸው አመስጥረዋል ።

375 መወድስ (895)ገ

ዘተክለ ጽዮን(አለቃ)

ውስተ ቤተ አብርሃም ይጽናፅ ሥርዓተ ብኩርና

እንላ መንፈስ ይስሐቅ ለእንላ ሥጋ ሰደዶ፤

ወያዕቆብ ይግበር አምሳላ ይስሐቅ ፈቃዶ

ኢኮነ እግዚአ ብኩርና እምካልእ ሐይዶ፤

ዳዕሙ ቅድመ ተወልዶ

ድጎረ በነብላ ፍቅር ተስሕበ እንዘ ያቴሕት ከማዶ ።

ንሕነስ እምከመ ብነ ምስለ ሆሣዕና ተዘምዶ

ንርእያ ከመ ጣዕም ለምረረ ስደት ወተዋርዶ፤

እስመ ሆሣዕና አልሀላ ትዕይርተ መስቀል ማዕጸዶ

እንዘቦ ምስለ አቡሁ በመንበረ ትሥልስት ወተዋሕዶ ።

ትርጉም

የብኩርና ስርአት በአብርሃም ቤት ይፀና ዘንድ

የመንፈስ ልጅ ይስሃቅ የስጋን ልጅ አባረረው፤

ያእቆብም በይስሃቅ አምሳል ፈቃዱን ያደርግ ዘንድ

ከሌላ ቀምቶ የብኩርና ጌታ አልሆነም፤

ከመወለድ ፊት

አንገቱን ዝቅ አድርጎ በፍቅር/ገመድ ከተላበ በሁዋላ ነው እንጂ ።

እኛ ግን ከሆላእና ጋር ዝምድና ካለን ዘንድ

የመሰደድና የመዋረድ ምረትን እንደ ጥፍጥና እንያት፤

በሶስትነትና በአንድነት ዙፋን ከአባቱ ጋር ሳለ

ሆላእና የመስቀል ቅጥጥ/ ማጭዳን ከፍ አድርጓልና ።

ምስጢር

ሀግ በሀግ እንደሚሻርና ተተኪው ሀግ እንደሚፀና የሳራ ልጅ ይስሃቅ የአጋር ልጅ የእስማኤልን ብኩርና አስለቀቀው ። አንድ ሀብረተሰብ በታገገለት ሀግ እንደሚተዳደር ያእቆብም በኤሳው አምሳል አባቱ ይስሃቅን አታለለው ። ሃቀኛ ሰው ከሌላ ቀምቶ እንደማይበለፅግና በራሱ ድካም ባገኘው ሃብት እንደሚተዳደር ያእቆብም የኤሳውን ብኩርና

ያገኘው በራሱ ሃይል አይደለም ። ያእቆብና ኤሳው ከመወለዳቸው በፊት “ኤሳውን ጠላሁ ፣ ያእቆብን ግን ወደድሁ” ብሎ አምላክ በተናገረበት ኪነ ጥበብ ነው እንጂ ።

ኮሶኛም ኮሶውን በአንድ ትንፋሽ ሲጨልጠው ምረቱን እንደማያስታውሰው ፣ ባለቅኔውና መሰሎቻቸው በሃይማኖት ጭቅጭቅ ምክንያት የመሰደዳቸውንና የመዋረዳቸውን እንግልት እንደምችት ገመቷት ። ኮሶ ከጠጡት በሁዋላ ሲያሸር እንደሚያስደስት የመሰደድና የመዋረድን እንግልትም ክርስቶስ ስለተቀበላት አልተሰቀቃትም ።

አጫጅ ገበሬ አዝመራውን ለማጨድ ማጭዱን እንደሚያነሳ ክርስቶስ በአንድነትና በሶስትነት ዙፋን ባለ ፣ በሰውነቱ በተሰቀለበት መስቀል ላይ ሆኖ የአይሁድን መዘባበት መታገሱ ለባለቅኔውና ለመሰሎቻቸው መልካም አርአያ መሆኑ በቅኔው ምስጢር ተገልጧል ።

376 ዘአምላኪየ(898) ጎ
መንክራተ መልአክ ማያት ዘእንበለ መጠን ሐመጉ፡
እስመ አኬዶሙ በለዓም በአድጉ
ወበላዕሌሆሙ ውገዝ ለደመ ገጸ ወርጎ ፈለጉ ።

ትርጉም

የመልአክ ድንቆች/ውሃዎች ያለልክ ደፈረሱ ፣
በለአም በአህያው አስረግጧቸዋልና ፣
የጨረቃ ፊት ደም ወንዝም በእነሱ ላይ ፈሷልና ።

ምስጢር

ወራጅ ውሃ የነጋዴ አህዮች በውስጡ ሲገዙበት ይደፈርሳል ።
የአምላክ ተአምሮችም በበለአም አህያ ተገለጡ ፣ አህያውንም አናገሩ ።
በወንዞች ላይ ውሃዎች እንደሚጎርፉባቸው በአምላክ ተአምሮችም
የጨረቃ ክበብ (ክብነት) ደም መሰለ በማለት ባለቅኔው ያስረዳሉ ።

377 ዘይአዚ (899)ጎ

አ ልብዩ ሐቅለ ኑፋቄ !
ጽጌ ግብረ ጽድቅ አዳም ቅድመ በላዕሌክ ይጽጊ
ፈረይክ ሦከ ወአሜከላ

በምክረ ይሁዳ ቃለ ጽድቅ ንዳገ ፡
ወመኑ ላዕሌክ ምሥዋዕ ንዘን አዕራጊ ?
እንዘ ፍና ጌጋይ ትረውጽ ወእንዘ ታንጌጊ
ዘይረከበከ ሞት አምጣነ ይመጽእ ዮጊ ።
እንዘ ፍና ጌጋይ ትረውጽ ወእንዘ ታንጌጊ }

ትርጉም

የጥርጥር ጫካ /ልቤ ሆይ ፣
መልካም የዕድቅ ስራ/ አበባ በእንተ ላይ ሳያብብ
የእውነት ቃልን በተወ
በይሁዳ ምክር እሾህንና አሜከላን አፈራህ ፣
በእንተስ ላይ የሃዘን መስዋእትን እላራጊ ማን ነው ?
በበደል /መንገድ ስትሮጥና ስትቅበዘበዝ
ከእንተ የሚከበር ሞት አሁን ይመጣልና ።
በበደል/ መንገድ ስትሮጥና ስትቅበዘበዝ

ምስጢር

አንዳንድ ጫካ አበባ ሳይኖርበት እሾህንና ደንደሮን ያበቅላል ።
እንዲሁም ባለቅኔው ልቤ መልካም ስራን ሳይሰራ ሃጢአትንና ወንጀልን
አበረከተ ይላሉ ። ጫካ በተፈጥሮው እፀዋትን እንደሚያበቅል የባለቅኔ
ውም ልብ የገባ ሀሊናው ባመነጨለት ምክር እንደይሁዳ መሄዱን ቅኔው
ያስገነዝባል ።

በሃጢአት አድፎ ያቀረቡት መስዋእት ወደሰማይ አያርግም ፣
የሃጢአተኛ ሀሎትም ተቀባይ የለውም ። በጫካ ውስጥ ባለ መንገድ
ብቻውን የሚጎሰግሰውን መንገደኛ ሽፋታ እንደሚቀማው የአኒም ልብ
ሁልጊዜ አመፅን ሲያስብ ድንገተኛው ሞት ይመጣበታል ብለው ባለቅ
ኔው ራሳቸውን በመውቀስ የፀፀት ምስጢር ያዘለ ቅኔ ተቀኝተዋል ።

378 ዘአምላኪየ (900)ጎ

ተሰምዮተ አምላክ ወሰብእ መብልዐ ባሕርይ ወጸጋ
በልዑ ጊዜ ተጸውዖ ቅድመ ሕዝብ እንግልጋ
እንበለ ሥጋ ገብርኤል ወአማኑኤል በሥጋ ።

ትርጉም

አምላክና ሰው መባል የባህርይና የፀጋ መብልን
ገብርኤል ያለበት ፡ አማኑኤል ግን በሰጋ
በመጠራት ጊዜ በህዝብ ፊት በአንድነት በሉ ።

ምስጢር

ሁለት ሰዎች ሰድግስ ተጠርተው ሲሄዱ አንዱ ያመኛ ሆኖ ስጋ
አልበላም ሲል ፡ ሁለተኛው ደግሞ የማይደም ይሆንና ስጋ ይበላል ።
መልአኩ ቅዱስ ገብርኤልም የሰሙ ትርጉም አምላክና ሰው ሲባል ሰው
በመባሉ ስጋን አለበሰም ፤ በአምላክነትም ሰውን አላዳነም ። አማኑኤል
ግን አምላክም ሰውም ሲሆን ሰው መባሉ ስጋን ቢለብስ ነው ፡ ሰው የሆነ
አምላክ በመሆኑም ሰውን አዳነ ማለት በቅኔው ተመስጥሮበታል ።

379 ዋዜማ (901)ገ

ዘገብረ ሥላሴ (ንቡረአድ)

መላእክት ዘይነ በዐል
በእስተሐምም ይቤሉ ማእከል ቅንዕት እንግልጋ
ቅንዕ ለእንተ ተዐቢ ምልክና ወጸጋ ፤
እስመ ክብረ ድንግል ነፍስ ወበዐለ ራጉኤል ሥጋ
በተዋሕዶ አክበረ እንበለ ንትጋ
ለሰላም ሥርዐታ ወሕጋ ።

ትርጉም

መላእክት ስለበአል
በቅንአት /ሸንጎ መካከል በትጋት
ለምትበልጠው ግዛትና ስጦታ ቅኑ አሉ ፤
የድንግል ክብር /ነፍስንና የራጉኤል በአል/ ስጋን
በመዋሃድ ያለጉድለት የሰላም
ስርአትንና ህግን አክብሯልና ።

ምስጢር

ሃዋርያት “ታላቅ ለሆነችው የፀጋ ፍቅር ቅኑ” ብለዋል ። መላእክ
ትም (እነራጉኤል) የአፄ ምኒልክን ግዛት አፀኑ ። ተፈጥሮ ነፍስንና ስጋን
በማዋሃድ ፀንቶ እንዲኖር ፡ የአፄ ምኒልክ የመንግስት ስርአትም የቅድስት
ማርያምን በአለ ልደትና የመልአክ ራጉኤልን በአል በህብረት እስክበረ
ይላሉ ባለቅኔው ።

380 ዕዝል ክብር ይእቲ (904)ገ

ተድላ ቀራንዮ ይነብር እንበለ ሕፀፅ ወንትጋ ፤
አምጣነ ዙለሄ ትበልፅ እምዘ ሰቀለቶ ሥጋ ፤
ወትሰቲ ወይነ እምአዘቅተ ገቦ ፈለጋ ።
ተድላ ይሁዳስ ጸም በቅንዕት እስመ ኢይትረከብ ጸጋ ።

ትርጉም

የቀራንዮ ተድላ ያለምንም ጉድለት ለዘላለም ይኖራል ፤
ከስቀለችው ስጋ ሁልጊዜ ትበላለችና ፤
ከጎን /ወንዚ ጉድጓድም ወይንን ትጠጣለችና ።
የይሁዳ ተድላ ግን ጸም ነው ፤ በቅናት ፀጋ አይገኝምና ።

ምስጢር

የስቀለችውን እያወረደች የምትበላ ባለፀጋ ሴት ምችቷ የሁልጊዜ
እንደሆነ ወገኖቿ አይሁድ የስቀሉትን የኢየሱስ ክርስቶስን ስጋና ደም
የተቀበለች የአይሁዳዊት ክርስቲያን ሴት ፅድቅ ዘለአለማዊ ነው ።
ለችግረኛ ሰው ፋሲካም ያሙ እንደሚሆን ፡ ይሁዳ በእስቀለው ክርስቶስ
ስጋና ደም ሌሎች ሲድኑ እርሱ ግን አልፀደቀም ይላሉ ባለቅኔው ።

381 መወደስ /ሲ

ዘገሠው (መምህር ዘይስማላ ጊዮርጊስ)

ለትንሣኤ ክርስቶስ ገቡረ ያስተበጽዕዎ
ትውልደ ጻድቃን ዘተርፈ ወእንተ ጎለፈ ዐማፂ ሕግ
በከመ ይቤ ያዕቆብ ዘሥሩግ ፤
ድኅረ ትንሣኤስ ሶበ ሞተ
አልዓዛር ምሕረተ ክርስቶስ ውእቱ ጸዋግ
ዙነኔ ኃጥእን ሞተ እጋግ ።

ወእምሰቅለ አሪት ተስሐበ ምሳሌሆሙ ሐረግ ፤
 እስመ በጽሑ በገይሥ ገበ ደብረ ሲና በደርግ ፤
 እንተ ኢየዐርግ ወልደ ነዌ ወወልደ እንበረም ዘየዐርግ ፤
 ወእምግብጽ ገቡራኝ ቆሙ በጽንፈ ምድረ ርስት ፈለግ
 ውሉድ ዘይበውኡ ወዘኢይበውኡ አእሩግ ።

ትርጉም

የሰሩግ ሰው ያእቆብ እንዳለ
 የተረፈ የፃድቃን ትውልድና ያለፈ በደለኛ
 የክርስቶስን ትንሳኤ በአንድነት ያደንቋታል ፤
 ግን ከትንሳኤ በሁዋላ
 አልአዛር /የክርስቶስ ምህረት በሞተ ጊዜ
 የሃጥአን ፍርድ/ የአጋግ ሞት አስከፊ ነው ።
 ምሳሌያቸው /አረግም ከዱር/ እሪት ተሳበ (ተመዘዘ) ፤
 የማይወጣ የነዌ ልጅና የሚወጣ የእንበረም ልጅ
 ወደደብረ ሲና በመገስገስ በአንድነት ደርሰዋልና ፤
 የሚገቡ ልጆችና የማይገቡ ሽማግሌዎችም
 ከግብፅ በአንድነት ወጥተው በርስት ምድር /ወንዝ ዳር
 ቆመዋልና ።

ምስጢር

የአማሌቅ ንጉስ አጋግ ከእስራኤል ጋር ባደረገው ጦርነት ድል ሆኖ
 በእስራኤል ንጉስ በሳኦል እጅ በተማረከ ጊዜ ነቢዩ ሳሙኤል በጦር ወግቶ
 ሲገድለው “ሞት እንዲህ መራራ ነውን?” እንዳለ ፤ አልአዛር ከሙታን
 ተለይቶ ከተነሳ በሁዋላ ቢሞት ከትንሳኤ ቀጥሎ የሚመጣ ሞት አስከፊና
 ወደር የለውም ። የሰሩጉ ሊቅ ያእቆብ ቀድመው የሞቱ ፤ በሁዋላም የሞቱ
 ሰዎች ክርስቶስ የተነሳውን ትንሳኤ በአንድነት ይነሳሉ በማለት እንዳስተ
 ማረ ፤ የሞቱ ሰዎች ሁሉ በአንድነት ሲነሱ ክርስቶስ ያስምንም ምህረት
 በሃጥአን ላይ የሚፈርደው ፍርድ እጅግ የሚዘገንን ይሆናል ።

ቤት ለመስራት የሚዘጋጅ ጎልማሳ ከደን ውስጥ ገብቶ አረግ
 እንደሚመዝ የፃድቃንና የሃጥአን ታሪክም በአሪት (በብሉይ ኪዳን)

ከተፃፈ ታሪክ ጋር ይነፃፀራል ። በብሉይ ኪዳን ዘመን ወደሲና ተራራ
 የሚወጣ የእንበረም ልጅ ሙሴና ከተራራው ግርጌ የሚቀር የነዌ ልጅ
 ኢያሱ እስከ ሲና ተራራ ስር ድረስ አብረው ሄደዋል ። “ወተትና ማርን
 የምታፈስ ምድርን አወርስሃለሁ” ተብሎ ለአብርሃም በተሰጠው ቃል
 ኪዳን መሰረት ወደከነአን ምድር የሚገቡ ወጣቶችና የማይገቡ ሽማግሌ
 ዎች እስራኤላውያንም ከግብፅ በአንድነት ወጥተዋል ። ከዚህም አንፃር
 መንግስተ ሰማይን የሚወርሱ ፃድቃንና የማይወርሱ ሃጥአን በአለተ
 ምፅአት (ክርስቶስ ዳግመኛ ለፍርድ በሚመጣበት ጊዜ) አብረው ይነሳሉ
 በማለት ባለቅኔው እምነታቸውን በቅኔያቸው ምስጢር ገልጠዋል ።

ታሪክ

ያዕቆብ ዘስሩግ ከሶርያ ሊቀ ካህናት ተወልዷል ። በተወለደ በሶስት
 አመቱ እናቱ ይዛው ከቤተ ክርስቲያን ገባች ። በእርገተ ቁርባን ጊዜ
 (ቁርባን ተቆርቦ ሲፈፀም) ከእናቱ ጭን ወርዶ ቤተ መቅደስ ገባ ። ሊቀ
 ጳጳሱ ደሙን በፅዋው ሶስት ጊዜ ጋተው ። በዚህም ጊዜ ምስጢር
 ተገልጦለት “ስጋህን ፤ ደምህን የሰጠኸን” እያሉ ክርስቶስን አመሰገነ ።
 በሰባት አመቱ ብሉይና ሃዲስ አጠና ። በእስራ ሁለት አመቱ አዳዲስ
 ድርሰት ይደርስ ጀመር ።

ያእቆብ ጤግሮስና ኤፍራጥስ በሚባሉ ወንዞች መካከል በምትገኝ
 አገር የሰሩግ ኤጲስ ቆጶስ ሆኖ ተሾመ ። በ451 በኬልቄዶን በተደረገው
 ጉባኤ ከእስክንድርያ ፓትርያርክ ከቅዱስ ዲዮስቆሮስ ጋር በመሆን
 በክርስቶስ ሁለት ባህርያት አሉ የሚለውን የሮሙን ፓፓ የልዮንን
 መልእክትና ይህንንም መልእክት የተቀበሉ 636ቱን ኤጲስ ቆጶሳት
 ተቃውመው ከጉባኤው ከተለዩት ኤጲስ ቆጶሳት መካከል አንዱ የሰሩጉ
 ኤጲስ ቆጶስ ያእቆብ ነበር ።

የሰሩጉ ኤጲስ ቆጶስ ያእቆብ ብዙ ድርሰት ደርሷል ፤ ተግሳፅም
 (ምክር) ፅፏል ። ከአያሌ ድርሰቶቹም መካከል ስለሙታን ትንሳኤ
 የሚናገረው በስሙ የሚጠራው ቅዳሴ ይገኝበታል ። ኤጲስ ቆጶስ ያእቆብ
 መንፈሳዊ ስራውን ሳያቋርጥ ሰኔ 27 ቀን አርፏል (መፅሐፈ ቅዳሴ 1918 ፤
 ገፅ 432-433) ።

382 ሚበዝጉ (913)ጎ

በጽጌ መቃብር ባሕር

ለገዢ ዘብዴዎስ ሐዋርያ ወንጌል ንደጎ :

ትንሣኤ ሥጋ ይሞሃል ወከመ ይሰብኩ ሕጎ

እስመ ለደመናት አርድእት ጸውዎሙ ንይል ዲበ ሠረገላ
ዐረጎ።

ትርጉም

በመቃብር ባህር ዳር

ሃዘን ዘብዴዎስን የወንጌል ሃዋርያ የሃንስ ተወው :

የሲጋ ትንሣኤን እንዲያስተምሩና ህጉን እንዲሰብኩ

ደመናዎች ተማሪዎችን ሃይል በሰረገላ ወጥቶ ጠርቷቸዋል።

ምስጢር

ኢየሱስ በባህር ዳር ሲሄድ ያገኘው የሃንስ ወልደ ነጉድንድ አባቱ
ዘብዴዎስን በባህር ዳር ትቶት ኢየሱስን ተከትሎ ሄደ። ኢየሱስ የሰጋውን
ትንሣኤና ህጉን እንዲያስተምሩ ሃዋርያትን ላካቸው። ወልደ ነጉድንድ
የሃንስም በመቃብር ዳር ማልቀስንና ማዘንን አስቀርቶ ደመናዎች
ሰጋውን እንዲያስነሱና እንዲያሳርጉ አደረገ በማለት ሃዋርያው የሃንስ
እንደመምህሩ እንደ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ሰማይ ማረጉንና በመቃብር
ውስጥም አለመቅረቱን በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል።

383 መወደስ (918)ጎ

መኑ አብዐኪ ውስተ ቁም ነገር

ለቤተ ምናምን ኪያኪ ? እንዘ ከመ ኑግ ትቅለጠለጢ

በክርኑ እንዳገኘ ጎበዝ ዘበደረቱ መጠጢ

መልክአ ጉባኤ ወአርኬ ገልባጢ

አንቲ ቀላዋጢ

ምስለ ቀባጣሪት አጣሪ ወምስለ ቅሬ አንቀራባጢ

ሙጨ ዘቤት ለቤት ወዘቤተ ልሔም ቀላጢ !

ደንደስኪ ወሻኛኪ እንዘ ከመ ወይፈን ታሳብጢ?

ወድጎረ ተሸክምኪ ጉደ ቀንበረ ህንቅርት ወህጢ

እንዘ ግርግሪተ ትትአሰሪ ወእንዘ በጅራፍ ትትመለጢ።

ትርጉም

መልክአ ጉባኤንና አርኬን

ገልባጭ : በደረቱ መጠጢ በሆነ በእንዳገኘ

ክንድ እንደ ኑግ ስትቅለጠለጢ

ከቀባጣሪ አጣሪና ከአንቀራባጭ ጋር

ቤት ለቤት የምትውይ :

የቤተልሄም ቀላጭ (ሌባ) የሆንሽ አንቺ ቀላዋጭ ሙጨ !

ደንደስሽንና ሻኛሽን እንደ ወይፈን ስታሳብጭ

አንቺን የምናምን ወገንን ማን ከቁም ነገር አገባሽ ?

የእጤና የእንቅርት ቀንበር /ጉድንም ከተሸክምሽ በሁዋላ

የፊጥኝ እየታለርሽና በጅራፍ እየተገጠብሽ ትኖሪያለሽ።

ምስጢር

በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት (በማህሌት) ጊዜ ሳይማር እንዳገኘ
የሚያዜም መልኩንና አርኬውን ያለስልቱ ያዜመዋል። ሙጨ የሚባ
ለው ሰው ደግሞ የቤት ለቤት እውደልዳይና የቤተልሄም ሌባ ስለሆነ
እንዳገኘ ከሚባል ሰው ቤት እየቀላወጠ እንደአጣሪና እንደ ቅሬ ቢወፍርና
ቢቅለጠለጥ : ሻኛም ቢያወጣ : እንደምናምን እንጂ እንደቁም ነገረኛ
አይታይም ማለት በቅኔው ተገልጧል።

384 መወደስ (920)ጎ

ዘዘየሐንስ (አለቃ)

ዙሉ ይትዌለጥ በኑነ ዘመን።

ባሕቱ ንጣእኩ ለሕማምየ ውላጤ :

እስመ ይትጎሠሠኒ ሊተ ለዘጎጣእኩ መያጤ

ተሐውኮ ተኩላ ዐረብ

በዐጸደ ሥጋ ዘኮነ መሣጤ

ጎበ ኮነ በአመፃ

ልቡና ዚአየ ሳኦል ልብስ ትእዛዝ ሠጣጤ።

ለነፍስየሂ ኢረከብከዋ ዕረፍተ ገዳጥ ሥላጤ።

እስመ በአፍኦ ተገፍቶ ሥጋ ወተገፍቶ ነፍስ በውሣጤ ፡
እመኔ እስከ ግብጽ አሐውር እንዘ እመስል ሠያጤ
ውስተ ፍኖትየ የማናዊት ሐሣር ወቅጥቃጤ ።

ትርጉም

ሁሉ በዘመን ርዝማን ይለወጣል ።
እኔ ግን ለህማሜ እረፍትን አጣሁ ፤
በስጋ/ቦታ ነጣቂ የሆነ
መታወክ/የአረብ ተኩላ
መላሽን ያጣሁ እኔን ይፈላለገኛልና ፤
በአመፃ ልቤ/ሳኦል
ልብስ/ትእዛዝ ቀዳጅ ከሆነ ዘንድ
ለነፍሴም የጥቂት ጉዳይ ፍፃሜ እረፍትን አላገኘሁላትም ፡
የስጋ መገፋት በውጭ የነፍስም መገፋት በውስጥ አሉብኝና ፡
እስከ ግብፅም ሻጭን መስዬ ብሂድ
በቀኝ መንገዴ አሳርና ቅጥቃጤ አሉና ።

ምስጢር

ለሌሎች ሰዎች በዘመን ብዛት መከራና ደስታ ፡ ህመምና ጤና
የሚፈራረቁ ሲሆኑ ለእኔስ የመከራ ለውጥ አልሆነልኝም (መከራየ
አልቀለለልኝም) ይላሉ ባለቅኔው ። በአረብ አገር ያለ ተኩላ ነጣቂ
እንደሆነ ባለቅኔውም መታወክ ያላጣቸው መሆኑን ያስረዳሉ ። የእንለሶች
ጠባቂ ተኩላውን እንደሚያባርረው መታወክንም ከባለቅኔው የሚያር
ቀው አልተገኘም ። የእስራኤል ንጉስ የነበረው ሳኦል የእስራኤል
መስፍንና ካህን የሆነ የሳሙኤልን ልብስ እንደቀደደ ባለቅኔውም ልባቸው
የአምላክን ትእዛዝ አለመፈፀሙን ገልጠዋል ። ሰራ የበዛበት ሰው
እረፍትን እንደማያገኝ ባለቅኔውም ለነፍሳቸው የመንግስተ ሰማይ ተስ
ፋን ቆረጡ ። በቤት የቤተሰብ ብጥብጥ ያለበት ሰው በውጭም ብስጭት
እንደማያጣው ባለቅኔውም በስጋም በነፍስም ተስፋ ቢለ መሆናቸውን
በቅኔያቸው ምስጢር አረጋግጠዋል ።

385 መወደስ /ስ

ዘበቀለ ንበና (አለቃ)

እምኮኖ ጌጋየ በመዋዕሊን
ለዳዊት ንጉሥ ቃለ ብሂሎቱ ፍሉጥ
ይለብሱ ጽድቀ ካህናተ አፍኦ ወውስጥ ፤
እንዘ እምነቶሙ በመክፈልት ንዳጥ
እስመ ብኩርናሆሙ ያመስጥ
ወታቦተ ሕግ ልቦሙ በወርቀ ዕብድ ልቡጥ ።
ቀሊለሰ አይኩነን ወርቀ ሀመፃሆሙ ሄጥ
በእደ ቢጹ ወኢያሶን ኅለፍተ እክይ ይትመያየጥ ፤
እንዘ መድሎቱ ሐስት በዐውደ ይሁዳ ተውላጥ
እምጣን ንባቡ በቃለ ጽርዕ ወትርንሚሁ በዕብራይስጥ ።

ትርጉም

የውስጥና የውጭ ካህናት
ዕድቅን ይለብሳሉ የንጉስ ዳዊት የተለየ
የማለቱ ቃል በዘመናችን በደል በሆነበት ነበር ፤
እምነታቸው በጥቂት መክፈልት (ዘኪ) ሲሆን
ልቅናቸው ያመልጣልና ፡
የህግ ታቦት /ልባቸውም በስንፍና/ ወርቅ የተለበጠ ነውና ።
የሽያጭ /አመፃቸው ወርቅ ግን ቀላል እንዳይሆንልን
ክፋትን ባለፉ በኢያሶንና በወንድሙ እጅ ይመላለሳል ፤
በይሁዳ እደባባይ /መለወጥ ሚዛኑ አስት ሲሆን
ንባቡ በግሪክ ቃል ፡ ትርጓሜውም በእብራይስጥ ነውና ።

ምስጢር

የእስራኤል ንጉስ ዳዊት በመዝሙሩ “ካህናትህ ዕድቅን ይለብሳሉ”
ብሎ እንደዘመረላቸው እንደእውነተኞች ካህናት ያይደሉ ካህናት እምነታ
ቸው በመብልና በመጠጥ ፡ በሹመትና በገንዘብ ለለሆነ ዳዊት ይህን
መዝሙር የዘመረው በዘመናቸው ለነበሩ ካህናት ቢሆን ያስነቅፈው ነበር

ይላሉ ባለቅኔው ። ወርቅ ከብረትና ከብር የላቀ ዋጋ እንዳለው የአዋቂ አጥፊዎች የሆኑ ካህናትም በደል ቀላል አይደለም ።

በተሰሉንቁ በኢያሶን ቤት ውስጥ ሃዋርያው ቅዱስ ጳውሎስና ደቀ መዝሙሩ ሲላስ ወንጌልን እየሰበኩ ብዙ ሰዎችን አሳመኑ ። አይሁድም “ኢየሱስ የሚባል ሌላ ንጉስ አለን በማለት የቁሳርን ትእዛዝ ይቃወማሉ” ብለው ጳውሎስን ፡ ደቀመዝሙሩንና አዲሶችንም ክርስቲያኖች ቢወነጅሏቸው ኢያሶንና ወንድሞቹ ዋሶች ሆነው እንዳስፈቷቸው የካህናቱም በደል በየአለቱ የሚፈፀም ሆነ ።

ሚዛን እቃን በገንዘብ ለመግዛት ፡ ወይም እቃን ለመለወጥ መለኪያ በመሆን እንደሚያገለግል ፡ የካህናቱም አመፅ በአደባባይ መምህሩ ኢየሱስን አሳልፎ ከሰጠ ከይሁዳ ተንኮል ጋር አንድነት አለው ። የእመዓቸውም መሰረቱ ስሙ በግሪክኛ ዲያብሎስ ፡ በእብራይስጥ ሰይጣን የሚባለው የጨለማ መልአክ ሰለሆነ ከእውነት ይልቅ እስት ይቀናቸዋል በማለት ባለቅኔው አመስጥረዋል (የሃዋ. 17:5-9)

386 መወደስ(922)ን

ዘናሁዳ (አሊቃ)

ሞተ ሰብአ ምክራብ ኢይንብብ በልሳነ ሰይፍ

አመ ከላዕኮ በምፅር ለመልአክ ራማ ሥሉጥ

ሆጎፅና ዓለም ጥዑይ እምደዌ ተዐቅቦ ተውላጥ!

አይሁድ ርእዩ ከመ ዘረወ

ብእሲ መሐሪ መንጠላዕት ሰጡጥ

ለነዳዩ አፍኦ ንዋዩ ውስጥ ፡

ወእንዘ ለአሚን የአክል በረከተ ዓሣ ጎዳጥ

ተወለጠሂ ክበብ ወርኅ ብእሲተ ሰማይ ሎጥ ፡

ወእንለ ሌሊት እንፈርዐበ በከርሠ መዓልት ኤልሣቤጥ ።

ለመጽሐፍኒ ግፍፅክ ጎሩመ ተውላጥ ሂጥ

መተርጉም ልበ ቀያፋ ንበ ጽንሀቱ ይትመደየጥ ።

ትርጉም

የምክራብ ሰዎች ሞትን በሰይፍ ምላስ እንዳይናገር

ስልጡን የሰማይ መልአክን በእንድ አፍታ በከለከልኸው ጊዜ

ከመጠበቅ ደዌ/መለወጥ የዳንህ የአለም ሆሳእና!

መፅዋች ሰው / ቀዳዳ መጋረጃ

የውስጥ ገንዘብን ለውጭ ድሃ

እንደበተነ አየ ፡

የጥቂት አሳ ብርካቱም ለማመን ሲበቃ

የሰማይ /ሎጥ ሚስት የጨረቃ ዙሪያ ተለወጠች ፡

የሌሊት ልጅ ጨለማም በቀን /ኤልሳቤጥ ሆድ ፈንደቀ ።

ልዋጭ (ዋጋ) ወደሌለው ወደመፅሃፍ/ ግፍዘ

ጥናትም ተርጓሚ /የቀያፋ ልብ ይመላለሳል ። }

ምስጢር

አባት ልጄን ሲመክር “በምላስዘ ክፉን አትናገር” እያለ ይከለክለዋል ። ሆሳእና የሚባል ክርስቶስም መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል የምክራቡን ሰዎች ትቶ የምክራቡን መጋረጃ በሰይፍ እንዲቀደው አደረገ ። ልብስ ሲያልቅ እካል እንደሚረቁት የምክራቡ መጋረጃ ሲቀደድ የውስጡ እንደውጪው ተገለጠ ። ለተጠሩት ሰዎች ጥቂት በቂ ሲሆን ብዙ እንደሚዘጋጅ የጥቂቱ አሳ ብርካቱ የሚያሳምን ሆነ ። የሎጥ ሚስት የጨው ዘውልት ወደመሆን እንደተለወጠች የጨረቃም ክበብ(የክብነት ቅርፅ) ደም ሆነች ። የሃንስ በእናቱ በኤልሳቤጥ ሆድ እንደፈንደቀ የሌሊት ጨለማም በቀን ብርሃን ሰፈነበት ። ተርጓሚም ከመፅሃፍ ሃይለ ቃል ፅናት (ክብደት) የተነሳ ወደዘናው ቃል እንደሚመላለስ ፡ የአይሁድ ሊቀ ካህናት የቀያፋ ልብም ክርስቶስን መበደሉን ደጋገመው በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

387 ዘአምላኪየ(926)ን

መንገል ነነዌ ገነት ፈቃድ አምላክ ሚጦ

ለዮናስ መኰንን ሔዋ ባሕረ ነድ ዘውጎጦ ፡

አኮኑ ኢክህለ እምእደ አምላክ አምሥጦ ።

ትርጉም

የእሳት ባህር የዋጠው የሂዋን ጌታ /ዮናስን

የአምላክ ፈቃድ ወደነነዌ/ገነት መለሰው ፡

ከአምላክ እጅ ማምለጥን አልቻለምና ።

ምስጢር

የአምላክ ፈቃድ ዮናስን ወደነንዌ እንዳደረሰው አዳምን ወደገነት መለሰው ። ዮናስን ባህር እንደዋጠው አዳምንም አሳት ከበበው ። ዮናስ ከአምላክ እጅ ሊያመልጥ እንዳልቻለ አዳምም በሲኦል ሳለ በእደ እግዚአብሔር ተጠበቀ ይላሉ ባለቅኔው ።

388 ሥላሴ (927) ጎ

ዘመዝሙር ካሣ

ራጉኤል ንዘ አምላክ

በእንተ ምኒልክ እንዘ ትጼሊ

ግብራተ ሐዲስ ዓለም በኃይሉ ለጸሎትክ ሠሊጦ

ይገባለ ንዘ ዘትካት መንበሩ እንጦጦ ፤

ወለጽንዐ ፍቅርክ ወይን ከራሚ ውስተ ልቡናሁ ዘሦጦ

በሐዲስ ዓለም ኢይዌልጦ

ወለአጽድቆዝ አብዝኃ ተመያይጦ

ንዘ ጸንዐ ፍቅርክ ዘኒጦ ።

ትርጉም

ራጉኤል! ወደአምላክ

ስለምኒልክ ስትፀልይ

የአዲስ አለም ስራዎችን በፀሎትህ ኃይል ጨርሶ

ወደቀድሞ መቀመጫው እንጦጦ ይገባል (ይመለሳል) ፤

በልቡ ውስጥ የጨመረው የፍቅርህ ጥናት /ከራሚ ወይንንም

በአዲስ አለም አይለውጠውም ፤

የሸነገለው ፍቅርህም ከፀና ዘንድ

ይህንም ለማዕደቅ መመላለስን አዘዛ ።

ምስጢር

ብልህ አሰሪ ሰራተኛውን በወቅቱ ወደስራው ያስማረዋል ። ታዛዥም ሰራተኛ ሰራውን ፈፅሞ ማታ ወደቤቱ ይገባል ። የኢትዮጵያ መሪ የነበሩት እኔ ምኒልክም በመጀመሪያ በእንጦጦ ቤተ መንግስታች ውን ሰርተው የእንጦጦ ራጉኤል ቤተ ክርስቲያንን ተክለው ደብረዋል ።

በሁዋላም አዲስ አለም በተባለው ቦታ የቅድስት ማርያምን ቤተ ክርስቲያን ሰርተዋል ። የነተረ የወይን ጠጅ በጉሽ ጠጅ እንደማይለወጥ እኔ ምኒልክ የአዲስ አለም ማርያም ቤተ ክርስቲያንን በንቡረ እድ መአርግ ቢደብሩም ቅሉ ፡ “የቀድሞውን ወዳጅህን በምን ቀበርኸው? በሻሽ ፡ መጪው እንዳይሸሽ” እንዲሉ የመጀመሪያውን ሰራተኛውን የራጉኤልን ቤተ ክርስቲያን አልዘነጉትም በማለት ባለቅኔው አመሰግናለሁ ።

389 ዕዝል ጉባኤ ቃና (931)ጎ

ይትቀረጽ በጸመ ቀኖና መላሂ

ጌጋየ ዙሉ ዓለም ሥዕርቱ ለአቤሴሎም አማሂ ።

ትርጉም

የአመፀኛ አቤሴሎም ጠጉር /የአለም ሁሉ በደል

በቀኖና በተደነገገ ያም /ምላጭ ይከርከም ።

ምስጢር

የራስ ጠጉር በምላጭ ይከረከማል ፡ የአለም ሰው በደልም በየም ይሰረዳል ። ጠጉር በራስ ላይ እንደሚበቅል በደልም የአባቱን መንግስት በገለበጠ በአቤሴሎም ላይ በዛ ። በማለት ባለቅኔው ያሰረዳሉ ።

390 ሥላሴ(836)ጎ

ዘገሩይ (አለቃ)

ማእምር ወለዛዊ

በማየ ብሔሩ ኢይትመካህ ፤

ከመ ይጽብዕዎ ሐሩ አቦኑ ዘወልጦ ጎብሮሙ ገጽ

ንያላን ማየተ ብሔሩ ለጣኔዎስ ዕዕ ።

ይትራከብሰ ማእረር ግብጻዊ ምስለ ንባዘ ንዕማን ሠርጽ

ዮርዳኖስኑ ማየ ተግሣጽ?

አው ሶርያ ፈለገ ሕፀዕ

ዘስጠጦ ለመጽሐፍ ለምጽ?

ትርጉም

አዋቂና አስተዋይ

ሰው በአገሩ ውሃ አይመካ ፡

ሃይለኞች /ያገሩ ውሆች ሀብራቸው/ ሬትን በመለወጥ

ፈርሶን እንጨትን ሊወጉት ሄደዋልና ፡

ግን አዝመራ /የግብፅ ሰው ከንእማን ነገር/ በቃያ ጋር ይገናኙ ዘንድ መፅሃፍ ለምፅን የቀደደው

የተግላፅ ውሃ የሆነ የርዳኖስ ነውን?

ወይም የጉድለት ወንዝ የሆነ ሶርያ ነው?

ምስጢር

እንዳንድ ሰው ያላግባብ ሰው በድሎ በወገኑ በመካ ፡ አስተዋይ የሆነ ወገኑ ድጋፍ አያደርግለትም ፡ ስለዚህም ማንም ሰው በተግባሩ እንጂ በወገኑ መመካት አይገባውም ፡ የግብፅ ንጉስ ፈርሶንም በአገሩ ውሃዎች እንዳይተማመን የአገሩ ውሃዎች ሊያስጥሙት ተሰበሰቡ ፡ በእንዳንድ አገሮች በአንድ በኩል መከር ሲሆን በሌላው በኩል ቡቃያ እንደሚሆን የፈርሶን ነገር ከንእማን ነገር ጋር ተባበረ ፡ የሶርያ ሰራዊት አለቃ ንእማን ከለምፁ የነፃው በአገሩ በሶርያ ወንዝ ሳይሆን በእስራኤል አገር ወንዝ በየርዳኖስ ነውና ፡ መፅሃፍ በእንግልት ብዛት እንደሚቀደድ የንእማን ለምፅም በውሃ እጥበት ነፃ ማለት በቅኔው ተገልጧል (2ነገሱ 5 ፡ ሉቃ 4 ፡ 27) ፡

391 ዋዜማ (1096)ጎ

ጲላጦስ ለበዓል

አሐደ ያሐዩ እምነ መቁሐን ዘልፈ ፡

እስመ ሕግ በገበ አይሁድ ከመዝ ተጽሕፈ ፡

ተክለ አብሰ መካህ እምዓቅመ ጲላጦስ ጎለፈ ፡

እስመ ለለበዓል ያሐዩ እልፈ እልፈ

ወአሐዱ እምእልፍ ሊተርፈ ፡

ትርጉም

ጲላጦስ ለበዓል

ከእስረኞች አንዱን ዘወትር ያድን ነበር ፡

ሀግ በአይሁድ ዘንድ እንደዚህ ተፅዕኖልና ፡

መመኪያ ተክለ ሃይማኖት ግን ከጲላጦስ ልክ አለፈ ፡

ለየበአል እልፍ እልፍ ያድናልና

ከእልፍም አንዱ አልቀረምና ፡

ምስጢር

ኢየሱስ ክርስቶስ በተሰቀለ ጊዜ የአይሁድ አገር ገዥ የነበረ ጲላጦስ በአይሁድ ሀግ መሰረት ከእስረኞች አንዱን እስረኛ የማዳን ልማድ ነበረው ፡ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ግን ከእርሱ (ከጲላጦስ) መጠን ያለፈ ስራን ሰሩ ፡ ይኸውም ይታወቅ ዘንድ በተአምር በየበአል ቀናቸው የፈወፀቸው በሽተኞች በእልፍ የሚቆጠሩ ሆኑ በማለት ባለቅኔው ለኢትዮጵያዊው ፃድቅ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ተሰጥቷቸዋል የሚባለውን የአማላጅነት ክብር በቅኔያቸው ምስጢር አረጋግጠዋል ፡

392 ዕዝል አሠረ ንጉሥ (959) ጎ

ዘወልደ ዮሐንስ (መልአክ ብርሃን)

ምኒልክ ሊበልፀ ኃፍረተ ቀትል እምነ ይሁዳ ዘተርፈ

ወበበትረ እድ ዘኮነት ለክንቱ ዘባነ ፀሩ ቀሠፈ ፡

እስመ ፀር ስመ ዘተሳተፈ

ትምክህተ ሰናክሬም ቈጽለ ጊዜ ነግህ ተዐጽፈ ፡

ወበስርክ ፍሬሁ ተነግፈ ፡

ትርጉም

ምኒልክ ከይሁዳ የተረፈውን የውጊያ እፍረትን አልበላም

ለክንቱ በሆነች የእጁ በትርም የጠላቱን ጀርባ ገረፈ ፡

በስም የተሳተፈ (አንድ የሆነ) ጠላት

የሰናክሬም ትምክህት /ቅጠልን በነግህ ጊዜ ተነፃፅፏልና ፡

በምሽትም ፍሬው ረግፏልና ፡

ምስጢር

ከእንደ በእድሜና በማእረግ ዝቅተኛ ሰው የተረፈውን ፍርፋሪ ክርሱ የሚልቅ ሰው አይበላም ። አፄ ምኒልክም በጦርነት አፍረው አልተመለሱም (ድል አልሆኑም) ። ይሁዳ አባቱንና እናቱን ማርኮ አሳፋሪ ነገር ፈፅሟል ። አፄ ምኒልክ ግን የአህያ ጀርባ በበትር እንደመዝበጥ ጠላታቸውን በስልጣናቸው በማስወገድ የፈፀሙት ድርጊት ህዝባቸውን የሚያኮራና የጠላታቸውን ህዝብ የሚያሳፍር ነው ። የአንዳንድ ሰዎች ስም እንደሚሞካሽ በሰሙ ንጉስ (ንጉስ ነኝ ብሎ) አፄ ምኒልክን ጦርነት የገጠማቸው ጠላት መጀመሪያ አብቦ በሁዋላ ፍሬው እንደሚረግፍ እንጩት ፍሬ ቢስሆን ። በእስራኤል ንጉስ በህዝቅያስ ላይ የተመካ የአሶር ንጉስ ሰናክራም የጦርነት እቅድ ከነቱ ሆኖ እንደቀረ የአፄ ምኒልክ ጠላት ድንፋታም ዋጋ ቢስ ነው ይላሉ ባለቅኔው (2 ነገሱ 19:35) ።

393 መወደስ

ዘገውሠ (መምህር ፡ ዘይስማላ ጊዮርጊስ)

ዞሉ ውእቱ ክብረ ሆሣዕና

እመ ለኢሳይያስ ኮነ ኃሣሄ አእዱግ እለ ተገድፉ

እንዘ ልዑላን ኪሩቤል ታሕተ ተጽዕኖ መትክፉ

እስመ ለእስራኤል በአእዱግ

ኢሳይያስ ሶዘ አኪዶሙ እስራኤል ተሀቅፉ

በይነ ሆሣዕና እስከ ተጽሕፉ

እለ ተገድፉ አእዱግ ውስተ ርእሰ ልደት መጽሐፉ።

አይሁድሂ በጥንቃቄ ትምህርተ አእዱግ ተወክፉ

ንበ ቤተ ጸሎት አእዱግ አፍኦ ከመ ቤተ ምስያጥ አመ ኃለፉ ፡

አምጣነ አእዱግ ፈርሁ ወሆሣዕና ቀወፉ ፡

ወከመ ፀረፉ ሆሣዕና አእዱግ አፀረፉ ።

ትርጉም

የጠፉ አህዮችን ፈላጊ (ሳኦል)

ለኢሳይያስ ቢሆን ሁሉ የሆሳኦና ክብር ነው ፡

ከፍተኞች ኪሩቤል ከመጫን ትከሻው በታች ሲሆኑ

እስራኤልን በአህዮች

ኢሳይያስ ባስረገጣቸው ጊዜ እስራኤል ተሰናክለዋልና ፡

የተገደፉ አህዮች

ስለሆሳኦና በልደት መፅሃፉ ራስ እስከተፃፉ ድረስ ።

የሚጻ አህዮችም እንደገበያ ቤት ወደፀሎት ቤት በሄዱ ጊዜ

አይሁድ በጥንቃቄ የአህዮችን ትምህርት ተቀበሉ ፡

አህዮችን ፈርተው ሆሳኦናን ገርፈዋልና ፡

ሆሳኦናንም እንደሰደቡ ፡ አህዮችን አልሰደቡምና ።

ምስጢር

በዘመኑ ከነበሩ እስራኤላውያን ይልቅ በመልኩና በቁመቱ የላቀ ሳኦል የጠፉ የአባቱን አህዮች ሲፈልግ በነቢዩ በሳሙኤል ተመርጦ የእስራኤል ንጉስ ሊሆን የንጉስነት ዘይትን እንደተቀባ ፡ ሆሳኦና የሚባል ክርስቶስም በአህያ ላይ ተጉዞ ወደ ቤተ መቅደስ የገባው “እስራኤል ዘሥጋንና እስራኤል ዘነፍስን ፡ እስራኤልንና አህዛብን” ለማዳን ሊሆን ፡ የሰሙ ትርጉም እግዚአብሄር ደህንነት ነው ማለት የሆነ ነቢዩ ኢሳይያስ “አህያ የገዥውን በሬም የጌታውን ጋጣ አወቀ እስራኤል ግን አላወቀም ፡ ህዝቤም አላስተዋለም” በማለት ትንቢት የተናገረባቸው እስራኤል በሆሳኦና አላመኑም ።

የተገደፉ ቃላት በመፅሃፉ አርእስት ላይ እንደሚፃፉ አህዮችም ክርስቶስ በተወለደ ጊዜ በበረት ውስጥ በትንፋሻቸው አሟሟቁት ። በሆሳኦናም እለት በአህያይቱና በውርንጫዋ ላይ ተቀምጦ ወደኢየሩሳሌም ገባ ።

አንዳንድ ሰው በሃብትና በጉልበት ክእርሱ ከሚያይል ሰው ጋር ሲጣላና ያም ሰው በሃብቱና በጉልበቱ ሲመካበት እርሱም በበኩሉ በእርሱ ደረጃ ያሉትን ለማጥቃት ቢሞክር “አህያውን ፈርቶ ዳውላውን” የተሰኘው የአባቶች ምሳሌ ይመስልበታል ። አይሁድም ከወገናቸው ክቅድስት ማርያም የተወለደ ኢየሱስ ክርስቶስ በሽማግሌዎችና በህፃናት እየተመሰገነ በአህያይቱና በውርንጫዋ ላይ በየተራ እየተቀመጠ ወደቤተ መቅደስ በገባ ጊዜ ተቃወሙት ። አህዮችን ግን አልተቃወሙም ይላሉ ባለቅኔው (ማቴ. 21 ፡ 9-15) ።

394 ዋዜማ (962)ገ
ባዕል በዕበዱ

ይሴ ነፍስየ እምድካመ ሥጋ አዕርፈ፤
ለኪ እምጣን ዘገብኪ ወርቀ ክብር ኃላፊ ።
ልብሰ ባዕልሰ ነገረ እመ መርዓዊ ይስፈ
ይሴላ ለነፍሱ ወርቀኪ ግድፈ
እሙስና ዘሀሎ ትትርፈ ።

ትርጉም

ባለፀጋ በሰንፍናው
ነፍሴ ከሰጋ ድካም እረፈ ይላል ፤
ያላፈ ክብር ወርቅን ለአንቺ ሰብስቤያለሁና ።
ግን የባለፀጋ ልብሰ /ነገርን መርእዊ/ ገብረ ክርስቶስ ቢሰፋ ፡
ከአለጥፋት ትተርፈ ዘንድ
ነፍሱን ወርቅን ጣዬ አላት ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰነፍ ባለፀጋ ሞትን ዘንግቶ “እንግዲህ ምን አለብኝ ፡
ብዙ ገንዘብ ሰብስቤያለሁ ፡ መደሰት አለብኝ” ይላል ። ገብረ ክርስቶስ ግን
የአባቱን መንግስት ትቶ ከወርቅ ይልቅ ክርስቶስን በመከተሉ የሚመጣበ
ትን መከራ መረጠ በማለት ባለቅኔው የገብረ ክርስቶስን አማኝነት
በቅኔያቸው ምስጢር አስረድተዋል ።

395 ዘእምላኪየ (19)ይ

ዘቸኮል (ባሕታዊ ፡ ዘወይዘይኝ ማርያም)

ወሪዐ ቤቱ ነፃስ እንተ አየእምር ኬፋ
ያስተሐምም እፎ አብይተ ዘአልፋ?
ወለተዘምዶቱ ድቀት እስከነ ሠለስቱ ጸሐፋ ።

ትርጉም

ትንሽ ቤቱን መሰራት የማያውቅ ጴጥዮስ
ለክርስቶስ ቤቶች እንዴት ያስባል?
ዝምድናው /አወዳደቅንም እስከ ሶስት ቤት ቆጠራት ።

ምስጢር

“የራሱን ቤተ ሰብ ማስተዳደር የማይችል ቤተ ክርስቲያንን
ማስተዳደር አይችልም” በማለት ሃዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ አስተም
ሯል። በደብረ ታቦር ለራሱ ቤት ለመሰራት ያላሰበ ጴጥዮስ “ለክርስቶስና
ለኤልያስ ፡ ለሙሴም ሶስት ቤቶችን እንሰራ” ብሎ ቢናገርም ፡ ይህን
ማድረግ እንዴት ይችላል? በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

396 ዘእምላኪየ ሰ

ሰማዕተ ልዳ ረከበ ምስለ ኤልያስ ሱታፊ
ያፍቅር ሀላዌ ወይጽላዕ ኃላፊ ፤
እምጣኑ እምለፌ ኀያል ወመስተዓግሥ እምለፌ ።

ትርጉም

የሚኖርን ይወድና ያለፈን ይጠላ ዘንድ
የልዳ ሰማእት ከኤልያስ ጋር እንድንትን አገኘ ፡
ከዚያ ብርቱ ሰው ነውና ፡ ከዚህም ታጋሽ ነውና ።

ምስጢር

አንዳንድ ሰው ጓደኛውን ከልቡ ሲያፈቅር ጓደኛው የወደደውን
ይወዳል ፡ የጠላውንም ይጠላል ። የሚያልፈውን አለም መከራ በመታገስ
የማያልፈውን አለም ተስፋ ያደረገ የልዳ ሰማእት ቅዱስ ጊዮርጊስም እንደ
ኤልያስ በተጋድሎው ፀና ይላሉ ባለቅኔው ።

397 ግእዝ ጉባኤ ቃና/ሰ

ዘየፋነዘ (አለቃ)

ተሐልበት ደመ ላዘመ ቤተ ጳውሎስ ሰይፍ ፡
ነዳይ ቶማስ እስመ እንሥእ በአፍ ።

ትርጉም

የጳውሎስ ቤት ላም /ሰይፍ ደምን ታለበች ፤
ችግረኛ /ቶማስ በአፍ እንስቷታልና ።

ምስጢር

ከቤቱ አርፎ የማይቀመጥ አንዳንድ እግረኛ ሰው ወደሌላው ሰው ቤት ሲሄድ ላሞች ሲታሰቡ ይደርሳል ፤ እንደ እግሩም እንደበቱ አያርፍምና “እቤት! የዚች ላም ጡቷ ምን ያክላል?” ብሎ ይናገራል ፤ በየደረሰበትም ያነሳታል ። ያችም ላም በወተት ፈንታ ደም ትታሰባለች ። ሃዋርያው ጳውሎስ የተቆረጠባት ሰይፍም የቶማስን ከንፈሮች በቆረጠች ጊዜ ደሙን አፈሰሰችው ይላሉ ባለቅኔው ።

398 ዋዜማ (967)ጎ

ዘፈቃዴ (አቶ)

በዓመተ ሞት ማእረረ ነሱ

ፈለገ ሐሊብ ይውሕዝ እምክናፍሪሁ ለሰይፍ

ማየ ፅራቆ እይስተይ መትከፍ ፤

ወእዘከረ አክናፈ ስማዕተ ገሊላ መጽሐፍ

እስመ ትልቆ ሳብዕ አክሊል ፍጹም ክንፍ

ገዘ ርእሱ ዘየዐርግ ያፍ ።

ትርጉም

በሞት /የሁሉ አዝመራ አመት

ባዶ ውሃን እንዳይጠጣ

ከሰይፍ ከንፈሮች የወተት ወንዝ ይፈላል ፡

የገሊላ ሰማእት /መፅሃፍ ከንፈሮችን አላስታወሰም፡

የሰባተኛ አክሊል ቁጥር /ፍፁም ክንፍ

ወደራሱ የሚወጣ ወፍ ነውና ።

ምስጢር

ለመስኖ ልማት አመች የሆነ ወንዝ ከምንጩ ጀምሮ አዝመራ ወዳለበት እንዲፈስ ይደረጋል ። በሰይፍ ከተቆረጠ ከቅዱስ ጊዮርጊስ አንገትም ወተትና ውሃ መነጩ ። አንዳንድ ህመምተኛ ሰው ውሃና የአትክልት ጭማቂ እየቀላቀለ እንደሚጠጣ በጊዮርጊስ ትከሻ ላይም ውሃም ፡ ወተትም ፈሰሰ ። ሁሉም ነገር በመፅሃፍ ተፅፎ እንደማይገኝ ጊዮርጊስም እንደ መጥምቁ የሃንስ አንገቱን ሲቆረጥ ከንፎችን አላወ

ጣም። በእብራውያን የቁጥር ስርአት ስባት ፍፁም ቁጥር (ሙሉ ቁጥር) እንደሆነ ለጊዮርጊስም በሰባተኛው የስቃይ አመት አክሊል ቢወርድለት፡ ክንፍ ለዮሃንስ ሆነ በማለት ባለቅኔው ቅኔያቸውን አመስጥረዋል ።

399 ዋዜማ(968)ጎ

ዘወልደ ሥላሴ (አለቃ)

ተክለ ሃይማኖት አመ ተሰቅለ

ዲበ ዕፅ መስቀል ኪሩብ ለቤዛ መንክራት አእላፍ

ተረግዘ ገቦሁ በኩናት ክንፍ ፤

ወሶበ እምላዕሉ ወረደ መንፈስ አእምሮ ዘዘልፍ

ሐዋርያቲሁ አልባሰ አርድእተ መትከፍ

ተናገሩ በልሳን ወአፍ ።

ትርጉም

በእንጨት መስቀል /ኪሩብ ላይ

ለድንቆች /ወገኖች ቤዛ ተክለ ሃይማኖት በተሰቀለ ጊዜ

በጦር /ክንፍ ጎኑን ተወጋ ፡

የዘወተር እውቀት መንፈስም ከላይ በወረደ ጊዜ

የትከሻ ረዳቶች ሃዋርያቱ /ልብሶች

በምላስና በአፍ ተናገሩ ።

ምስጢር

ክርስቶስ በእንጨት መስቀል ላይ ለብዙዎች ቤዛ በተሰቀለ ጊዜ ጎኑን በጦር ተወጋ ፡ ኢትዮጵያዊው ጻድቅ አቡነ ተክለ ሃይማኖትም በኪሩብ አምሳል በጎናቸው በሰረፁ ክንፎች በረሩ ። ሃዋርያትም በመንፈስ ቅዱስ ሃይል ልዩ ልዩ ቋንቋን እንደተናገሩ የተክለ ሃይማኖት ልብሶችም አምላክን አመሰገኑ በማለት ባለቅኔው ለተክለ ሃይማኖት ተፈፅሟል የሚባለውን ተአምራዊ ድርጊት አመስጥረዋል ።

400 ሥላሴ /ስ

ኤዎስጣቶዎስ

ማእዜ ተጋፍር በእርቃንነ?

ያፍ ጥቀ እንተ ወረፀት እምያፍ

ዕርቃነ እንላ ትከድን በክንፍ ።
ወእንበለ ዛቲ ዐጽፍከ እመ አልብከ ተረፍ ።
እስመ አንተ አብ ኩናኔ ጽንፍ ።
ስዝረ ስዝረ ለይእቲ ዐጽፍ
ንትካፈላ ውሉድከ እልፍ ።

ትርጉም

ኤዎስጣቴዎስ!
በራቂትነታችን መቼ ታፍራለህ?
ከወፍ የተወለደች ወፍ እንኳን
የልጇን ራቂትነት በክንፍ ትሸፍናለች ፤
ያለዚች አፅፍህም ትርፍ ከሌለህ
ጠረፍ ገዢ አባት ነህና ፤
እልፍ ልጆችህ ይህችን አፅፍ
ስንዝር ስንዝር እንካፈላት ።

ምስጢር

ልጆችን ማብላትና ማልበስ የወላጆች ግዴታ ነው ፤ ስንኳን ሰውና ወፍ ልጆቿን በእኛ እየለቀመች ትመግባቸዋለች በክንፍቿም አቅፋ ከብርድ ታድናቸዋለች ። ኤዎስጣቴዎስ የተባሉት ኢትዮጵያዊ ፃድቅ የቤተ ክርስቲያናቸው አገልጋዮች ካህናት የእመት ልብስና የእሰት ጉርስ እንዲያገኙ የየቀኑን ተግባራቸውን መባረክ ይገባቸዋል ። የልጆች መራቆት ወላጆቻቸውን እንደሚያሳፍራቸው የካህናቱም እጦት ፃድቁን አማላጅ አያስኛቸውም ። የእቡነ ኤዎስጣቴዎስ ልብስ እንዲት ብትሆንም “ከሁለት ልብሶች አንዱን ቢቀሙህ ሁለተኛውንም ስጥ” እንደተባለው ያቸው እንዲቁ ለረድኤት ትበቃናለች ይላሉ ባለቅኔው ።

ታሪክ

በዘመነ አፀባ (በችግር ዘመን) በጎጃም ክፍለ ሀገር በደብረ ወርቅ ማርያም የኖሩ አንድ ሊቅ የሚለብሱት አጥተው በመቸገራቸው ለፃድቁ ለእቡነ ኤዎስጣቴዎስ በአል ዋዜማ ይህን ስላሴ ቅኔ መቀኘታቸው ይተረካል ።

የባለቅኔዎች አጫጭር የሕይወት ታሪክ

1. ሃዲስ ኪዳናት (ቄሰገበዝ ፡ ዘፅላሎ አማኑኤል)

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት በጎጃም ፡ ክፍለ ሀገር በባህር ዳር አውራጃ በዶልማና ዴንሳ ወረዳ በፅላሎ አማኑኤል ደብር ከአባታቸው ከመምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል ከእናታቸው ከወይዘሮ የተመኙ ከብቱ በ1863 አ.ም ተወለዱ ።

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ፀዋትወ ዜማ በደብሩ ከነበሩ መምህራን ተምረዋል ። ከአባታቸው ከመምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል ቅኔ ከነአግባቡ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። ከዚያም ወደ ጎንደር ክፍለ ሀገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከነበሩ ሊቃውንት የመፃህፍት ትርጓሜ አጥንተዋል ። ወደ ቤተ ልሂም ሄደው ድን አስመስክረዋል ።

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ወደ ትውልድ ቦታቸው ወደ ፅላሎ አማኑኤል ተመልሰው ቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ እያስተማሩ አያሌ መምህራንን መርቀው ሾመዋል ። እኒህ ሊቅ በማስተማር ስራቸው ሳይወሰኑ የደብሩ ቄሰገበዝ ሆነው ቅን አገልግሎት አበርክተዋል ።

ቄሰ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ከሚወዱት የማስተማርና ምስጢረ መፃህፍትን የመመርመር ስራቸው ሳይለዩ በተወለዱ በ65 አመታቸው በ1928 አ.ም አርፈው በደብረ ፅላሎ አማኑኤል ተቀብረዋል ። (ታሪኩ የልጅ ልጃቸው አቶ ተሾመ ሃዲስ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው)

2. መራሂ በየነ (አለቃ ፡ ዘጋዛ ቁስቋም)

አለቃ መራሂ በየነ በጎንደር ክፍለ ሀገር በደብረ ታቦር አውራጃ በአንጋጫት ማርያም ደብር ከአባታቸው ከመሪጌታ በየነ እንግዳና ከእናታቸው ከወይዘሮ አስናቀች እስረስ በ1892 አ/ም ተወለዱ ። ንባብና ፀዋትወ ዜማ ከእያታቸው ከመሪጌታ እንግዳ ፡ ቅኔ ከነአግባቡ ከአለቃ ደስታ ጠይም በተደባበ ማርያም ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

አለቃ መራሂ በየነ በጋይንት አውራጃ የጉና ቅዱስ ሚካኤል ደብር የቅኔ መምህር ሆነው በማስተማር ላይ እንዳሉ የደብሩ ርእሰ ደብር ሆነው ሰርተዋል ። እኒህ ሊቅ ከ1972 እስከ 1976 አ.ም ድረስ የጋዛ ቁስቋምን ደብር በአለቅነት አስተዳድረዋል ።

አለቃ መራሂ በየነ በቅኔ ሙያቸው ከተመሰገኑት ሊቃውንት አንዱ

ናቸው ። እኒህ አረጋጂ ሊቅ ከሚወዱት ከማስተማርና ከትሩፋት ስራቸው ሳይለዩ ሰኔ 21 ቀን 1978 አ.ም. በተወለዱ በ86 አመታቸው አርፈው በጉና ቅዱስ ሚካኤል ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ልጃቸው ቀሲስ ከፍያለው መራሂ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

3. መዝሙር ካሳ (አለቃ)

አለቃ መዝሙር ካሳ በጎንደር ክፍለ ሀገር ተወለዱ ። በተወለዱበት ክፍለ ሀገር ተምረው የተመሰገኑ ምሁር ሆነዋል ። ምሁርነታቸው ከሚያፈልቀው የንግግራቸው ስምረት የተነሳ ዳግማዊ እጄ ምኒልክ ያከብሯቸው ነበር ይባላል ።

አለቃ መዝሙር ካሳ የእንጦጦ ማርያምን ቤተ ክርስቲያን እያገለገሉ ሲኖሩ አርፈው በዚህ ደብር ተቀብረዋል ።

4. ሳሙኤል ረታ (አለቃ)

አለቃ ሳሙኤል ረታ በወሎ ክፍለ ሀገር በየጁ አውራጃ በኩላማሶ ወረዳ ተወለዱ ። በዚህ ክፍለ ሀገር ገዳማትና አድባራት ከነበሩ መምህራን ተምረው የተመሰገኑ ሊቅ ሆነዋል ።

አለቃ ሳሙኤል ረታ በቤተ ክህነት በታሪክና በድርሰት ክፍል ተመድበው በመስራት ላይ እንዳሉ በ1943 አ.ም አርፈው በመንበረ ፀባአት ቅድስት ሰላሳ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

5. ሮብአም (መልአክ ፀሃይ ፣ ዘቁስቋም)

መልአክ ፀሃይ ሮብአም በጎጃም ክፍለ ሀገር በሞጣ አውራጃ በመርጡል ማርያም ሰበካ ተወልደዋል ። ፀዋትወ ዜማና ቅኔ በመርጡል ማርያም ከነበሩ መምህራን ተማሩ ። ወደ ጎንደር ክፍለ ሀገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከነበሩ መምህራን የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

መልአክ ፀሃይ ሮብአም በጎንደር ከተማ በቁስቋም ደብር የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ በማስተማር አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። መልአክ ፀሃይ ተብለውም የቁስቋምን ደብር በአለቅነት አስተዳድረዋል ። እኒህ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማርና ምስጢረ መፃህፍትን የመመርመር ስራ ሳይለዩ ኖረው አርፈዋል ።

6. ቀፀላ ሃይሉ (መምህር ፣ ዘዋሽራ)

መምህር ቀፀላ ሃይሉ በጎጃም ክፍለ ሀገር በዋሽራ ማርያም ሰበካ ተወልደዋል ። በተወለዱበት ክፍለ ሀገር አድባራትና ገዳማት ከነበሩ ሊቃውንት ተምረው የቅኔ መምህር ለመሆን በቅተዋል ።

የመምህር ቀፀላ ሃይሉ የመምህርነት ዘመን የአፄ ቴዎድሮስን ፣ የአፄ ዮሃንስንና የአፄ ምኒልክን ዘመን መንግሥት ያጠቃልላል ። በዚህም ጊዜ አያሌ ደቀ መዛሙርትን በቅኔ መምህርነት ሾመዋል ። እኒህ አረጋጂ ሊቅ ተወልደው ባስተማሩበት በዋሽራ ማርያም ደብር አርፈው በዚያው ተቀብረዋል ።

7. በሻህ (አለቃ ፣ ዘራጉኤል)

አለቃ በሻህ በሸዋ ክፍለ ሀገር ተወለዱ ። በዚህ ክፍለ ሀገር ከነበሩ መምህራን ተምረው በቅኔ ሙያቸው የተመሰገኑ ሊቅ ሆነዋል ።

አለቃ በሻህ እንገለገላ ኪዳነ ምህረትን በአለቅነት አስተዳድረዋል ። እኒህ ሊቅ ከአፄ ምኒልክ ዘመን መንግሥት ጀምሮ አገራቸውንና ቤተ ክርስቲያንን በቅንነት ሲያገለግሉ ኖረው አርፈዋል ።

8. በቀለ ጎበና (አለቃ ፣ ዘየውሽ ሚካኤል)

አለቃ በቀለ ጎበና በጎጃም ክፍለ ሀገር በብቸና አውራጃ በእናርጅ እናውጋ ወረዳ በድንቻ ማርያም ሰበካ ከአባታቸው ከግራዝማች ጎበና ካሳና ከእናታቸው ከወይዘሮ ለመች ሚያዝያ 17 ቀን 1892 አ.ም ተወለዱ ።

አለቃ በቀለ ጎበና በተወለዱ በአራት አመታቸው በኩፍኝ ህመም አይናቸው ጠፋ ። አለቃ በቀለ ጎበና ከመጣያ ቅዱስ ሚካኤል መምህር ከመሪ ጌታ አለሙ ፀዋትወ ዜማ ፣ ከዋሽራው የቅኔ ሊቅ ከመምህር ተክሌ ቅኔና አገባብ ጠንቅቀው ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። እኒህ ሊቅ የሃዲሳትንና የሃይማኖት አበውን ትርጓሜ ከሞጣ ጊዮርጊስ ደብር መምህር ከአለቃ ተሰፋ ፣ የብሉያትን ትርጓሜ ከመርጡል ማርያም ገዳም መምህር ከመምህር ፊላታዎስ ተምረው ለመምህርነት በቅተዋል ።

አለቃ በቀለ ጎበና ከ1918—1924 በወለጋ ክፍለ ሀገር ፍትሃ ነገስት አውጭ ሆነው ሰርተዋል ። እኒህ ሊቅ ፋሽለት ኢጣሊያ ኢትዮጵያን በወረረችበት ወቅት የጎጃምንና የሸዋን አርበኞች በደብዳቤ በማገናኘትና

የጠላትን ምስጢር በማቀበል የአርበኝነት ተግባር ፈፅመዋል ።

አለቃ በቀለ ጎበና ከ1937 አ.ም. ጀምሮ በጎጃም ክፍለ ሃገር ደብረ ወርቅ ማርያምን በግብዝና ፣ በጋሞ ጎፋ ክፍለ ሀገር ብርብር ማርያምን ፣ በሸዋ ክፍለ ሃገር ጉጌቴ ገብርኤልን በጎጃም ክፍለ ሃገር ደብረመንክራት የውሽ ሚካኤልን በአለቅነት አገልግለዋል ።

አለቃ በቀለ ጎበና በአዲስ አበባ ከተማ የአራዳ ገነተ ፅጌ ጊዮርጊስ የቅኔ መምህር ሆነው ሲያስተምሩ አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ አረጋዊ ሊቅ በተወለዱ በ86 አመታቸው በ1978 አርፈው በአዲስ አበባ ከተማ በደብረ ነገሥት በቅዱስ ዮሴፍ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል (ታሪኩ ልጃቸው አቶ ዘርአ ያእቆብ በቀለ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው)

9. ነጋሽ ሃይሉ (አለቃ)

አለቃ ነጋሽ ሃይሉ በጎንደር ክፍለ ሃገር በደብረ ታቦር አውራጃ በማህደረ ማርያም ስበካ ተወለዱ ። ፀዋትወ ዜማ በተወለዱበት ደብር ተማሩ ። ከዚያም ወደ ጎጃም ክፍለ ሃገር ተሻግረው ከአለቃ ወልደ ጊዮርጊስ በዲማ ጊዮርጊስ ቅኔና የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ አጠኑ።

አለቃ ነጋሽ ሃይሉ በተለይም በቅኔ ሙያቸው የተመሰገኑ ነበሩ ። እኒህ ሊቅ የደብረ ፅጌ ቅዱስ ጊዮርጊስን ቤተ ክርስቲያን ሲያገለግሉ ኖረው አርፈዋል ።

10. አስራት ንዋይ (ድማሃ ገነት ፣ ዘደብረ ገነት ሌልያስ)

ድማሃ ገነት አስራት ንዋይ በጎጃም ክፍለ ሃገር በደብረ ማርቆስ አውራጃ በደብረ ገነት ሌልያስ በ1844 አ.ም ተወለዱ ። በተወለዱበት ክፍለ ሃገር ገዳማትና አድባራት ከነበሩ መምህራን ተምረው የፀዋትወ ዜማ ፣ የቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ ሊቅ ለመሆን በቅተዋል ። እኒህ ሊቅ በቁም ፅህፈት ሙያም እጅግ የተመሰገኑ ነበሩ ።

ድማሃ ገነት አስራት የጎጃሙ ንጉስ የንጉስ ተክለ ሃይማኖት ፀሃፊ ትእዛዝ ሆነው ለብዙ አመታት ሰርተዋል ። እኒህ አረጋዊ ሊቅ መልአክ ሰላም ተብለው ደምበጫ ሚካኤልን ፣ መልአክ ገነት ሆነው ሞጣ

ጊዮርጊስን፣ ድማሃ ገነት ተሰኝተው ደብረ ገነት ሌልያስን አስተዳድረዋል።

ድማሃ ገነት አስራት ንዋይ ከንጉስ ተክለ ሃይማኖት ልጅ ከልኡል ራስ ሃይሉ ተክለ ሃይማኖት ጋር በአስተዳደር ስራ ተጣልተው ለአቤቱታ እንደመጡ ፋሽስት ኢጣልያ ኢትዮጵያን ስለወረረች እምብቁታቸውን የመከራ አመታት በአዲስ አበባ ከተማ ልጆቻቸውን ይዘው አሳልፈዋል ። ከጠላት ወረራ በሁዋላም ደብረ ገነት ሌልያስን እስከ 1944 አ.ም ድረስ አገልግለዋል ። የሰእል ስጦታም ስለነበራቸው ከቀድሞው ንጉስ ቀዳማዊ ሃይለ ሰላሴ ተሸልመዋል ።

ድማሃ ገነት አስራት ንዋይ በአስተዳደር ጉዳይ ለአቤቱታ እንደ መጡ በአዲስ አበባ ከተማ በ1944 አ.ም አርፈው በድናቸው በዳግማዊ ምኒልክ ሆስፒታል ታክሞ በተወለዱበት ደብር በደብረ ገነት ሌልያስ ቤተ ክርስቲያን እቃ ቤት ሳይቀበር አረፈ ።

በለሹ ሙታቸው ግን እኔ ያልተሾሙበት ደብር የለም ይሉን ነበር ። እኛ ግን የደረስንበትና ያየነው “አህዱ እምሊቃናት መልአክ ገነት አስራት” የሚል ማህተም ነው ። ይህም የሞጣ ጊዮርጊስ መሆኑ ነው ። (ታሪኩን በቃል ያፃፉን የልጅ ልጃቸው ዶክተር አሳይያስ አለሜ ናቸው)

11. አወቀ (አለቃ ፣ ዘወቄጣ ማርያም)

አለቃ አወቀ በወሎ ክፍለ ሃገር በላስታ አውራጃ በሸድሆ ወረዳ ገወቄጣ ማርያም ደብር ተወልደዋል ። በወሎ ፣ በጎንደርና በጎጃም ገዳማትና አድባራት ከነበሩ መምህራን ተምረው የተመሰገኑ የቅኔ መምህር ሆነዋል ።

አለቃ አወቀ በተወለዱበት ደብር በወቄጣ ማርያም ፣ በትግራይ ክፍለ ሃገር ተቀማ በሚባለው ገዳምና በኤርትራ ክፍለ ሃገር በደብረ ቢዘን ገዳም ቅኔ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ።

አለቃ አወቀ በዋልድባ ገዳም ስርአተ ምንኩስና ተቀብለው ሲኖሩ በ1929 አ.ም አርፈዋል ።

12. አፈወርቅ ትኩየ (መሪጌታ ፣ ዘሰይፍአጥራ ማርያም)

መሪጌታ አፈ ወርቅ ትኩየ ከአባታቸው ከደብተራ ትኩየ ለውጧና

ከእናታቸው ዘወይዘሮ ግንብወግሽ ቢያበደን በጎንደር ክፍለ ሃገር በጎንደር ዙርያ አውራጃ በወይብላ በአታ ደብር በ1896 አ.ም ተወለዱ ።

በሰዶፍ አጥራ ማርያም ከነበሩት ከአባ ገብረ ህይወት ንባብ ፣ መዝገበ ቅዳሴና ፀዋትወ ዜማ ተማሩ ። በለሳ ከሙር ሃንገብ ኪዳነ ምህረት ደብር መምህር ከመሪጌታ ተክለ ኢየሱስ ፣ ደንቢያ ከጉርአምባ ሚካኤል ደብር መምህር ከመሪጌታ ፅጌ ፣ መልዓ ከሳርንኮ ሚካኤል መምህር ከአለቃ ህሩይ ፣ ወገራ ከጉንትር አቦ መምህር ከመሪጌታ ብዙአየሁ ፣ ሊቦ ከሚካኤል ደብር መምህር ከጌቴ ገሞራው ቅኔ ከነአርባቅምሩና ከነአገባቡ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። መሪጌታ አፈወርቅ ትኩየ ከደንጉርሳ ጊዮርጊስ መምህር ከመሪጌታ ሃይሉ የላይ ቤት አቋቋም ፣ በጎንደር ተክለ ሃይማኖት ከአባ ፅህማ ባህረ ሃሳብና አቡሻህር ቀፅለዋል ።

እኒህ ሊቅ ወገራ የማይልኮ ኢየሱስ ደብር የቅኔ መምህር ሆነው ባስተማሩባቸው አመታት አያሌ ደቀመዛሙርትን አፍርተዋል ። ከዚያም ወደ ሰዶፍ አጥራ ማርያም ተመልሰው ፀዋትወ ዜማና መዝገበ ቅዳሴ እያስተማሩ ሲኖሩ በ1964 አ.ም በተወለዱ በ68 አመታቸው አርፈው በዚህ ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ልጃቸው አቶ ሳህለ ማርያም አፈ ወርቅ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

13. ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል (መምህር ፣ ዘፅላሎ አማኑኤል)

መምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል በጎጃም ክፍለ ሃገር በባህር ዳር አውራጃ በይልማና ዴንሳ ወረዳ በደብረ ፅላሎ አማኑኤል ለበካ ከመምህር ወልደ ሩፋኤልና ዘወይዘሮ ሂሩት በ1843 አ.ም ተወለዱ ።

ፀዋትወ ዜማ ፣ ቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ በደብረ ፅላሎ አማኑኤል ከነበሩ ሊቃውንት ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። ከዚያም ወደዋደላ ሄዱ ። በዚያው ዘነበሩ ሊቃውንት የቅኔ ፣ አርባ ቅምርና የእግዚአብሔር ስም አደላድለው ወደትውልድ ደብረው ወደ ፅላሎ ተመልሰዋል ።

ወልደ ሩፋኤል የፅላሎ አማኑኤል ደብር የቅምር መምህር ፣ በ1940 አመታት ሲሆን በተመርቀዋል ።

መምህር ኪዳናት ወልደ ሩፋኤል ከሚወዱት የማስተማርና ምስ ሰረ መፃህፍትን የመመርመር ስራቸው ሳይለዩ በተወለዱ በ61 አመታቸው በ1904 አ.ም. አርፈው በፅላሎ አማኑኤል ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩን የባለታሪኩ የልጅ ልጅ አቶ ተሾመ ሃዲስ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

14. ወልደ ኢየሱስ (ሊቀጠብብት ፣ ዘመንበረ መንግስት)

ሊቀ ጠብብት ወልደ ኢየሱስ በጎጃም ክፍለ ሃገር ተወልደዋል ። በተወለዱበት ክፍለ ሃገር ከሚገኙ ገዳማትና አድባራት ከነበሩ ሊቃውንት ፀዋትወ ዜማ ፣ ቅኔና የብሉይትን ትርጓሜ ተምረው የተመለከቱ ሊቅ ሆነዋል ።

ሊቀ ጠብብት ወልደ ኢየሱስ በአዲስ አበባ ከተማ የመንበረ መንግስት ቅዱስ ገብርኤልን ቤተ ክርስቲያን በመዘምርነት አገልግለዋል ። በዚህም ጊዜ የደብሩ ሊቀጠብብት ሆነው ሰርተዋል ።

ሊቀ ጠብብት ወልደ ኢየሱስ ምሥሌ 9 ቀን 1947 አ.ም. አርፈው በመንበረ ሃባኤት ቅድስት ስላሴ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ።

15. ወልደ ሚካኤል (መምህር ፣ ዘዜና ማርቆስ)

መምህር ወልደ ሚካኤል በሸዋ ክፍለ ሃገር በዜና ማርቆስ ገዳም አካባቢ ተወልደዋል ። በትውልድ ስፍራቸው ከነበሩ መምህራን ፀዋትወ ዜማና ቅኔ ተምረዋል ።

መምህር ወልደ ሚካኤል ወደ ጎንደር ክፍለ ሃገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከነበሩ ሊቃውንት የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

መምህር ወልደ ሚካኤል የዜና ማርቆስ ገዳም አስተዳዳሪ ሆነው በማገልገል ላይ እንዳሉ ፣ እርሳቸውና የገዳሙ መነኮሳት ለፍሽሱቱ የኢጣልያ መንግስት እንገዛም በማለታቸው የፍሽሱት ኢጣልያ ጦር ግንቦት 21 ቀን 1929 አ.ም. ገዳሙን ሲያቃጥል በሰማእትነት አርፈዋል ።

16. ወልደ አብ (አለቃ)

ወልደ አብ በሸዋ ክፍለ ሃገር ተወለዱ ። ፀዋትወ ዜማ

በተወለዱበት ክፍለ ሃገር ተማሩ ። ወደ ጎንደር ክፍለ ሃገር ሄደው በጎንደር ከተማ ከመምህር ኤስድሮስ የሃዲስ ኪዳንን ትርጓሜ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ። እኒህ ሊቅ የአረብኛ ቋንቋ አጥንተው በአረብኛና በግእዝ የተፃፉ መፃህፍትን እየመረመሩ የተለያዩውን እያስማሙ የጎደለውን ይምሉ ነበር ይባላል ።

አለቃ ወልደ አብ የመምህራቸውን የመምህር ኤስድሮስን ጉባኤ ተረክበው በማስተማር አያሌ የሃዲስ ኪዳን ትርጓሜ መምህራንን መርቀው ሾመዋል ። እኒህ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማርና ምስጢረ መፃህፍትን ከመመርመር ስራቸው ሳይለዩ ፍረው አርፈዋል ።

17. ወልደ ኪዳን ጀምበሬ (አለቃ ፡ ዘደብረ ታቦር)

አለቃ ወልደ ኪዳን ጀምበሬ በጎጃም ክፍለ ሃገር በአገው ምድር አውራጃ በአለዋ ሚካኤል ቀበሌ በ1893 አ.ም. ተወለዱ ። በአምስት አመታቸው በኩፍኝ በሽታ አይነ ስውር ሆኑ ።

በተወለዱበት ደብር ዳዊት ከደገሙ በሁዋላ ወላጅ እናታቸው እየመሯቸው ወደ ደብረ ታቦር ኢየሱስ ሄዱ ። ከደብረ ታቦር ኢየሱስ የድጓ መምህር ከመምህር ወልደ ስላሴ ዐዋትወ ዜማ ፡ የተክሌ አቋቋም ምስክር ከነበሩት ከአለቃ መኮንን አቋቋም ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

ከኤልሻማ መድሃኔ አለም የቅኔ መምህር ከአለቃ ምስራቅ ቅኔ ተምረው በማስተማር ስራ መምህራቸውን እስከመርዳት ደርሰዋል ። የመዝሙረ ዳዊትና የፍትሃ ነገስት ትርጓሜም አጥንተዋል ።

አለቃ ወልደ ኪዳን ጀምበሬ በተማሩበት በደብረ ታቦር ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ከ40 አመታት በላይ ድጓና ሦመ ድጓ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ ሊቅ በማህሌታዊ ድምፃቸው እጅግ የተደነቁ ነበሩ ። ከዚህም የተነሳ ራስ ጉግሳ ወሌ “ስለሃምሳ” በማለት ማህሌታዊ ድምፃቸው የ50 ደብተራ ድምፅ ያህል መሆኑን መስክረውላቸዋል ።

አለቃ ወልደ ኪዳን ጀምበሬ ከሚወዱት የማስተማርና የማህሌት ስራ ሳይለዩ በኖሩበት በደብረ ታቦር ኢየሱስ መስከረም 13 ቀን 1974 አ.ም. በተወለዱ በ81 አመታቸው አርፈው በዚሁ ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ልጃቸው አቶ ማህቶት ወልደ ኪዳን ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው ።)

18. ዋሴ (አለቃ ፡ ዘድንግራ ማርያም)

አለቃ ዋሴ በጎጃም ክፍለ ሀገር ድንግራ ማርያም በምትባለው ደብር ተወልደዋል ። እኒህ ሊቅ በጎጃምና በጎንደር ከነበሩ ሊቃውንት ቅኔ ፡ አቋቋም ፡ የሃዲስና የፍትሃ ነገስት ትርጓሜ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

አለቃ ዋሴ የድንግራ ማርያምን ደብር እያስተዳደሩ ቅኔ ፡ አቋቋም ፡ የሃዲስና የፍትሃ ነገስት ትርጓሜ አስተምረዋል ። እኒህ አረጋዊ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማር ስራቸው ሳይለዩ ተምረው ባስተማሩበት ደብር በድንግራ ማርያም አርፈዋል ።

19. ደስታ ሃሊቡ (መምህር ፡ ዘዋሽራ)

መምህር ደስታ ሃሊቡ በጎጃም ክፍለ ሃገር በድንግራ ማርያም ደብር ሰበካ ተወለዱ ። መምህር ደስታ ሃሊቡ ቅኔ በጎንጅ ቴዎድሮስ ከቄሰ ገበዝ በቃ ፡ ብሉይ ፡ ሃዲስና ፍትሃ ነገስት ከመምህር ገብረ መድህን በዋሽራ ማርያም ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ።

መምህር ደስታ ሃሊቡ በተማሩበት በዋሽራ ማርያም ደብር የብሉይን ፡ የሃዲስና የፍትሃ ነገስትን ትርጓሜ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ ሊቅ ከጉባኤያቸው ሳይለዩ የዋሽራ ማርያም አስተዳዳሪ ሆነው አገልግለዋል ።

መምህር ደስታ ሃሊቡ በሊቅነታቸው ብቻ ሳይሆን በምግባር ሰናይም እጅግ የታወቁ ነበሩ ። ለተማሪዎቻቸው የአመት ልብስ የእለት ጉርስ እየሰጡ ስለሚያስተምሩ ፡ ደቀ መዝሙሮቻቸው ልብስና ምግብ ለማግኘት የሚያውሉትን ጊዜ በትምህርትና በጥናት ላይ ያውሉት ነበር ። አብሮአቸው የሚበላ እንግዳ ወይም ያጣ የነጣ ድሃ ሰው በዚያቸው ውስጥ ካልተገኘ ምግብ አይበሉም ነበር ይባላል ።

20. ዶሪ (አለቃ ፡ ዘጨለቆት ስላሴ)

አለቃ ዶሪ በትግራይ ክፍለ ሃገር በጨለቆት ስላሴ ደብር ተወለዱ ። በትግራይ ፡ በጎንደርና በጎጃም ከነበሩ ሊቃውንት ተምረው የተመለከቱ የቅኔ መምህር ሆነዋል ። በትግራይና በሸዋ በሚገኙ አድባራትና ገዳማት ቅኔ አስተምረው አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ።

አለቃ ዶሪ በእፄ ዮሃንስና በእፄ ምኒልክ ዘመን መንግስት ሰፊ ጉባኤ የነበራቸው በመሆኑ “ዶሪ ቅኔ ፈጣሪ” እያለ ህዝቡ ሳይቀር ያመሰግናቸው እንደነበር ይነገራል ። እኒህ ሊቅ የሚወዱትን የቅኔ ሙያ በማስተማር ላይ እንዳሉ አርፈው በደብረ ሊባኖስ ገዳም ተቀብረዋል ።

21. ገላነሽ ሃዲስ (እማሆይ ፡ ዘዕላሎ አማኑኤል)

እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ በጎጃም ክፍለ ሀገር በባህር ዳር አውራጃ በይልማና ዴንሳ ወረዳ በዕላሎ አማኑኤል ደብር ከአባታቸው ከቄስ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናትና ከእናታቸው ከወይዘሮ ወርቅነሽ እንግዳ በ1898 አ.ም. ተወለዱ ። በተወለዱ በስምንት አመታቸው በኩፍኝ በሽታ አይናቸው ጠፋ ። በዚህም ምክንያት ቄስ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት ልጃቸው እማሆይ ገላነሽን ለማስተማር ወሰኑ ።

እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ ከአባታቸው ከቄስ ገበዝ ኪዳናት ቅኔ ከነአገባቡ ፡ የብሉይንና የሃዲስን ኪዳኖች ትርጓሜ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ። እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ በመምህርነት ከተመረቁበት ጊዜ ጀምሮ አባታቸው ቄስ ገበዝ ሃዲስ ኪዳናት እስካረፉበት እስከ 1928 አ.ም. ድረስ በማስተማር ስራ አባታቸውን ረድተዋል ።

እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ ተወልደው ባደጉበት ፡ ተምረውም ለመምህር ነት በበቁበት በዕላሎ አማኑኤል ደብር ከ50 አመታት በላይ ቅኔ አስተምረው እያሌ መምህራንን በቅኔ መምህርነት መርቀው ሾመዋል ። እማሆይ ገላነሽ ሃዲስ ከሚወዱት የማስተማር ስራቸው ሳይለዩ ሃምሌ 12 ቀን 1978 አ.ም. በተወለዱ በ80 ዓመታቸው አርፈው በዕላሎ አማኑኤል ደብር ተቀብረዋል ። (ታሪኩ የእህታቸው ልጅ አቶ ተሾመ ሃዲስ ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

22. ገብረ ኢየሱስ (አለቃ ፡ ዘደብረ ብርሃን)

አለቃ ገብረ ኢየሱስ በሸዋ ክፍለ ሃገር ተወለዱ ። በጎንደር ከተማ ከነበሩ ሊቃውንት የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ።

አለቃ ገብረ ኢየሱስ የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ አስተምረው እያሌ ደቀ መዛሙርትን በመምህርነት ሾመዋል ። እኒህ ሊቅ በእፄ

ቴዎድሮስ ዘመን መንግስት ፍትሃ ነገስት አውጭ ሆነው ሰርተዋል ። በእፄ ምኒልክ ዘመን መንግስት ደብረ ብርሃን ሰላሴን በአለቅነት አስተዳድረዋል ።

አለቃ ገብረ ኢየሱስ በቅኔ ሙያ ከሚመሰገኑት ሊቃውንት መካከል አንዱ ናቸው ። እኒህ ሊቅ በቅኔያቸው ብስለት ቅኔ ፈጣሪ የሚል ቅፅል ተሰጥቷቸዋል ።

አለቃ ገብረ ኢየሱስ ለቤተ ክርስቲያንና ለሃገራቸው የሚጠቅም አገልግሎት ሲያበረክቱ ኖረው አርፈዋል ።

23. ጎበዜ (አለቃ ፡ ዘደብረ ወርቅ)

አለቃ ጎበዜ በጎጃም ክፍለ ሃገር በደብረ ወርቅ ማርያም ሰበካ ተወልደዋል ። ፀዋት ወዜማና ቅኔ ከደብረ ወርቅ ማርያም መምህራን ተማሩ ። የብሉይ ኪዳን ፡ የሃዲስ ኪዳንና የመፃህፍት ሊቃውንትን ትርጓሜ ከመምህር ሰው አገኘሁና ከአለቃ ገብረ ኤልያስ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። እኒህ ሊቅ በተለይ በቅኔ ሙያ ከሚመሰገኑት ሊትዮጵያውያን ሊቃውንት አንዱ ናቸው ።

አለቃ ጎበዜ የእንጦጦ ማርያምን ደብር በአለቅነት አስተዳድረዋል ። የራስ ኃይሉ ተክለ ሃይማኖት አማካሪም ሆነው ሰርተዋል ።

አለቃ ጎበዜ ወደትውልድ ቦታቸው ወደ ደብረ ወርቅ ተመልሰው ምስጢረ መፃህፍትን እየመረመሩ ሲኖሩ አርፈው በዚሁ ደብር ተቀብረዋል ።

24. ንሉ (ቄስ ገበዝ ፡ ዘዲማ)

ቄስ ገበዝ ንሉ በጎጃም ክፍለ ሃገር በዲማ ጊዮርጊስ ሰበካ ተወለዱ ። ቄስ ገበዝ ንሉ በተወለዱበት ገዳም ተምረው የተመሰገኑ የቅኔና የመፃህፍት ትርጓሜ ሊቅ ሆነዋል ።

ቄስ ገበዝ ንሉ የዲማ ጊዮርጊስን ገዳም በግብዝና ባገለገሉበት ወቅት ደጃዝማች ብሩ ጎሹ የገዳሙን ቅፈፍ ነጥቀው የወታደር መተዳደሪያ ባደረጉ ጊዜ አፈፃፀሙ ተገቢ አለመሆኑን በማስረዳት የገዳሙን መብት ለማስጠበቅ ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል ። ይህንንም በተራ ቁጥር 3 በተተረጎመው ቅኔያቸው ገልጠውታል ።

ቄስ ገበዝ ንሉ ተወልደው ያደጉበትን ፡ ተምረውም ሊቅ ለመባል የበቁበትን የዲማ ጊዮርጊስን ገዳም ሲያገለግሉ ኖረው አርፈዋል ።

25. ጥሩነህ (አለቃ ፡ ዘቦታ ኪዳነ ምህረት)

አለቃ ጥሩነህ በጎጃም ክፍለ ሃገር በባህር ዳር አውራጃ በአቸፈር ወረዳ ተወለዱ ። አለቃ ጥሩነህ ከመምህር ተክሌ በዋሽራ ፡ ከመምህር ገሰስ በይስማላ ጊዮርጊስ ቅኔ ከእነእርባ ቅምሩና ከነአገባቡ ተምረው በመምህር ነት ተመርቀዋል ። ወደጎንደርም ሄደው በበለሳና በዋድላ ከነበሩ መምህራን የየቤቱን እርባ ቅምር ፡ የአገባብና የቅኔ ጎዳና ልዩነት አጥንተው የቅኔ መምህርነት ሙያቸውን አደላድለዋል ።

አለቃ ጥሩነህ ወደወሎ ክፍለ ሃገር ሄደው በቦረና አውራጃ ከአደሬ ማርያም ደብር ሊቅ ከመምህር ጨፋ አቡሻህር አጥንተዋል ። የቅኔና የአቡሻህር ሊቅ የነበሩት መምህር ጨፋ ካረፉ በሁዋላ በመምህራቸው ወንበር ተተክተው አስተምረዋል ።

አለቃ ጥሩነህ ፋሽስት ኢጣልያ ኢትዮጵያን በወረረች ጊዜ የማስተማርና የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ሰራቸውን በቦታ ኪዳነ ምህረት ቀጥለዋል ። እኒህ ሊቅ ከሚወዱት የማስተማርና የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ሰራቸው ሳይለዩ አርፈው በቦታ ኪዳነ ምህረት ተቀብረዋል ። (ታሪኩ ደቀ መዝሙራቸው አለቃ አፈ ወርቅ ዘውዴ ካቀረቡት በምህፃር ቀርቧል) ።

26. ጥበቡ ካሳ (መሪጌታ ፡ ዘቦገና ግራር ኢየሱስ)

መሪጌታ ጥበቡ ካሳ በጎጃም ክፍለ ሃገር በደብረ ማርቆስ አውራጃ በቦገና ግራር ኢየሱስ ደብር ከአባታቸው ከመሪጌታ ካሳና ከእናታቸው ከወደዘሮ አለሙሽ ገብሬ በ1882 አ.ም. ተወለዱ ።

መሪጌታ ጥበቡ ካሳ ንባብና ዐዋት ዜማ ከአባታቸው ከመሪጌታ ካሳና ከእናታቸው ከመሪጌታ ልመንህ ገብሬ ተምረዋል ። ቅኔና የመፃህፍተ ብሉያትን ትርጓሜ ከመምህር ተክሌ ተምረው በመምህርነት ተመርቀዋል ። ወደ ዋድላም ሄደው በዚያ ከነበሩ መምህራን የቅኔና የአገባብ ሙያቸውን አደላድለዋል ።

መሪጌታ ጥበቡ ካሳ በተወለዱበት ደብር በቦገና ግራር ኢየሱስ ከ1916 አ.ም. ጀምሮ ቅኔና አገባብ በማስተማር አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል ። እኒህ ሊቅ የሚወዱትን የማስተማር ስራ ሳይቋረጡ በተወለዱ በ74 አመታቸው በ1956 አ.ም. አርፈው በቦገና ግራር ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ተቀብረዋል ። (ታሪኩ የአጎታቸው የልጅ ልጅ ዶክተር ሃይለ የሻነው ካቀረቡት በምህፃር የቀረበ ነው) ።

ባለቅኔዎቹ

በፊደል ተራ

(የቅኔዎቻቸው ቁጥሮች ከለዋቻቸው ጋር ለፍረዋል ። ከስማቸው በፊት የኮከብ ምልክት የተደረገባቸው የህይወት ታሪካቸው ባጭሩ ተፅፎላቸዋል) ።

- 1 ሃብቴ (ደብተራ ፡ ዘሽንኩርት ሚካኤል) 7 ፡ 372
- 2 ሃብተ ድንግል (ራቅማሰሬ) 50
- 3 ሃይለ ሰላሴ (አለቃ) 257
- * 4 ሃይለ ኪዳናት (ቄስ ገበዝ ፡ ዘዕላሎ) 51 ፡ 234
- 5 ህሩይ ወልደ ሰላሴ (ብላቴን ጌታ) 365
- 6 ህሩይ ፋንታ (አለቃ) 390
- 7 ለማ ሀይሉ (አለቃ) 161
- 8 መርሃዕድቅ (ግራጌታ) 121
- * 9 መራሂ (አለቃ ፡ ዘጉና ሚካኤል) 311 ፡ 353
- 10 መርሻ (አለቃ) 230
- 11 መርሻ ሃይሉ (መጋቢ ፡ ዘዲማ ጊዮርጊስ) 333
- 12 መኮንን ሰሎሞን (አለቃ) 337
- * 13 መዝሙር ካሳ (አለቃ) 338
- 14 ምሥራቅ (አለቃ ፡ ዘኤልሻማ) 26 ፡ 207 ፡ 286 ፡ 287 ፡ 290 ፡ 348 ፡ 349 ፡ 363
- 15 ምንደስይል (አባ) 249
- 16 ምንደስይል (ደብተራ) 103
- 17 ሞገስ (መምህር ፡ ዘግሸን ማርያም) 347
- 18 ራስወርቅ (መምህር) 213
- * 19 ሮብአም መልአክ ፀሃይ) 150
- * 20 ሳሙኤል (አለቃ ፡ ዘግሸን ማርያም) 324
- * 21 ቀፀላ ሃይሉ (መምህር ፡ ዘዋሽራ) 194
- 22 ቀፀላ (ሊቄ) 240
- 23 ቃማ (አባ) 156

- * 24 በሻህ (አለቃ : ዘራጉኤል) 95
- 25 በቀለ ጎበና (አለቃ : ዘየውሽ ሚካኤል) 232 : 233 : 385
- 26 በቃ (ቄሰ ገበዝ : ዘጎንጅ) 159 : 219 : 253
- 27 ተሰማ (አለቃ : ዘቀራንዮ) 304
- 28 ተካልኝ (ቀኛዝማች : ዘየነጃሚካኤል) 277 : 315
- 29 ተክለ ማርያም (አለቃ) 319
- 30 ተክለ ሰላሴ (አለቃ) 352
- 31 ተክሌ (መምህር : ዘዋሽራ) 136 : 199 : 201 : 359
- 32 ተክለ ፅዮን (አለቃ) 187 : 188 : 375
- 33 ተዋነይ : 8
- 34 ተድላ (መምህር) 173
- 35 ተጠምቆ (አለቃ) 269 : 342
- 36 ታመነ (አለቃ) 231
- 37 ችኮል (ባህታዊ : ዘወይበይኝ ማርያም) 395
- 38 ነቅኦ ጥበብ (አለቃ) 96 : 145
- * 39 ነጋሽ ሃይሉ (አለቃ) 37
- 40 ናሁዳ (አለቃ) 252 : 386
- 41 ናትናኤል : 134
- 42 አለማየሁ ፈንታ (አለቃ) 196
- 43 አልታሰብ (አለቃ : ዘደብረ ሃይል) 42
- 44 አስበዓድቅ (አለቃ) 220
- 45 አስራት ንዋይ (ድማሃ ገነት : ዘኤልያስ) 305
- 46 አስፋው (መሪጌታ : ዘተድባበ ማርያም) 312
- 47 አርአያ ወረታ (አቶ) 178 : 227
- 48 አካለወልድ (መምህር) 98 : 203 : 259
- * 49 አወቀ (አለቃ : ዘወቄጣ ማርያም) 238
- 50 አድማሱ ጀንበሬ (መልአከብርሃን) 11 : 12 : 17 : 52 : 106 : 171 : 216 : 239 : 244 : 250 : 318
- 51 አድማሱ ጌትየ (ንቡረ እድ) 280 : 355
- 52 አፈወርቅ ዘውዴ (አለቃ) 30
- * 53 አፈወርቅ (መምህር : ዘአክሱም) 21

- 54 አፈወርቅ ትኩዩ (መሪጌታ : ዘሰይፍአጥራ ማርያም) 131 : 301
- 55 እሸቴ (መልአክ ገነት) 124
- 56 እንግዳወርቅ ሃይሉ (አለቃ) 126 : 204
- 57 እንግዳ ደስታ (አለቃ) 326
- * 58 ኪዳናት ወልደሩፌአል (ቄሰገበዝ : ዘጎንጅ) 153 : 190
- 59 ካሳ (አለቃ) 68
- 60 ካሳ (ቄሰገበዝ : ዘጎንጅ) 138
- 61 ክንፉ (አለቃ : ዘራጉኤል) 93 : 125
- 62 ክፍለዮሃንስ (መምህር : ዘጎንደር) 129
- 63 ክፍሌ ፈለቀ (አለቃ) 295
- 64 ወልደመስቀል (አለቃ) ዘኡርኤል) 158
- * 65 ወልደሚካኤል (መምህር : ዘዜና ማርቆስ) 200
- 66 ወልደማርያም ሃብቴ (አለቃ) 38 : 181
- 67 ወልደ ሰንበት (ሊቀህሩያን) 272
- 68 ወልደሰላሴ (አለቃ) 266 : 399
- 69 ወልደትንሳኤ (መሪጌታ) 316
- * 70 ወልደአብ (አለቃ) 100
- * 71 ወልደ ኢየሱስ (ሊቀ ጠበብት : 14 : 71
- * 72 ወልደ ኪዳን ጀንበሬ (መሪጌታ : ዘደብረ ታቦር) 263
- 73 ወልደ ዮሃንስ (መልአክ ብርሃን) 392
- 74 ወልደ ጊዮርጊስ (ሊቀ ጠበብት) 6
- 75 ወልደ ጊዮርጊስ (አለቃ) 268
- 76 ወርቅ አገኘሁ ተክሌ (አለቃ) 31 : 164 : 222
- 77 ወርቅነህ ዋሴ (መሪጌታ) 59
- * 78 ዋሴ (አለቃ : ዘድንግራ ማርያም) 23
- 79 ውብሸት (ቄሰገበዝ : ዘብቸና) 160
- 80 ዘወልዴ (አለቃ) 18 : 193 : 202 : 241
- 81 ዘዮሃንስ (አለቃ) 152 : 198 : 302 : 384
- 82 ዘገዩ (ሊቀህሩያን : ዘደብረ መዊእ) 83
- 83 የማነብርሃን (ቄሰገበዝ) 208
- 84 ያምሮት (አለቃ) 49
- 85 ይርጉ (አለቃ) 228 : 289

- 86 ይትባረክ ቂርቆስ (መሪጌታ : ዘደብረፅሙና) 225
 87 ዮሃንስ ማምሻ (አጋፋሪ : ዘመናገሻ ማርያም) 139
 88 ዮፍታሄ : 57
 89 ደለለ (መሪጌታ : ዘዋሽራ) 33
 90 ደሴ ማእበል : 215
 * 91 ደስታ ሃሊቡ (መምህር : ዘዋሽራ) 343
 92 ደስታ (አለቃ : ዘተድባበ ማርያም) 327
 93 ደስታ (አለቃ) 35 : 367
 94 ዳኚ (አለቃ) 360
 95 ድንቄ (አለቃ) 175 : 242 : 262 : 265 : 344 : 354
 96 ድንቆ ማርቆስ : 108
 * 97 ዶሪ (አለቃ : ዘጨለቆት ስላሴ) 237
 * 98 ገላንሽ ሃዲስ (እማሆይ : ዘፅላሎ) 82 : 340
 99 ገሰሰ (መምህር : ዘየስማላ ጊዮርጊስ) 361 : 368 : 381 : 393
 100 ገብረ መድህን (አለቃ) : ዘሌመንስላሴ) 276 : 339
 101 ገብረ ሚካኤል እውር : 206
 102 ገብረ ሚካኤል (ባህታዊ) 212
 103 ገብረ ሚካኤል (አለቃ) 314
 104 ገብረ ማርያም ቡሬ (መልአክ ሰላም) 329
 105 ገብረ ማርያም (መምህር) 185
 * 106 ገብረ ኢየሱስ ቅኔፈጣሪ (አለቃ) 15
 107 ገብረ ኢየሱስ (አለቃ : ዘጠዳ) 195
 108 ገብረ ኢየሱስ (መምህር : ዘደብረ ሊባኖስ) 264
 109 ገብረ ስላሴ (ንቡረ እድ) 357 : 379
 110 ገብረ ስላሴ ክንፉ (መምህር : ዘኤልያስ) 1 : 32 : 36 : 60 : 73 :
 87 : 117 : 122 : 123 : 130 : 140 : 217 : 267 : 271 : 299 :
 335 : 336 : 358 : 364 :
 111 ገብረ ጊዮርጊስ (መምህር : ዘአክሱም) 366
 112 ገዛኸኝ (ግራጌታ : ዘመርጡል ማርያም) 77
 113 ጌታውን (አለቃ : ዘሞጣ ጊዮርጊስ) 81
 114 ግእዛን (ቄሰገበዝ) 307
 115 ጎሹ አራት አይና : 166

- 116 ጎበና (አለቃ) 270
 * 117 ጎበዜ (አለቃ : ዘደብረወርቅ) 209 : 292
 * 118 ዓለ (ቄሰገበዝ : ዘዲማ) 3
 * 119 ጥሩነህ (አለቃ : ዘቦታ ኪዳነ ምህረት) 2 : 22 : 274 : 275 :
 310 : 317 : 321 : 331 : 350 : 370 : 397
 * 120 ጥበቡ ካሳ (መምህር : ዘቦገና ግራር ኢየሱስ) 79 : 351
 121 ፀጋ (አለቃ) 148
 122 ፈቃዴ (አቶ) 94 : 398
 123 ፈንታ ገብርየ (መልአክብርሃን) 53 : 186
 124 ፍስሃ ክርስቶስ (አባ) 255
 125 ፍስሃ ጊዮርጊስ (ቄሰገበዝ : ዘዳሞ) 356